

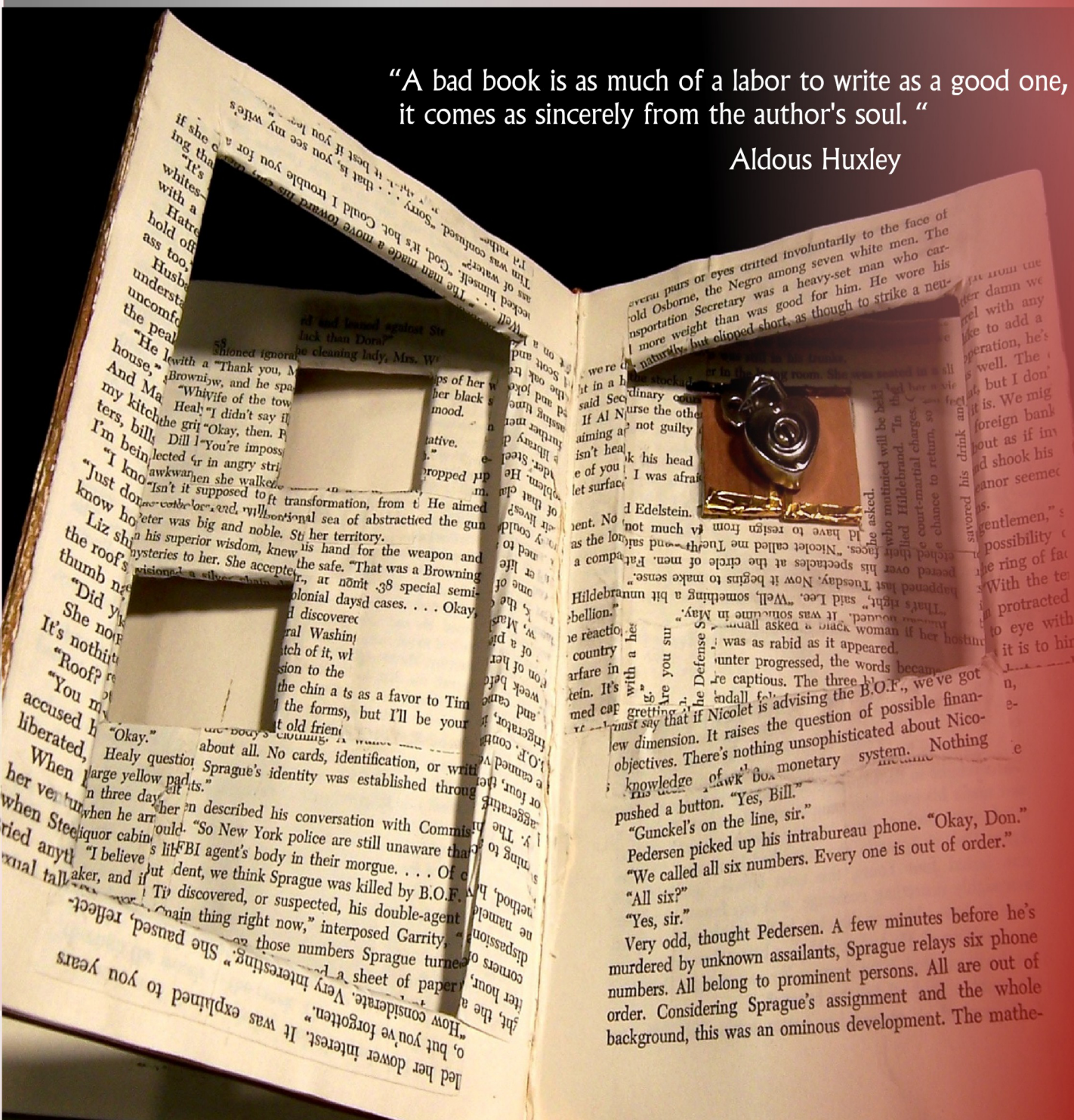

DUNĂREA DE JOS

FONDAT ÎN 1908 - SERIE NOUA (ANUL IX) - NR. 106 DECEMBRIE 2010
REVISTA LUNARĂ A CENTRULUI CULTURAL DUNAREA DE JOS

“A bad book is as much of a labor to write as a good one,
it comes as sincerely from the author's soul.”

Aldous Huxley

good or bad books

GOOD OR BAD

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto 6

foto 5

Eveniment la Muzeul de Istorie Galați: cei 90 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și Finlanda au fost sărbătoriți și în urbea noastră printr-o expoziție de documente istorice (foto 1). Oaspete de seamă: domnul **Marco Pribilla**, secretar I în cadrul Ambasadei Finlandei (foto 1, în dreapta, lângă **Cristian Căldăraru**, director al Muzeului). Alte amănunte la p.5. Foto 2: Generalul, scriitorul și colaboratorul nostru, **Nicolae I. Staicu-Buciumeni**, la împlinirea frumoasei vârste de 90 de ani: La mulți ani și sănătate, putere de muncă și inspirație! Foto 3: Președintele Consiliului județului, **Eugen Chebac**, salutând cei 120 de ani ai Bibliotecii V.A. Urechia. Amănunte la p.4. Foto 4: **Corneliu Antoniu**, **Viorel Ștefănescu** și **Simon Ajarescu** la librăria Adevărul. Amănunte la p.5. Foto 5: Traian Călin Uba lansând volumul "Ororile și farmecul detenției" de Constantin Ionașcu; foto 6: coperta cărții.

Revista *Dunărea de Jos* este membră
APLER
(Asociația Publicațiilor Literare și a
Editorilor din România)

apler

Revista *Dunărea de Jos*
este membră ARPE
(Asociația Revistelor și
Publicațiilor Europene)

Din sumarul acestui număr:

Istoricul Gh. Buzatu la Galați -la pagina 4

Evenimente culturale în Galați: lansări de carte și de cărți poștale, vernisaje, aniversarea a 120 de existență a Bibliotecii V.A. Urechia, aniversarea a 90 de ani de prietenie între două state, săptămâna Colegiului Vasile Alecsandri (p.2-6). Proiect: Memorialul deportărilor din România (p. 7)

La temă scriu Vasile Turcu, George Lateș, Constantin Frosin, Mihai Daniel Gheorghe, Dan Mihăilescu (p.9-13).

Poezie de Ștefan Ciobanu (p.8), Paul Sân Petru (p.16), Alexandru Maria (p.17), Adrian Buzdugan (p.18), Mihaela Roxana Boboc (p.19), Luminița Dediu Agheorghesi (p.19), George Geacăr (p.35). Teatru de Octavian Miculescu (p.28). Proză de Constantin Tănase și Elena Maria Stara.

Istoria Galaților: Valentin Bodea (p.14); istoria Sulinei: Tudose Tatu (p.26). Cronici de carte de Dan Plăeșu, Ioan Gh. Tofan, Virgil Borcan și Dan Bistricean (p.20-24) la o antologie a umorului gălățean și cărți de Max Popescu, Ioan Suciu și Ana Coman.

Un gălățean de suflet, Werner Ernst Mircea Kaeser, la 90 de ani, prezentat de către Dan Ottiger Dumitrescu (correspondență din Fribourg, Elveția) – p.24-25.

Cronică de film de Mitruț Popoiu (correspondență din Tübingen, Germania) – p.30. Simpozionul "Satul românesc – viitor și perspective" – p.31, a consemnat Ioan Horujenco.

Rubricile tradiționale de cronică plastică și dicționar sunt semnate de către Cornelio Stoica și Ioan Toderiță.

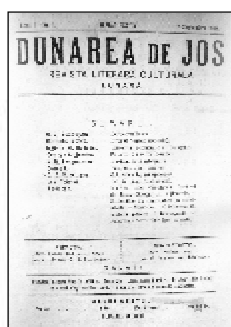
Isabel Vintilă despre Gellu Naum (p.38).

Interviu cu Viorel Dinescu realizat de către Gh. Nazare – p.40. Tradiții de Eugen Holban – p.44.

In memoriam profesorul Vasile Lica și poetul Adrian Păunescu (p.48 și 49)

Responsabilitatea pentru conținutul opiniilor, argumentelor sau părerilor aparține, în exclusivitate, autorilor. Materialele primite, publicate sau nepublicate, nu se înapoiază. Redacția revistei nu împărtășește întotdeauna ideile conținute în textele publicate.

CONSILIUL JUDEȚULUI GALAȚI CENTRUL CULTURAL "DUNĂREA DE JOS"

mens sana in corpore sano

Cultura Unește sufletele!

**DIRECTOR:
AURELIA MATEI**

REVISTA

Redactor-șef: Florina ZAHARIA

florinazaarina@yahoo.com

florina.zaharia@ccdj.ro

Secretar de redacție: SECARĂ ADI GEORGE

secaradi@yahoo.com

Colaboratori :

Sorin ATANASIU, Nicolae BACALBAȘA, Letiția BURUIANĂ, Nicolae COLCERIU, Ion CORDONEANU, Viorel DINESCU, Cătălin ENICĂ, Constantin FROSIN, Simona FROSIN, Eugen HOLBAN, Ioan HORUJENCO, Petru IAMANDI, George LATEȘ, Radu MOȚOC, Mitruț POPOIU, Carmen RACOVITĂ, Coriolan PĂUNESCU, Vasile PLĂCINTĂ, Cornelio STOICA, Tudose TATU, Ioan TODERIȚĂ, Andrei P.VELEA

Culegere și corectură: Laura DUMITRACHE
Realizarea copertei: Eugen UNGUREANU

ISSN: 1583 - 0225

Adresa: Strada Domnească nr. 61, Galați
cod 800008; tel/fax: 0236/418400; 415590
e-mail: office@ccdj.ro www.ccdj.ro

Dunărea de Jos

Teme viitoare:

Nr.107 - Inception

Nr.108 - Străzile scriitorilor

Nr.109 - Empatie / Inteligență

“Din Galațiul literar, cu drag”

2

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Oarecum lipsit de suveniruri tipărite, Galațiul are, acum, 6 cărți poștale ilustrate cu personalități locale literare. Centrul Cultural „Dunărea de Jos” a încheiat joi, 11 noiembrie 2010, proiectul editorial „Galați - orașul scrie, orașul citește”, realizat în colaborare cu Poșta Română, Biblioteca „V.A.Urechia” și Muzeul de Istorie. Inițiativa proiectului “Galați, orașul scrie, orașul citește”, Florina Zaharia, împreună cu invitații săi speciali, Gabriela Apostu, din partea Muzeului de Istorie Galați, Radu Moțoc, pasionat de cartofilie și filatelie, ca să nu mai vorbim despre istorie, și Zanfır Ilie, directorul Bibliotecii V.A.Urechia, au prezentat ultimele două cărți poștale ale proiectului din cele șase editate pe parcursul acestui an. Este vorba despre ilustrate cu Costache Conachi și Grigore Hagiu, care continuă seria cărților poștale cu Hortensia Papadat Bengescu, Ștefan Petică, Costache Negri și Calistrat Hogaș.

Album Foto

Ziua de 4 noiembrie 2010 a fost una plină pentru Centrul Cultural Dunărea de Jos. La orele prânzului a fost lansat volumul de debut al tânărului poet Andrei P. Velea, „Gimnastul fără plămâni”, apărut la Ed. Centrului Cultural Dunărea de Jos, în prezența unui numeros public. Au vorbit despre autor și cartea sa profesorii Constantin Dimofte și Nicolae Colceriu, scriitorii Marius Grama, Octavian Miculescu, Ioan Toderiță, Stela Iorga, a.g.secară ș.a. Actorul Aureliu Bâtcă, de la Teatrul Dramatic Fani Tardini a lecturat din poemele autorului. După-amiaza, în sala cu pian, maestrul fotograf Ion Tăbăcaru, din Buzău, a încântat iubitorii artei fotografice cu vernisajul expoziției intitulate „Carnaval la Veneția”. Lângă artistul fotograf au fost și maeștrii Nicolaie Sburlan și Aurel Manole, care l-au prezentat pe autor și au analizat expoziția cu adevărat deosebită.

Biblioteca V.A.Urechia - 120 de ani

4

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

foto 1

foto 2

foto 3

foto 4

foto 5

evenimente

foto 6

Martori la evenimente majore desfășurate sub egida Bibliotecii V.A.Urechia: sărbătorirea celor 120 de ani de existență ai emblematicului sălaș de cultură gălățean, fiestă desfășurată de-a lungul unei săptămâni și două ședințe pline ale Salonului Axis Libri. Președintele Consiliului Județului Galați, **Eugen Chebac**, primarul și viceprimarul municipiului Galați, **Dumitru Nicolae** și **Nicușor Ciumacenco** au fost lângă directorul Bibliotecii, **Zanfir Ilie**, sub conducerea căruia Biblioteca județeană și-a intensificat simțitor manifestările (foto 1 și 2). Dintre lansările de carte care au avut loc în cele două ședințe reținem pe cele ale istoricilor **Cezar Mâță** și **Gh.Buzatu** (foto 3, lângă poetul și editorul **Aurel Ștefanachi**), „Viața ca autosugestie” semnată de psihoterapeutul **Dan Goglează** (foto 4, stânga, lângă prozatorul **Th.Parapiru**), „Indexarea publicațiilor de drept. Contribuții metodologice”, studiu al **Dorinei Bălan** (prim plan, foto 5). Ultimele apariții ale editurii Humanitas au fost prezentate de către reprezentantul editurii la Galați, **Jenica Ciubotaru** (foto 6, prim-plan).

Fructe de mare...

Fructele de mare constituie încă un fel... literar prea puțin cunoscut de către gălățeni și reprezentanți mass media. Altfel nu se explică de ce un număr prea mic de iubitori de literatură au fost prezenți la librăria Adevărul pentru a fi lângă poetul **Corneliu Antoniu**, care și-a lansat cea mai nouă carte de poeme, *fructedemare@yahoo.com*, miercuri, 20 octombrie. Totuși, librăria Adevărul a fost neîncăpătoare pentru prietenii lui Antoniu, despre carte și autor vorbind Simon Ajarescu, Viorel Ștefănescu, a.g.secară, Dan Plăeșu, Iulian Grigoriu, toți scriitori sau critici literari.

5

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Cristian Căldăraru și Marco Pribilla

România și Finlanda...

După Târgoviște, București, Constanța și Tulcea a venit rândul Galațiului să fie gazda expoziției itinerante de documente istorice dedicate celor 90 de ani de la stabilirea relațiilor diplomatice dintre România și Finlanda, urmând să mai fie prezentată celor din Slobozia, Călărași și Târgu Mureș. De ziua Sfântului Dumitru, 26 octombrie, farmacia Ținc a Muzeului de Istorie Galați și directorul **Cristian Căldăraru** au fost gazde călduroase, **Marco Pribilla**, secretarul I în cadrul Ambasadei Finlandei, vorbind într-o foarte corectă limbă română despre dezvoltarea relațiilor dintre Suomi și România. Direct implicați în organizare din partea muzeului local –ideea expoziției aparținând târgoviștenilor de la Universitatea Valahia – au fost muzeograful Gabriela Apostu și conservatorul Simona Tuca.

O săptămână de neuitat

**Adriana
Ghiță**

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Devenită deja o tradiție, săptămâna colegiului desfășurată în ultimile zile ale lunii octombrie adună activități diverse din toate domeniile și disciplinele de învățământ. Elevii Colegiului "Vasile Alecsandri" se dovedesc, dacă mai era nevoie, talentați, inventivi, creativi, riguroși din punct de vedere științific, într-un cuvânt artiști și intelectuali desăvârșiți.

Muzică, teatru, dans, reviste, parade de costume de epocă sau costume ecologice, sesiuni de comunicări științifice, poezie, dezbateri, concursuri, expoziții florale, de desene, imagini și fotografii, toate aceste activități aduc emoție și sensibilitate, frumusețe și entuziasm, tinerețe și înțelepciune. Elevii noștri sunt tineri cu multiple calități și talente, implicându-se activ în acțiuni diverse; nu e nimic uimitor ca un matematician să redacteze un eseu despre iubire, un îndrăgostit de fizică să recite în limba franceză sau engleză, un împătimit al chimiei să dea replici teatrale, un creator de publicitate pe calculator să joace baschet sau volei.

Colectivul de cadre didactice îndrumă tinerii studioși nu numai în activități specifice de învățare ci și în activități extracurriculare. Neobișnuiți cu jumătăți de măsură, profesorii se implică total, cu dăruire în această grea, dar frumoasă profesie, indiferent de contextual social-politic și financiar al vremurilor în care trăim. Este poate și un privilegiu că ne bucurăm întotdeauna de tinerețea, entuziasmul și talentul creator al elevilor noștri.

Joi, 28 octombrie 2010, amfiteatrul CNVA-ului a răsunat minute în șir de aplauze la scenă deschisă. Un amfiteatru plin de tinerețe, elan creator și spirit de echipă; iar lucrul cel mai important: activitățile derulate au fost prezentate în cea mai frumoasă limbă de cultură și civilizație: limba franceză.

Programul a început la ora 8 cu prezentarea revistei francofone redactată de clasa 12 A sub atenta îndrumare a doamnei profesoare Geta Prada. Subiecte incitante, eseuri mișcătoare, profunde, în care elevii noștri își dezvăluie emoțiile, trăirile și gândurile.

La ora 11 amfiteatrul s-a dovedit neîncăpător: elevi de toate vârstele, profesori și părinți au admirat personaje celebre ale istoriei Franței: Maria Antoaneta, Napoleon, Louise de Bourbon, prezentate de un grup de elevi din clasa 11 G îndrumați de doamna profesoară Adriana Ghiță. Sub genericul "Octobre en couleurs d'époque" parada în costume de epocă și dansul specific secolului luminilor au încântat publicul prin bogăția culorilor costumelor alese, grația dansului și a reverențelor făcute în stil nobiliar. Emoția și bucuria au vibrat în inimile participanților, reverberând în sufletul publicului și rezonând în final prin aplauze tumultuoase.

După parada costumelor de epocă, Thalia și-a făcut simțită prezența prin punerea în scenă a piesei "Cântăreața cheală" de Eugen Ionescu de către colectivul clasei 10 G (profil intensiv franceză - ca toate clasele G din colegiul nostru) secondată de neobosita și iubita lor profesoară, doamna Geta Prada. Limba lui Molière a pus stăpânire pe bătrânul edificiu de învățământ: elevii s-au dovedit artiști veritabili; limbajul lui Ionescu a suscitât zâmbete subtile și chiar hohote de râs, limbajul nonverbal a transmis mesajul chiar și celor mai puțin familiarizați cu limba franceză.

Încununând registrul teatral, un grup de băieți de la clasele 10 E și 10 F au făcut o demonstrație de dans Haka. În costume negre, vopsiți în culorile războiului, elevii ne-au impresionat și înfricoșat prin strigătele războinice și dansul adecvat unei bătălii reale. Aplauzele furtunoase i-au obligat să repete demonstrația de forță, bărbăție și spirit de neînvins.

Ziua activităților în limba franceză s-a încheiat cu prezentarea revistei "Personnalités d'hier et d'aujourd'hui" redactată de câțiva elevi din clasa 11 G sub coordonarea doamnei profesoare Adriana Ghiță. Celebrități franceze ca Louis Pasteur, Braille, Sarkozy, Marie Curie ne-au zâmbit din paginile revistei, îmbogățind cunoștințele de cultură generală și nu numai.

A fost o zi frumoasă, de neuitat, plină de entuziasm, elevii noștri dovedindu-se din plin mesageri ai artelor, culturii și civilizației. Bătrânul LVA este mândru de vlăstarele sale și întinerește cu fiecare generație de cnv-iști, rămânând edificiul gălățean cel mai talentat și iubit de toți concetățenii noștri.

Echipa de redactori (clasa 12A): Milea Maria, Cristoloveanu Andreea, Filimon Sorina.

Parada costumelor de epocă (clasa 11G): Bejan Alexandru, Budu Mirela, Capotă Georgiana, Constantin Ingrid, Hilohe Claudia, Lavric Lorena, Pătruț Corina, Popa Gabriela, Racheleanu Ana Maria, Șerban Cristina, Știrbeț Nicu, Toader Ana Maria, Mihăilescu Alexandra și Fotache Cosmin (9 F).

Actori "Cantatrice chauve" (10G): Evelyn Mantz, Cristian Filip, Geanina Mustache, Elena Vasilache, Teodora Radu, Ioana Martinaș, Andreea Vasilescu.

Dansatorii Haka (clasele 10E și 10F): Radu Tiberiu, Talabă Sergiu, Boghea Dan, Lungeanu Robert, Ghiorghiu Vlad, Dascălu Călin, Nedelcu Claudiu, Stuparu Bogdan, Hodoroșea Dragoș, Turcu Daniel, Obreja Bogdan, Zavate Răzvan.

Echipa de redactori (clasa 11G): Bejan Alexandru, Budu Mirela, Popa Gabriela, Știrbeț Nicu, Toader Ana Maria, Muscă Cristiana.

Memorialul deportărilor din România

Prelucrarea trecutului recent prin relația dintre memorie și istorie

7

În perioada 20-22 noiembrie 2010 a avut loc la București Workshopul pentru jurnaliști "Prelucrarea trecutului recent prin relația dintre memorie și istorie" organizat de Fundația Academia Civică - Memorialul Victimelor Comunismului și al Rezistenței - Centrul Internațional de Studii asupra Comunismului.

În sala de marmură de la Pavilionul Central Romexpo, sâmbătă la ora 12.00, în cadrul Târgului Internațional de Carte Gaudeamus, în prezența scriitorilor Ana Blandiana, Romulus Rusan, Ioana Boca și Micaela Ghițescu, a fost prezentat volumul "Ororile și farmecul detenției" un roman-interviu coordonat de Traian Călin Uba despre fostul deținut politic Constantin Ionașcu.

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

În 21-22 noiembrie programul a continuat cu vizionarea filmului "Autobiografia lui Nicolae Ceaușescu" și cu o dezbatere despre trecutul recent cu Andrei Ujică, regizorul filmului, și cu prezentarea revistei "Memoria" la Muzeul Literaturii Române.

Memoria, revista gândirii arestate (nr. 3-4/ 2010)

Din sumarul acestui număr: Cicerone Ionițoiu – Securitatea și cultura (Încercare nereușită a Securității de a controla predarea culturii românești în Franța); George Damian – Granițele lui Stalin (un document conținând poziția Marii Britanii în legătură cu pretențiile lui Stalin la împărțirea zonelor de influență în Europa de Est după încheierea războiului); un interviu luat lui Mircea Popescu de către Lăcrămioara Stoescu despre o altă față a Gulagului: „Deportații din Giurgiu”; Principalele aspecte și probleme cuprinse în „ANALIZA DICTATURII COMUNISTE DIN ROMÂNIA (Raportul final); Ivan A. Kurganov – Victoria unei minorități (despre revoluția din 1917); Ion Ștefan – „Căderea în comunism”; recenzie la George Baciu la cartea lui Mircea Stănescu – „Reeducarea în România comunistă (1945-1952); Dan Ottiger Dumitrescu despre Biblioteca Exilului românesc; convorbiri cu profesorul Ion Mihăescu despre „caruselul pușcăriilor”; Irina Damian despre „Aplicarea torturii versus incriminarea ei”; Martiri în infernul concentraționar - 15, de Ion Anton Datcu. (F.Z.)

106 - Decembrie

MMX

Ștefan Ciobanu

no need for speed

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

eram la faza în care toate femeile aveau chipul ei
luam câte o înghițitură
din paharul cu bere și opream lichidul gălbui
la câțiva centimetri de buze ca la o vamă
înainte de a înghiți
gest inexplicabil

la câteva mese în fața mea era un cuplu
cel mai gălăgios prin fericirea lor
ea stătea cu spatele la mine
dar îi puteam vedea zâmbetul prin ceafă
lui îi vedeam din unghiul în care stăteam doar umerii
ieșind parcă din părul ei
în dreptul lor geamul se aburea de sus până jos
în dreptul lor lumina de la neon era mai puternică
la ei fața de masă era ca în reclamele la detergenți
chelnul făcea gesturile teatrale fără urmă de falsitate

când am ieșit afară am observat că era
frigul acela care îți respectă căldura interioară
se lipea doar de obraji cu niște palme tandre
suficient cât să nu iau autobuzul și să merg pe jos până
acasă
cu o senzație ciudată

simțurile mi se ascuțiseră m-am uitat la lună
i-am văzut clar pământul arid m-am și văzut hoinărind pe
acolo
lovind praful acela selenar până ce m-ar fi acoperit
mi-ar fi intra în ochi pe nas în păr
în mijlocul acestui praf
aș fi zâmbit nevăzut de nimeni

mă jucam cu ceața
parcă era o pânză de păianjen îmi umezise palmele
țineam mult la micile broboane apărute
în care lumea devenea concavă

șutam în toate cutiile sau sticlele de plastic
din smucitura produsă chipul ei ieșea din mine
ca praful dintr-un covor când îl bați
o parte însă se așeza la loc
în cel mai confortabil loc din trupul meu
inima

stârneam câinii
lătrau la mine pentru scurt timp
când aveau impresia că mă dizolv în întuneric
se întorceau sub mașini
în locul unde cerul lor avea forma
unei tobe de eșapament

am încercat prin puterea privirii
să ridic în copaci frunzele căzute
ca în videoclipul return to innocence

erau foarte multe non-stopuri în oraș
cu vânzători care stăteau afară
încercând să se comporte
ca și când totul e bine
prea multe reclame luminoase care mă loveau
cu mingi invizibile de lumină

eram în perioada aceea
când după o plimbare atât de lungă
aș fi vrut să o reiau
când aveam impresia că pe undeva
pe una din străduțe
am suferit prea puțin

cursa de crini

să dea Dumnezeu sănătate dumnezeului
care a inventat pijama cu ursuleți
pentru tine

asta e rugăciunea mea de dimineață
în timp ce
pământul sugă toată lumina din
stâlpii de iluminat

și când privim
frunzele căzând
îmi spui cu un miros
proaspăt de cafea în privire
/deh! nu ne este totul permis/

apoi știți
vine amnezia aia seara

Impresii despre cărți

Ca orice intelectual, slujitor al școlii, am citit multe cărți, atât de specialitate, cât și cărți selectate din pasiune pentru radioamatorism, știință și tehnică, și în ultimii ani, cărți de informatică și calculator. Toate mi-au fost de mare folos în formarea mea ca om și mărturisesc că trăiam clipe de mare satisfacție când o carte îmi oferea răspuns la ceea ce doream să aflu (pe atunci nu exista Internetul ca mijloc de informare rapidă). Cărțile au fost și sunt adevărați „dascăli” pregătiți să răspundă la orice întrebare a „elevilor” pasionați de cunoaștere.

Mi-au trecut prin mână multe cărți bune ... și când spun asta nu fac referire la asul de la cărțile de joc! Și acestea sunt cărți, dar cărți rele când jocul cu ele devine patimă, sau sursă de muncă necinstită.

M-au pasionat și cărțile poștale și am căutat să aflu câte ceva din istoricul lor; am aflat tot din cărți că în 1869 la Viena a apărut prima carte poștală. În 1873 apare cartea poștală și în țara noastră odată cu „Regulamentul la Legea cărților de poșta” în care se prevedeau și modalitățile de folosire a acestora. Atrăgătoare era tematica diversă, răspândită de acest mijloc de comunicare prin imagini vizuale despre scriitori, despre monumente istorice și arhitectură, despre opere de artă populară etc. Pentru rolul important pe care l-au avut în răspândirea de informație și comunicare până la apariția calculatorului și a scrisorii electronice (e-mail), evident ca aceste cărți poștale ilustrate au fost cărțile bune, necesare și folosite chiar și profesorilor, care le foloseau ca material didactic la diverse discipline. Așa se explică cum a apărut cartofilia, ca pasiune pentru mulți iubitori de carte poștală.

Ca slujitor al școlii nu pot să nu mă opresc, în mod special, asupra cărții școlare, a manualului școlar și a cărților din bibliotecă.

Cartea școlară este principalul instrument de lucru pentru profesor și elev, deoarece oferă cunoștințe și zidește temelie științifică pentru toate disciplinele. Ea oferă posibilitatea de instrucție și educație a elevilor în mod sistematic, progresiv, respectând principii psihopedagogice riguroase.

Din păcate, există și în rândul cărților școlare unele deficiențe, care își pun amprenta pe calitatea actului educațional.

Cu peste 10 ani în urma MEN a organizat în forță o licitație pentru promovarea manualelor alternative, ajungându-se la câte 4-5 exemplare pentru fiecare disciplină. Ulterior s-a constatat că multe dintre manualele selectate conțineau diverse erori: de tipar, metodice, psihopedagogice, de neadaptare a conținuturilor la vârsta școlarului, lipsa aplicațiilor practice la cunoștințele teoretice etc. Între timp s-au mai schimbat și programele școlare, concordanța manual-programă fiind afectată serios. În această situație, unii autori de manuale au găsit o soluție de ameliorare, editând culegeri de texte și probleme adaptate la programă, prin revizuire anuală; dar această măsură a cerut costuri suplimentare din partea părinților și asta într-o țară în care manualele sunt gratuite.

Unele manuale școlare pot deveni și a doua oară cărți rele, dacă luăm în seamă cuvintele elevilor: „am primit cărți rupte”! Aceasta se întâmplă pentru că, după patru- cinci ani de folosire, manualele ajung într-o stare jalnică, și elevii nu mai trăiesc bucuria de a deschide filele unei cărți noi.

Cărți bune avem în bibliotecile școlilor, căci s-au investit în anii trecuți sume considerabile pentru achiziționarea fondului de carte, dar ce păcat ... că nu s-au „achiziționat” și bibliotecari. Rafturi pline de cărți bune își așteaptă cititorii, dincolo de ușile închise.

Toate cărțile „se nasc” pentru a fi folosite la ceva. Numai oamenii, creatorii și utilizatorii lor, le pot investi cu calificativul „good or bad books”.

prof. Vasile Turcu

Despre cărțile rele (*bad books*), numai de bine... nu se poate vorbi, ar zice-un moș hâtru, bun (sau rău ?...) de gură. Sau, dacă acceptăm transparența aluziei (iluziei ?) colegului, care se gândește la *bad books* ca la niste cărți născute moarte, și, la fel de indirect, la autorii lor care și-au săpat groapa cu propria pană, poate am găsi resurse pentru o larghețe de genul: despre cărțile proaste, numai de bine... Deși numai de bine nu se vorbește despre aceste cărți, iar autorii lor sunt trecuți prin foc și sabie, prin furcile caudine ale criticii și așa mai departe.

De fapt, cine are dreptate în acest joc de-a v-ați ascunselea valorile unuia și altuia dintre autori ? Sunt și situații limită, în care autorul este un scriitor și un filosof consacrat, cărțile sale sunt lucrări de referință, dar se întâmplă că Cezara, fiica unui coleg, a fost admonestată pentru faptul că a îndrăznit să citeze dintr-un autor *fascist* ca Mircea Eliade... Incredibil, s-a întâmplat la o universitate germană, destul de recent... Degeaba suntem membri UE, europeni cu state în regulă (cel puțin pe hârtie), căci valorile noastre sunt terfelite și aruncate la coșul de gunoi pe considerente care n-au nicio legătură cu valoarea enormă, acceptată în epocă, a scriitorului și filosofului Mircea Eliade, și nici cu valoarea recunoscută a lucrărilor sale științifice (la fel stăteau lucrurile și cu literatura sa de expresie română). De **toleranță** n-or fi auzităștia oare, care ne **discriminează** astfel ?

Paradoxal, eu însumi am trimis un articol - cerut de acea revistă - despre Mircea Eliade, care a fost respins pentru că nu-l înfieram cu cruzime, nu-l desființam pe *fascistul* Mircea Eliade, așa cum ar fi voit patronii acelei reviste ISI, cu pretenții și morgă de publicație de referință absolută, care emite doar apoftegme... Am consultat și eu niște dicționare serioase și am descoperit că acest calificativ descalificant este prea ușor acordat de mici detractori unor **mari autori**, care uită că **cine zice, ăla e...** Că hoțul strigă cel mai tare hoții... Dincolo de sensurile istorice, să zicem, ale cuvintelor *fascism* și *fascist*, am descoperit următorul sens cu următoarele exemple: *Partizan al unei doctrine, al unei ideologii conservatoare, naționaliste și autoritare, al unei autorități impuse, al ordinii, al constrângerii* - lucruri împotriva cărora Eliade s-a bătut cu înverșunare... Iată câteva exemple ilustrând ușurința cu care se acordă acest calificativ. „*Limba e fascistă*”, spunea Barthes, căci impune o ordine absolută și indiscutabilă ! Și ce să facem, domnilor ? Să vorbim prin semne ? Să desființăm limba pentru că e fascistă și a spus-o marele Barthes ? Alt exemplu amuzant, dar care demonstrează- dacă mai era nevoie în cazul lui Eliade- că oricine poate face pe oricine fascist așa, în joacă sau cu un gând ascuns: „*Adolescența, în clasele bogate, e fascistă din instinct*”, dixit Francois Mauriac în *Le Nouveau Bloc-notes 1958 - 1960*.

Iată ce spunea marele **Malraux**: „*Comuniștii spun întotdeauna despre dușmanii lor că sunt fasciști*”. Tot el spunea că „*Am văzut democrațiile intervenind contra aproape a orice, cu excepția fascismului*”. O tânără spunea despre Valéry Giscard d'Estaing că nu va merge să asculte conferința acestui fascist ! Din câte știm, acest om de stat, dedicat Europei, a fost cel care a conceput prima variantă de Constituție a Europei, pe care a prezentat-o la 15 iulie 2003... În zilele noastre, o bună parte a tineretului resimte ca fascistă, orice manifestare de autoritate din partea tatălui, profesorului sau patronului ! Se mai poate pune preț pe o noțiune banalizată, trivializată, căzută în desuetudine, având în vedere că auzim destul de des tineri adresându-se părinților, profilor ori patronilor cu invective de genul : *Băi, fascistule !* Oricum, situația spune multe despre deingrolada și disoluția valorilor la scară europeană și internațională !

MMX

... BAD BOOKS

Am citit mai multe cărți și articole care-l desființau pe Emil Cioran, acuzându-l de toate păcatele lumii, doar cât nu sugerau să-i fie puse cărțile la index și trimise la eșafod ! Acestea sunt *bad books*, adică scrise de oameni răi (*bad men*), care scriu din ură și/sau din dorința de afirmare cu orice preț, după modelul pigmeului care l-a doborât pe uriaș sau al lui David învingându-l pe Goliat ! Rău este că acești oameni răi nu se orientează spre cărțile proaste sau spre autorii care îndeamnă la ură, la războaie fratricide sau pogromuri, spre autorii facili sau vandabili care, din rațiuni pur lucrative, scriu o literatură ușoară, înșelătoare, despre nimic și lipsa de valoare, pe care o propagă astfel în lume. Cuăștia nu are nimeni nimic, doar cu cei mari, vinovați că sunt români...

Când furia distructivă devine impuls și pasiune, patimă, viciu chiar, valorile lumii nu mai au nicio șansă - ele riscă să dispară din istoria omenirii, a culturii, a artei, spre a fi, inevitabil înlocuite cu (alt-)ceva, cu non-valoare, cu ceva de genul manelei, punându-se astfel la cale manelizarea culturii, a gândirii umane. Stăm și ne întrebăm cine a dat undă verde manelelor și de ce, cine se ascunde în spatele acestei (dez-)orientări artistice care dizlocă nemilos muzica populară veritabilă, acel folclor românesc care atrăgea turiștii străini ca un magnet ? Și ce intenții se ascund în proliferarea acestui gen semi-muzical ?!

Depinde din ce unghi de vedere privim lucrurile. *Capitalul* lui Marx e o carte bună sau o carte proastă ? Dar *Mein Kampf* al lui Hitler ? Pentru adepții comunismului și ai hitlerismului, sunt cărți de căpătâi, pentru noi, ceilalți, sunt cărți blestamate, care au făcut extrem de mult rău omenirii. Cărțile defăimătoare la adresa lui Cioran, lui Eliade, mai recent, deși la o scară mai mică, a lui Ionescu, sunt *good books* pentru cei care-și însușesc acel punct de vedere, pentru noi sunt sacrilegiu. Fraților, n-aveți decât să porcăiți omul Cioran cu viciile lui (ascunse), dar nu impietați asupra operei cioraniene, care a făcut furori - și continuă să facă - în lume ! Am văzut un prof de română luând două cărți ale lui Eliade, scoase la Editura Roza Vânturilor, și aruncându-le pe jos, strigând indignat: ce caută cărțile fascistuluiăștia aici ?! Sunt unii printre noi bolnavi de ură la adresa a tot ce este român și românesc, deși trăiesc în această țară și printre noi ! De ce oare ?! Oare ei știu de ce ? Sau o fac doar pentru că dă bine la imagine ?!

Știu oare acești indivizi că studenții de la Sorbona dădeau fuga în pauze până la colț, doar-doar or avea șansa să-l vadă pe maestrul Cioran la mansarda modestă unde locuia ? Considerau o mare sărbătoare fiecare dată când îl zăreau pe Maestrul lor admirat și admirabil ! O spune Denis EMORINE, deja un critic admirat în Franța, care ne-a vizitat Galațiul în 1996 (cu ocazia celei de-a doua ediții a Festivalului nostru de literatură: l'Enfant-Poete / Copilul-Poet) și care spunea că ne invidiază pentru că România, o țară mică, a dat atâtea valori mari lumii, Europei și, în primul rând Franței ! Un scriitor luxemburghez spunea cu aceeași ocazie, că ei, occidentalii, au totul, dar de fapt, nu au nimic, iar noi românii nu avem nimic dar avem totul: acești copii minunați, și trecutul nostru cultural-artistice ! A spus-o în Rectoratul Universității Dunărea de Jos.

Bad, în pronunție, înseamnă și pat, de unde se poate deduce că somnul rațiunii naște monștri de fiecare dată... Iar *good* poate deriva de la God, Dumnezeu, cel mai bun dintre noi, care nu poate inspira decât cărți bune și valoroase, cu valoare de adevăr... Cam așa ar fi, preînțelesul tuturor, distincția *good books vs bad books*... Cine are urechi de auzit... și nu cauze pierdute de apărut... să ia aminte ! Treziți-vă, Români !!!

Cât de (in)utile sunt “cărțile bune”!?

George Lateș

11

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Sintagma „carte bună” a intrat în uzul recent al limbii și, drept consecință, s-a demonetizat. E greu, dacă nu inutil, să încerci să pui în cuvinte care să conteze argumentele pentru care o carte este bună sau rea. Oricâte calități i-ai găsi, contraargumentele, mai ales cele pornite din rea intenție, o pot plasa în categoria celor oprite, căci își au și cărțile soarta lor (*habeat sua fortuna libelli*), nu doar oamenii care le dau viață, scriindu-le, citindu-le, comentându-le. Bun și rău, frumos și urât, mare și mic, interesant și plictisitor sunt mai mult decât antonime, cu ajutorul lor, omul de azi socializează, adică se raportează la orice, altfel zis își dă cu părerea despre realități pe care le pricepe sau nu, dar le evaluează. O carte „bună” e o referință mai mult decât vagă, sugestia calității fiind una relativă. Depinde întotdeauna de cel care o evocă, putând fi orice fel de carte, bună la orice, adică la citit, la informat, la umplut timpul sau la rezolvat o problemă practică, de la acoperământ pentru oale până la trecut un examen în mod fraudulos. Pentru un tipograf, o carte bună e aceea fără greșeli, cu o legătură trainică și cu aspect estetic. Pentru editor, cartea bună e cea vandabilă, care-i aduce beneficii pe termen scurt, ca să-și rezolve o problemă financiară. În concluzie, o carte bună e ceva greu definibil și mai ales greu de cuantificat.

Și totuși, istoria umanității e legată indestructibil de cea a cărții, a cărei istorie nu începe cu Gutenberg, ci coboară cu multe milenii în urmă. Lumea asiatică măsoară istoria cărții în cel puțin cinci milenii. Islamul a avut și el un impact aparte în devenirea acestui indice al civilizației și religiozității. Deși a descoperit mai târziu binefacerile cărții, spațiul european își poate căuta începuturile acestui fapt emblematic în Antichitatea greacă și latină, când se scriu primele cărți, forma concretă a acestora (papyrus sau volumen) fiind mai puțin importantă decât amănuntul că au fost copiate de generații succesive și s-au fixat apoi prin tipar în conștiința umanității astfel Homer și Hesiod, Horatiu și Vergiliu, Platon și Aristotel ne sunt contemporani prin textele care circulă sub formă de carte, aidoma cu cele ale creatorilor de frumos și înțelepciune de azi.

Lumea creștină și-a gândit întemeierea pe ceea ce a însemnat până atunci civilizația cărții. În consecință, Mântuitorul Isus Hristos vine din rândurile „poporului ales”, ceea ce a însemnat pe atunci „popor al cărții”. Rațiunea celor care au articulat dogma creștină în cetatea Alexandriei în secolul al IV-lea după Hristos a fost aceea de a pune știința de carte la baza credinței, tocmai pentru a da rigoare și substanță unui act de consacrare, pe care l-au și fixat într-un text îndelung cumpănit și care a fost gândit ca o „carte a cărților. Dincolo de sintagma cu nuanță de superlativ absolut e de recuperat sensul prim al acesteia: cartea așezată la temelie credinței creștine e de fapt o însumare a mai multor cărți de origine orientală și grecească, în majoritatea lor cu mare încărcătură religioasă. Sinteza rezultată, definită de teologi ca o lucrare harică, s-a completat în timp cu cărțile Noului Testament, el însuși rezultat în urma unei selecții, prelucrări și stilizări, astfel încât ceea ce creștinii de toate orientările numesc prin cuvântul grecesc *biblos*, adică Biblia, face trimitere directă la carte, izvorâtă miraculos din atâtea alte cărți. Pe bună dreptate, în spațiul ortodoxiei, maxima „ai Carte, ai parte de Dumnezeu!” e născută din acest cult al Cărții primordiale la sensurile căreia ai acces numai prin învățătură și trăire religioasă. O astfel de Carte e mai mult decât bună (cuvânt uzat prin folosirea lui excesivă și improprie), e obligatorie nu numai pentru a fi lecturată, ci și pătrunsă în sensurile ei profunde, pentru că dincolo de factologia istorizată, trebuie văzut efortul de a încadra în formule memorabile lamura gândului îndumnezeit. În toate marile religii,

mai ales în cele monoteiste, știința de carte a mers mână în mână cu studiul textului religios, mai exact educația intelectuală, școala ca instituție a fost, pentru lungi perioade de timp, legată indestructibil de lumea sacerdotilor care-și pregăteau ucenici în vederea continuării efortului de iluminare început cu un întemeietor, cu un Învățător. În spațiul cultural românesc, ideea de școală s-a născut în tinda bisericii, loc în care preotul, diaconul sau cântărețul își transmiteau știința de carte urmașilor. Unele surse istorice vorbesc de un exclusivism al științei de carte circumscris lumii bisericești, ceea ce este evident o exagerare, căci celelalte segmente sociale nu erau interesate de acest fapt, mai exact spus nu vedeau în știința de carte o virtute. De aici proverbul citat de Creangă: „Dacă-i copil, să se joace, dacă-i cal, să alerge și dacă-i popă, să citească”. Până să devină „popor al cărții”, românii n-au fost străini de miracolul luminos al acesteia, numai că difuziunea fenomenului a fost redusă, fără însă a lipsi și a putea fi probat din Antichitate și până ce Cuza a reformat societatea din Principate cu Legea învățământului. În esență, aceasta institua obligativitatea comunităților rurale și urbane de a asigura pentru toți copiii știința de carte, adică scrisul, cititul și socotitul la nivel primar (4 clase). Cum tradiția era cunoscută și apreciată ca fapt definitiv, oamenii bisericii au fost chemați să ducă lumina cărții în mințile copiilor. Așa s-a ajuns ca în odăi de chirpici, precum cea durată de gospodarii satului Humulești la poarta țințirului, să înceapă marea și definitivă metamorfoză a neamului românesc, cel chemat să înfăptuiască statul modern în cadre echivalente cu cele din întreaga Europă. Când, peste ani, marele reformator al învățământului românesc, Spiru Haret, a pus în operă trecerea la un învățământ modern, a demolat „școlile” de chirpici și a durat în locul lor altele de piatră (cărămidă arsă), știința de carte a dobândit valențe noi, pe care timpul le-a și confirmat. Haret a înțeles că trecerea de la civilizația de pământ la cea de piatră presupune ca avangardă luminatoare aceste temple impunătoare și gândite pentru înveșnicire în care știința de carte să fie la ea acasă. De atunci provine și regula, încă respectată (deși sunt destui apologeți ai derizoriului care o și contestă) de a se studia în școală numai cărțile bune.

În definitiv, cel care citește rândurile noastre s-ar putea întreba retoric: ce criterii/ condiții trebuie să îndeplinească o carte pentru a fi considerată „bună”. Conform regulii logice a minimului și a maximului: schițăm aici un răspuns pe care nu-l dorim complet, ci doar punct de plecare pentru clarificări ulterioare. Întâia condiție se raportează la creatorul/ creatorii ei care trebuie să aibă o intenție nobilă, un spirit al fineții și un instinct sigur al viitorului. Cartea scrisă de acesta din prea plinul ființei lui, din pur altruism, poate mișca pietrele din loc, dacă inteligența, creativitatea și truda sunt puse la lucru în scop nobil. A doua îl are în vedere pe cititor, cel care ar trebui să transforme întâlnirea cu cartea celui dintâi într-un eveniment mult mai important pentru sine decât ceea ce oferă zilnic mass-media ca succedaneu al realului senzațional. „Zăbava cărții”, cum zice cronicarul, e mai marcantă decât altele când lumina cuvântului trece de la unul la altul și sporește în timp. A treia condiție e una mai lucrativă și-l are în vedere pe cel care intermediază între autor și cititor (editor, tipograf, librar, bibliotecar, profesor etc). Acesta poate transforma un obiect aparent banal și inert în ceva care să devină „carte de căpătâi”, adică de început de lectură asiduă, de alcătuire a unei biblioteci, de pasiune sporită în timp de înțelepciunea anilor și de ascuțirea spiritului. Toate aceste trei condiții pot concura la venirea pe lume și la dăinuirea în timp a cărților bune. Cât despre cele rele, inevitabile ca și răul din lume, numai de bine!

„Viața pe un peron” - realitate și literatură

12

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

„Viața pe un peron” ocupă un loc binemeritat în raftul de sus al literaturii române. Octavian Paler a scris acest roman în 1981 iar peste șase ani va mai publica o „viață” - „Viața ca o coridă”. Apărute la finele regimului comunist aceste două scrieri au fost interpretate după grila de lectură a „fantasticului” și apropiate, în interpretări critice, nu de puține ori, de unele proze ale lui Mircea Eliade. Însă, ținând cont de momentul în care au văzut lumina tiparului, lucrurile se modifică radical. În 1977 și Marin Preda edita o „viață” - „Viața ca o pradă”. Ce îi făcea oare pe scriitorii importanți să aleagă ca titlu de roman metafore prin care să trădeze un anumit disconfort social? Dacă judecăm faptele din punct de vedere istoric răspunsul este unul facil – dar literatura de calitate nu ține seama de contextul epocii în care se cere scrisă și, mai devreme sau mai târziu, prin gesturi critice compensatorii, ea va fi repusă în drepturi cum s-a întâmplat, epre exemplu, cu opera lui I. D. Sîrbu - adusă, după 1989, în actualitate de către Daniel Cristea-Enache.

După cum se știe, din păcate în intervalul 1945-1990 multe din producțiile literare au trebuit să fie etichetate cu sintagma „literatură de sertar” - și Paler chiar din prima pagină a „Viații pe un peron” maschează această nesiguranță în reușita publicării: scriu „chiar dacă nu știu ce se va întâmpla cu aceste pagini, dacă vor fi citite de cineva vreodată sau vor putezi aici.” Speranța în această literatură vine din conștiința autorului ei care știe că o scrie mai ales pentru cititorul care nu s-a născut încă, pentru acel cititor detașat de contextul socio-politic.

În linii mari acțiunea cărții e simplu de povestit: un profesor de istorie ajunge într-o gară părăsită unde mai târziu va întâlni o femeie și vor hotărî să aștepte un tren care poate nu va trece niciodată prin respectiva gară. Însă, de la acest mal al lecturii începe oceanul unei remarcabile confesiuni de credință. Numele gării este o șaradă: ERO - gara fiind aici o metaforă a existenței - numele gării a fost scris de la început astfel, incomplet și misterios, ca și cum cineva ar fi vrut să lase fiecărui călător posibilitatea de a-i da ce nume vroia”. Personajul se va juca cu o bucată de cretă adăugând litere acestui nume incomplet și misterios al gării - EROS, EROU, ZEROU. Paler ne avertizează prin această redenumire a gării (existenței) că viața este alcătuită din îndrăgostiți, eroi și întregii cărții - toate simbolice, încărcate de reprezentă. Și apoi, de pasiunea pentru reformulare a mitului prietenilor că vreau să țarm pustiu sau într-un mă îngrop într-o taină mai înțeleg nici eu. nebunul, dar era și Mi se părea că, retrăgându-mă într-o grotă sau într-un pustiu, toată lumea va observa absența mea și va discuta tot timpul de mine. Închideam ochii și visam că, nesuportându-mi lipsa, prietenii vor trimite mesageri după mine, rugându-mă să mă întorc, să renunț la hotărârea mea, la reclusiunea mea.”

Mircea Nicolau, Fata Morgana

nulități. Este, în fond, cheia personajele sunt naturi sensul destinului pe care îl cititorul nu ar trebui să uite mitologie e autorului. Iată o lui Zalmoxis: „mă laudam mă refugiez undeva pe un schit părăsit. Eram hotărât să pe care până la urmă să n-o Făceam, bineînțeles, pe ceva serios în nebunia mea.

Nu cred că rescrierea unor arhetipuri culturale este punctul de rezistență în „Viața pe un peron”. Cu totul alții sunt pilonii de susținere ai acestui roman. Personajul principal este pasionat de istorie, de drept și filosofie. El îi judecă pe alții dar mai ales pe sine și astfel, de multe ori, acuzatorul ajunge să ia chipul victimelor sale. Freud vorbea despre un consens între *anima* (principiul feminității) și *animus* (principiul masculinității) – echilibrul dintre ele ducând la *ego* (sinele). Și personajul lui Paler are un astfel de dublu-feminin în persoana Eleonorei. Pe baza acestei dedublări se construiește o mare parte a cărții. Povestea împlânzitorului de cobre va deveni povestea dresorului de câini, rechizitoriul *lui* în procesele de conștiință va deveni aprărarea *ei*, și invers, ca în final singură *fînța* rămasă în joc să înfrunte deșertul. Apoi, ca printr-un labirint al istorie, autorul își conduce personajele pe culoarul Revoluției franceze. Profesorul de istorie devine incoruptibilul Robespierre, știut fiind că „perechea” acestuia este tot o Eleonora, și anume Éléonore Duplay. Putem interpreta că prin „povestea” lui Robespierre, Paler caută justificări pentru unele cataclisme sociale: decăderea monarhiei, reorganizarea stărilor sociale, etc. și, aici avem cele mai reușite pagini ale cărții atât din punct de vedere stilistic cât și al narațiunii, autorul dovedindu-se un fin analist al istoriei și al moravurilor societății.

Ultimul registru al cărții ar fi acela al religiei - divinitatea nu mai poate exista într-o societate care demolează biserici și este înlocuită cu statuia din junglă a zeului care rânjește batjocoritor aidoma împlânzitorului de cobre. Profesorul de istorie este un profet ratat: caută compania oamenilor și în loc să se lase copleșit de mistere luptă, cu retoriaca avocatului, pentru elucidarea lor; își scrie un decalog personal pe care nu îl respectă; se dorește un răzvrătit dar descoperă că este o mangustă imperfectă pe care veninul cobrei ar putea-o uide în orice clipă.

Pentru fiecare din cele 31 de capitole ale „Viații pe un peron” s-ar putea scrie un mic eseu, mesajul emanat de lectură fiind foarte generos cu actul critic, dar așa cum însuși Octavian Paler notează „nu putem citi aceeași carte oricât am vrea. Nu, asta e o himeră. Chiar dacă citim aceeași carte va trebui să recunoaștem la sfârșit că am citit nenumărate cărți. De fiecare dată, altă carte, pentru că de fiecare dată eu nu mai eram cel dinainte, ci altul, puțin sau mult schimbat... Numai că la o carte e mai ușor să-ți închipui că poți să rămâi la aceeași pagină. Chiar dacă și asta e o iluzie. O minciună”.

CONFLUENȚE ȘI CONEXIUNI

Îl cunosc de mulți ani din împrejurări în care artele vizuale, aleator sau nu, ne-au reunit în diferite săli de expoziții din țară, unde de regulă cel ce va fi evocat făcea oficiul de prezentare a unuia sau a mai multor artiști plastici. Cu aceste ocazii am fost impresionat în mod deosebit de elocința, fluenta rostirii, plasticitatea, conținutul și conexiunile de idei ce-i evidențiau caracteristicile deosebite ale personalității sale de critic, om de cultură și scriitor.

Din multitudinea și complexitatea valențelor sale intelectuale o voi disocia pe cea de autor și de prolific publicist, care l-au impus și consacrat cu autoritate și prețuire în lumea artelor din țară și străinătate.

Valentin Ciucă, pentru că despre el este vorba, a editat numeroase volume pe care în parte le cunosc, dar nu și pe cele editate după 1990, când în lipsa unui centru național de difuzare a cărții s-a produs o enclavizare pe zone sau provincii istorice a vieții culturale. Acest cerc s-a fisurat relativ recent, cu ocazia prezenței sale la Muzeul de artă din Brașov, când, cu prilejul vernisării expoziției pictorului ieșean Mihai Coțoveanu, mi-a oferit una din ultimele sale publicații „Exerciții de fidelitate”, Iași, Editura ART XXI, 2007, 600 p. Paginile acestei culegeri de „eseuri, portrete, vernisaje” scrise în intervalul ian. 1999 - ian. 2007 mi-au prilejuit, pe lângă depline satisfacții intelectuale, ocazia virtuală de a călători introspectiv nu numai în timpul nostru comun, ci și pe meridianele spiritualității și artei autohtone, cu predilecție ale celei ieșene. Cu toate că, pentru cele peste 300 articole consacrate genurilor amintite ce se referă la profilele unor artiști, la comentarea unor expoziții vernisate în capitala Moldovei sau în alte localități precum și la dimensiunile artistice ale operelor prezentate, o interferență necesară „cântăririi” aprecierilor de ordin estetic și axiologic, le-am creditat fără rezerve ca fiind profesionist realizate, având confirmată substanța calităților cunoscute și recunoscute ale autorului.

Apreciind deci valoarea și competența cronicarului dar necunoscând majoritatea artiștilor comentați, o să mă opresc asupra câtorva personalități evocate în volum, pe care în diferite momente ale vieții am avut privilegiul să le fi cunoscut, pentru ca acum, parcurgând paginile cărții, să le reîntâlnesc proiectele în adevărata lor lumină, în etapele maturei lor existențe creatoare. Pentru unii, timpul a mai avut răbdare și opera lor a fost întregită, pentru alții însă aripile le-au fost frânate și munca de creație a rămas neîmplinită.

Din cea de a doua grupare, l-am cunoscut pe George Apostu în anii ce au urmat celui de-al doilea război mondial, pe când amândoi, despărțiți de câteva clase, ne găseam pe băncile aceluiași liceu – „D.A. Sturdza” din Tecuci. Pe atunci, în absența oricăror semne de precocitate, nimeni nu bănuia ce-i predestinase ursita celui ce avea să exprime cu deosebită originalitate în sculptură „arhitectura modernă”, așa cum îi caracterizează Valentin Ciucă opera, care din motive implacabile poate fi considerată neterminată.

Cel de-al doilea în ordinea succesiunii și, în acest caz, a timpului care de asemenea n-a mai avut răbdare, a fost pentru o scurtă perioadă, prezent în trecutele împrejurări ale vieții mele: Radu Negru. Eu eram student în anul terminal al Facultății de filosofie din București, el bobocul ce avea să zboare după primul an de studii, pentru a le continua pe malurile Nevei. L-am reîntâlnit după mulți ani la Iași, când parcurgeam etapele premergătoare tezei de doctorat (referate și examene), iar el ținea sub „Vocația luminii” strălucitoarele prelegeri de estetică la Universitatea din Iași, sau își făcea simțită prezența la

expozițiile de pictură pe care le vernisa cu tălmăciri profunde și vorbe alese, selectate din bogatul său bagaj de erudită cultură.

Pe Sabin Bălașa l-am cunoscut în diferite împrejurări și ipostaze: ca „zugrav de subțire” și pictor de largi spații murale, la Universitatea Alex. Ioan Cuza din Iași, respectiv în SALA PAȘILOR PIERDUȚI și în „Aula Magna” din același lăcaș de înaltă învățătură. Ultima „Galaxia iubirii”, din păcate nevăzută de mine, este prezentată magistral de Valentin Ciucă în volumul aici incomplet conturat de semnatarul acestor rânduri. O altă relație pe care am stabilit-o cu pictorul Sabin Bălașa a fost aceea de a participa cu o opinie personală privind rolul și locul pe care-l ocupă obsesia unei idei în procesul creator de finalizare a unei opere. Punctul său de vedere l-am însumat altor păreri emise și de alți artiști din diferite domenii, pe care le-am adăugat spre exemplificare la sfârșitul lucrării pe care am intitulat-o inițial „Creație și obsesie”, dar din cauza unui șir lung de obstacole a apărut la Editura Științifică și Enciclopedică cu titlul „Dimensiunile creației”, după ce un timp îndelungat a rătăcit prin labirintul lui Modest Morariu de la Editura Meridiane, care-mi imputa proasta inspirație de a-l include și pe Sabin Bălașa, considerat de el un pictor mediocru (!).

Un alt personaj al cărții lui Valentin Ciucă ce mi-a adus în minte răscolitoare amintiri, este sculptorul Marcel Guguianu, pe care l-am întâlnit în anul 1982 la „Academia di Romania”, în Roma. Momentul care ne-a reunit s-a petrecut în seara de Înviere, când, după ce grupul celor șase bursieri ai statului Italian participasem la cel mai important eveniment al sărbătorilor pascale de la Basilica „San Pietro”, unde celebrase slujba „dei risurrezione” chiar papa Ioan Paul al II-lea, ne-am regăsit în sala de mese a instituției. Aici directorul Academiei din acea perioadă, Constantin Angheluță, a improvizat un fel de „ultima cena” în stil românesc, cu ouă însă nevopsite, dar cu toate acestea le-am ciocnit conform tradiției creștine și pe care, la inițiativa amfitrionului, le-am „înecat” cu vin de Cotnari din rezerva de protocol a celui „teritoriu” românesc din Italia. Pe acest fond inedit și prohibit pentru acele vremuri, a apărut sculptorul Marcel Guguianu, care a stârnit nu numai interesul general, ci a stimulat și o interminabilă discuție, ce s-a purtat între el, Adrian Anghelescu (pe atunci redactor la Ed. Eminescu), Ion Lotreanu (poet și redactor „Illo tempore” la *Săptămâna*) și subsemnatul. Subiectul dezbaterilor destul de aprinse l-a constituit, cum putea fi altul (?), decât „seducția feminității” ca epicentru al vieții. Tema era preferată și cultivată de artist cu personalitatea sa „structural apolinică” (și epicuriană am adăuga noi) clar exprimată în formele moi și delicate ale lucrărilor sale, dintre care una urma să fie săvârșită la Roma.

Ar mai fi și alte personalități artistice evocate în carte care mi-au stârnit conexiuni mnezice, dar în economia materialului, în pofida regretului meu, nu pot fi inserate în acest șirag al amintirilor ce mi-au fost reînviolate de lectura acestei cărți.

Volumul lui Valentin Ciucă, „Exerciții de fidelitate”, împreună cu albumul „Un secol de arte frumoase la Iași”, pe care nu-l pot omite în acest context pentru valoarea sa incontestabilă, se vor constitui într-o inestimabilă bancă de date, în care sunt teaurizate resursele inepuizabile ale „aurului cenușiu” ce se află în minele spiritualității ieșene, pus în evidență cu osârdie de criticul și scriitorul de remarcabilă notorietate, cel care prospectează și pune în valoare cu deosebitele lui calități intelectuale evenimente și personalități ce rodesc în una din cele mai importante cetăți ale culturii românești.

Dan Mihăilescu

MMX

Palatul V.A. Urechia

14

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Despre originea veche a acestei familii Dimitrie Cantemir preciza că Urecheștii se trag din Corvini, dar aceasta nu se poate proba¹. Cel mai vechi boier din Moldova din această familie este Jupan Ureche, după numele de botez Petru, care apare în documente în timpul domniei lui Alexandru cel Bun. Urmașul acestuia este Ioan sau Oană Ureche care apare în documente din anii 1436, 1442, 1443, 1445, 1446 și 1490. În anul 1445, Ștefan Vodă îi dăruia un sat pe Putna, în Moldova, unde mai târziu a fost satul Urecheștii. Ioan Ureche, fiul lui Oană, a fost tatăl lui Maxim Ureche, boier de țară în județul Putna. Maxim Ureche este atestat de documente din anii 1540 și a avut drept fiu pe marele Nestor Ureche, logofăt, stolnic sub Petru Movilă, vornic sub Petru Șchiopul sau bivel vornic sub Radu Vodă (1617). A avut 4 copii: Nastasia, Maria, Vasile și Grigore. Grigore Ureche (1590-1647) a fost comis, vel spătar și vel vornic de Țara de Jos și a avut 4 copii: Alexandra, Vasile, Ștefan și Antimia. Vasile Ureche, a fost spătar și Ștefan Ureche, paharnic, alți descendenți din această familie sunt: Ursu și Zaharia Ureche, de la Soci (1702), Maria Urechioae stolniceasa (1754), Constantin Ureche, trei comis (1798), sluger (1799, 1803). Acesta din urmă a avut doi fii: serdarul Iordache Ureche din Târgu-Neamț și Alecu Ureche (1827). În anul 1834 Iordache era comis și Alecu serdar. V.Al. Ureche ar fi fiul serdarului Alecu².

Vistian Goia în lucrarea dedicată marelui istoric, scriitor, om politic, filantrop etc. arată că s-a născut în Piatra-Neamț la 15 februarie 1834, iar părinții erau clucerul Alexandru Popovici și Euphrosia, fiica hagiului Manoliu din Iași³. În casele lui Dumitrache Stan învață primele noțiuni, apoi la o școală franțuzescă pe care o ținea elvețianul Ballif. În anul 1844 este admis la Academia Mihăilenă ca bursier și renunță la numele de Popovici pentru cel de Alexandrescu⁴. La redeschiderea Academiei Mihăilene (închisă în perioada revoluției de la 1848) este primit în internat și devine pedagog. În anul 1855 era la studii la Paris, iar în 1856 își susține bacalaureatul. Se înscrie la Facultatea de litere din Paris în același an, unde îl regăsim cu numele de Basile Alexandresco și frecventează și cursurile de filosofie și litere la Sorbona. A fost secretar la comisiunea sau biroul de propagandă a intereselor române, alături de C.A. Rosetti și Romallo. A colaborat la marile cotidiane franceze: *Le Constitutionnel*, *Gazette de France*, *La Patrie* sau *Le Siècle*⁵. Se întoarce la Iași în anul 1858, licențiat și devine pe rând profesor de literatura română și limba latină la clasele gimnaziale superioare, profesor de istorie universală și literatură la clasele colegiale din cadrul viitoarei Universități din Iași, director în Ministerul Învățământului și Cultelor din Moldova, locțiitor de ministru (1860), profesor de istorie și geografie la Școala militară. În anul 1864 se mută la București unde devine director al Cultelor și Instrucțiunii Publice (31 iulie 1864) și ocupă prin concurs catedra de istoria românilor și literatură română de la Facultatea de litere a Universității din București. Cercetează asiduu arhivele din Spania, Italia sau Franța, este delegat la congrese de istorie și arheologie (Copenhaga, 1869). A fost ales deputat al județului Tutova (1866) și deputat la colegiul al

III-lea de Covurlui (1869)⁶. Deține portofoliul Instrucțiunii Publice și Cultelor în timpul guvernării liberale (10 aprilie 1881-1 august 1882), scrie printre altele *Istoria românilor* în 14 volume (1891-1902), *Albumul macedoromân* (1880), *Voci latine* (1894), colaborează la *Convorbiri literare*, *Familia*, *Analele Academiei* etc., prezent la Congresul de literatură de la Londra (1879) și la Congresul orientaliștilor de la Roma (1899)⁷, inițiator al Academiei Române, vicepreședinte al societății Ateneul român (1865), președinte al Societății macedoromâne sau președinte al Ligii culturale (congresul al III-lea din 16-18 mai 1893)⁸. Se stinge din viață la București, în data de 22 noiembrie 1901.

V.A. Urechia a donat bibliotecii care a luat ființă prin Decretul Regal numărul 3382 din 7 decembrie 1889 în Galați și avea să fie adăpostită de liceul „Vasile Alecsandri”, un număr de 3000-3500 de volume. Inaugurarea a avut loc în data de 11 noiembrie 1890 fiind de față D.A. Laurian, secretar general, în calitate de reprezentant al Ministrului Cultelor și Instrucțiunii Publice, Primarul orașului Galați, C. Ressu, reprezentanții autorităților locale, membrii ai corpului didactic gălățean, notabili ai orașului, elevi etc.⁹. Localul ales fiind unul temporar, încă din anul 1897 V.A. Urechia deținea schițele unui proiect pentru „Palatul Fondațiunea V.A. Urechia. Bibliotecă. Ateneu. Galatz”¹⁰. La 30 martie 1903 a fost convocată o adunare publică, de către Societatea corpului didactic, la care au luat parte 20 de persoane și a fost ales un comitet format din 12 persoane pentru a strânge fondurile necesare localului¹¹. La 8 mai 1903 a fost aleasă conducerea comitetului care avea următoarea structură: președinte Episcopul Pimen Georgescu, vicepreședinte generalul Pencovici, delegatul României în Comisia Europeană a Dunării și membrii delegați irevocabili Primarul Ion E. Bastache, Prim Președintele Tribunalului D.G. Maxim și Directorul liceului Gr. Guțu, iar la 15 mai s-a prezentat statutul întocmit de D.G. Maxim¹². Primele donații au venit din partea unor absolvenți ai liceului „Vasile Alecsandri”, seria 1902-1904, care au angajat un spectacol pe cont propriu și au donat ulterior suma rezultată¹³, apoi din partea Societății corpului didactic prin Cercul didactic sau a școlilor¹⁴. În anul 1913 s-a inițiat constituirea unei noi structuri „Comisia mixtă pentru localul Bibliotecii” formată din împuterniciți ai Consiliului local și Comitetului Bibliotecii¹⁵. La 14 decembrie 1919 era înființată Societatea Culturală „V.A. Urechia” în cadrul unei adunări generale din amfiteatrul liceului „Vasile Alecsandri” unde se semnează procesul-verbal de constituire, se aprobă statutul, au fost proclamați membrii de onoare, s-a ales Comitetul general și cenzorii¹⁶. Membri de onoare au fost desemnați: Regina Maria, președinta de onoare, Mitropolitul Miron Cristea, primat al României, Mitropolitul Pimen al Moldovei, fost primul președinte al Comitetului Bibliotecii, Episcopul Nifon al Dunării de Jos, Arhiepiscopul Gurie al Chișinăului și Hotinului, rectorii universităților din București, Iași, Cluj și Cernăuți, Președintele și Secretarul General al Academiei Române, Președintele Societății Scriitorilor Români, Președintele Asociației pentru Literatură Română din

Transilvania, Profesorul Nicolae Iorga, Vasile Stroescu și cei doi fii ai lui V.A. Urechia, Alceu și Nestor. Din anul 1921 devin membri de onoare și cei care au donat 10.000 lei: Ioan Corvissiano, Ioan Dima, Ioan Gabor, Max Auschnitt, Virgil Soare, Anastase Veniamin (1922), Constandache Constantinescu (1923), Deodat Țăranu, Damian Drăgănescu, Banca Marmorosch Blank (A. Dall'Orso), Sfatul Negustoresc Galați (1924)¹⁷. Cotizațiile pentru nou local erau strânse fie de la membrii activi (50 lei), anonimi, pe liste de subscripție, din donații, vânzări de cărți poștale ilustrate, conferințe, spectacole, baluri, serbări, serate etc.. Comitetul general administra și conducea Societatea fiind compus din membrii aleși de adunarea generală și membrii de drept, Episcopul, Prim Președintele Tribunalului și Directorul liceului „Vasile Alecsandri” într-o structură de funcții care asigurau participarea unui număr mare de persoane la luarea hotărârilor, avizarea și controlul deciziilor: președinte de onoare, președinte activ, doi vicepreședinți, casier, secretar general, doi secretari, trei cenzori, membri delegați ai Comitetului general cu mandat de 4 ani.

La 23 iunie 1921, Societatea Culturală „V.A. Urechia” cumpăra prin actul de vânzare-cumpărare numărul 2514 autentificat la Tribunalul Covurlui, transcris sub numărul 2463, de la Elena Carp, descendentă Panaite Malaxa, clădirea și terenul din strada Domnească, numărul 59, cu suma de 500.000 lei. Acest teren va intra de drept în posesia Societății abia în anii 1927/1928, timp în care s-au desfășurat mai multe procese între Societate și vânzătoarea terenului și moștenitorii, dar și cu Ministerul Instrucțiunii Publice, titularul unui contract de închiriere a clădirii pentru internatul Școlii Normale de fete „Regina Elisabeta”. Balurile, serbările publice sau școlare, spectacolele, conferințele publice, științifice, de cultură generală națională și universală (au fost prezenți la Galați: academicianul dr. Ion Cantacuzino, prof. dr. Gh. Marinescu, Aurel Bogdan, prof. Gh. Țițeica, Al. Tzigara-Samurcaș, Gala Galaction, filosoful C. Rădulescu Motru, Nicolae Iorga, Prințesa Cantacuzino, H. Thauby, Y. Auger, M. Thèvenin, Charles le Rey și alții), seratele literare sau muzicale, donațiile, cotizațiile, legatele, subvențiile, subscripțiile publice, timbrele, cărțile poștale ilustrate cu fațada palatului, loteriile, „biletele-cărămizile-pietrele-marmurile” au continuat pentru strângerea fondurilor până la Marea Criză¹⁸. Încă din anul 1924 arhitectul S.G. Conțifide a prezentat proiectul intitulat Palatul Cultural în orașul Galați, care este respins din cauza costurilor mari și dimensiunilor terenului. A fost organizat concurs pentru proiectarea Palatului „V.A. Urechia”, fiind acceptat proiectul arhitectului Ion D. Enescu din București. Planșele fațadelor principală, laterală și spate, „Anteproiect pentru Biblioteca V.A. Urechia” se regăsesc și astăzi la secția Colecții Speciale din cadrul Bibliotecii „V.A. Urechia”. Motto-ul ales de arhitect a fost „Griphonul”, iar pe frontonul fațadei principale apare inscripția Biblioteca V.A. Urechia. La 14 august 1933 Grigore Manițiu, președintele Societății „V.A. Urechia” și Emanoil Constantinescu, secretar general solicită Primăriei orașului Galați eliberarea autorizației de construcție pentru Căminul Cultural al Societății și scutirea de orice taxe a construcției, având în vedere scopul cultural și de utilitate publică, arhitectul I.D. Enescu din București fiind cel care a întocmit planurile și tot el va supraveghea lucrările care se vor executa în antrepriza inginerului Margulius pe terenul din strada Domnească, numărul 59, proprietatea Societății. Consiliul Comunal aprobă la 18 august 1933 eliberarea autorizației de construcție și scutirea

de plata oricăror taxe cuvenite municipiului¹⁹. Autorizația s-a eliberat după ce și-au dat avizul proprietarii de cinematografe și săli de spectacole. În anul 1934 se lansează un nou „Apel” prin care se aduce la cunoștință publicului că Societatea Culturală V.A. Urechia a ridicat Palatul Cultural, astfel se apelează la instituții și cetățeni pentru terminarea acestuia²⁰. În urma acestui „Apel” Consiliul Comunal din Galați aprobă suma de 1.000.000 lei pentru continuarea lucrărilor²¹. Anul următor Societatea Culturală „V.A. Urechia” se adresa Primăriei orașului Galați, precizând că Palatul era ridicat la roșu din anul 1934 și datorită sprijinului fostului ministru de finanțe Victor Slăvescu, se executau plafoanele, suma cheltuită fiind de 2.000.000 lei, iar pentru finalizarea Palatului mai erau nevoie de încă 4.000.000 lei. În anul 1937 s-a aprobat de către Primăria orașului Galați suma de 20.000 lei, deși s-a cerut să se prevadă în bugetul pe exercițiul financiar 1937/1938 suma de 1.000.000 lei. Ulterior s-a mai aprobat 100.000 lei cu care s-au executat lucrările de sistematizare pe verticală, s-a adus pământ fertil și s-au plantat 56 de salcâmi piramidali²². În anul 1939 Ministerul Instrucțiunii acorda suma de 20.000 lei, iar în anul 1940 Biblioteca „V.A. Urechia” se muta în noul local, deși lucrările de finisaj și dotare nu erau gata. În februarie 1941 președintele Societății Culturale „V.A. Urechia”, avocatul I.E. Vasiliu, solicită sprijin Ministerului Educației, Cultelor și Artelor, iar la 23 aprilie Președintelui Consiliului de Miniștri, generalul Ion Antonescu, pentru terminarea lucrărilor, răspunsul fiind negativ²³. Ministerul Culturii Naționale și al Cultelor solicită în noiembrie 1941, Bibliotecii „V.A. Urechia” detalii despre construcția Palatului și lucrările care mai sunt de executat, fotografiile, pe care le primește un an mai târziu, cu tot cu deviz de unde reiese că s-a cheltuit până în prezent suma de 9.000.000 lei și ar mai fi nevoie de aproximativ 11.500.000 lei²⁴. În decembrie 1943 se alocă suma de 3.500.000 lei de către Președenția Consiliului de Miniștri și 1.000.000 lei de către Primăria orașului Galați. În anul 1946 Palatul „V.A. Urechia” era rechiziționat de către garnizoana sovietică pentru Casa ofițerilor, cu aprobarea Ministerului de Interne. La 12 mai 1946 din procesul verbal de inventariere a Palatului „V.A. Urechia”, încheiat între șeful și comandantul Casei ofițerilor, maior Crasilscicov și vicepreședintele Societății Culturale „V.A. Urechia” Nicolae Mantu, prezintă o descriere a clădirii: prima cameră cu fața spre sud din etajul de sus, unde este localul bibliotecii, sala de mijloc/sala de lectură cu două closete, o cameră cu fața spre nord, la intrarea imediată de la scara spre sala de lectură se afla o mică intrare, la antresolul din partea de nord se găsesc două camere mici, un closet și o chiuvetă, la antresolul din partea de sud se află o cameră, la antresol era o cameră mare, chiar deasupra coloanelor din hol, care urma să fie depozit de carte, Sala Caloriferului unde se găsesc două cazane, două injectoare, două rezervoare pentru combustibil, o chiuvetă, Sala de Spectacole cu 356 de scaune și strapontine, în stânga și dreapta scenei se găsesc două avanscene cu câte 8 scaune fiecare, împrejurul sălii se găsesc 16 loje cu 69 de scaune, iar deasupra intrării în sala de spectacol se găsește Balconul cu 5 loje cu 11 scaune montabile și cu 19 scaune nemontabile, pe scenă se găsesc 6 cabine pentru artiști, în subsol se află o cameră care servea drept bufet, case de bilete la dreapta și stânga holului²⁵. În luna martie 1949 Ministerul Învățământului anunța Biblioteca că Palatul

(urmarea la p.27)

MMX

MAL – INSTINCT DE CONSERVARE

Memoria e-un cer spuzit precar
când cade-n rană ultimul luceafăr;
cum zilele-s bolnave de-ntâmplări,
ce mai rămâne-n suflete prea teafăr!

E-o ținere de minte ce s-a strâns
în propriul dedesubt, atât de vie!-
stelare emirate de obscur
cu mărturii blocate sine die...

Zadarnic o implor, o torturez:
se bălbăie la ora evocării
unei iubiri de-o oră dintr-un rai
târât la licația uitării...

IPOSTAZE ALE OCHIULUI

Privind de-aproape, -ți obosește ochiul-
departele-i e larg-odihnă lui;
din el purcede zvâcnetul de unghiuri
de-și simte cerul tot mai albăstrui.

Preamult mijitul, îi subție clarul,
lumina îl pătrunde mai pieptiș-
solia-n creier urcă mai confuză
și nici nu mai sclipește din tăiș;

rutina-ngroasă pleoapa, o-ngreoaie-
cultivă compromisul rămurind
și-o beznă din aproape în aproape
alungă-n șir fotonii din colind

BAGHETA

Cât de încăpător puteau să fie
vârful acelei baghete,
în largul ei se simțea
pe deasupra pupitelor;

El citea partitura,
cum tu ai citi Odiseea!
Gestica lui de tornadă
subtil topită în adiere
și din nou evadarea
în tunet și tempeste
și iar bagheta-
galileiean strigăt de mare:
„Taci, fără gură!”
Și el mai departe citea
liniștit, odiseea partiturii,
un hipoacuzic din sală, muzica,
doar din vârful baghetei în frac!

APA - FAȚĂ CU VEDENII

Cum una alteia își trec deasupra
atâtea ape-care-i mai ușoară,
aceea doar va reuși să-ntindă
preamica nesfârșire planetară;

doar ea, ce rabdă drumuri de corăbii
și fulgere de solzi în ritual,
ea care-njgheabă insule sticloase
peregrinând prin Statul Boreal,

entuziastă și bogată apă
cum e doar fața dinspre noi a vremii-
fierbinte și din inimi locuită
de preaomologatele vedenii...

MORMÂNT SFIDAT

Enoh nu știi de-a obosit vreodată
deși mergea destul cu Dumnezeu...
El n-avea când să mai păcătuiască
și-a devenit aproape semizeu!

El nu avea nici turme obosite
cum le păștea de-a lungul și de-a latul;
i s-aprindea cu ușurință focul
și-ntotdeauna respecta sabatul

Și-a tot umblat cu Dumnezeu trei veacuri
c-abia a priceput ce-i veșnicia,
că trupu-i de prisos înțelepciunii
și-i cade-n derizoriu geometria!

Trăise ani cât zilele-ntr-un an-
cu-n om fu mai puțin în ziua-aceea,
cum se ivi o peșteră de nori
și Cel de Sus îi azvârlise cheia...

De-atunci, s-a mai umblat cu Dumnezeu
dar nu prea mult, că nu-l avea de unde!
Unui Tâlhar, răgaz mântuitor
i-a trebuit doar două-trei secunde!

Alexandru Maria

17

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

dacă ar fi să spun ceva straniu
aș spune că pinguinii mei verzi sunt
pinguini imperiali coborând din frunză
în frunză, clorofila picurându-le de pe aripi.
tu te-ai uita la mine și mi-ai spune

în orașul meu de pe hartă,
cum urci de la ciușmea pe dreapta sau
cum cobori din pădure pe stânga,
sunt doi meri înșurubați unul în altul
de vezi doar unul, așa

vino mai încoace, că e cald,
sub dușul ăsta rece lipește-te de mine
și închide ochii, încolăcește-te
mai adânc și încearcă
să respiri,

să mustești afară din cadă
și să te împiedici de hainele mele,
să cazi ca un penguin imperial pe burtă
în apă, tu pe pământ,
mă urc și eu în mărul cu frunze,

cu fucte și pinguini verzi
îmi lipesc ochii de cer
sau de o fustă albastră.

ceva se întâmplă acolo, tăcut,
vântul și ciripelele somnoroase și mașinile, pământul
și oamenii dormitând fiecare cu o pasăre răscolindu-le pieptul.
e atâta liniște între degetele noastre încât sângele meu
trece prin mâinile tale.

fiți atenți câtă poezie zace în lume, de la
cărăbușul fără un picior și carapace ruptă până la
pasărea măiastră care nu există sau de la
violetele albe de pe balconul cu soare al mamei
până la uriașul sequoia pe care nu-l voi vedea vreodată,
de la cascada îngerului și până la apa căzătoare în veceu,
fiți atenți, că numai acum mă simt poet
care e același lucru cu a spune că numai astăzi mă simt
fiind ființă,
sunt toate câteva lucruri mici, toate și așezate frumos,
la locul lor, cum e și cafeneaua în care ne-am dus
de câteva ori să ne uităm la tablouri, spuneam,
și tu te uitai la tablouri, să bem o cană cu ceai
și beam amândoi.

uite așa se ține o ceașcă, apucam toarta,
țineam degetul mic și strâmb drept, eram o caricatură
la care tu râdeai, cei din spatele meu erau peretele
și nu ziceau nimic. tu spuneai uite așa se stă la masă,
peretele erau ceilalți, cădeai ca sfârșită în scaun,
te revărsai pe piciorul meu ticăit, peste el și nu sub,
piciorul tău era plin de pești, îi auzeam cum sfarmă
înfundat chitina de prin sălcii.
mai sorbeai puțin din ceai, și eu sorbeam,
uite o față aproape cunoscută în spatele tău,
uite o față aproape cunoscută în spatele tău,
toate plane toate plate să știi că e adevărat aproape,
să știu îți puneai palma pe degetele mele drepte și strâmbe,
eu fâlfaiam, ne ridicăm, ne ridicăm,

doar atât am spus, restul a fost de ochii pereților.
m-ai întrebat cât e ora, eu m-am uitat la pene
și am aflat că ceasul stătuse de mult.

ea a început să se rotească, să se ridice femeie,
să se așeze sus,
eu o priveam înălțându-se și micșorându-se
pe lumină într-o cameră albastră.
e...i
nu mai contează.

Adăpost

poate să plouă, să ningă
și fulgere diavolești
să secere cerul,
la mine e cald !

puhoaie de-otravă
și vulcani cu lavă de-oțel
pot să z bucnească,
la mine e cald !

și tot ce se poate surpa
să se surpe!
tot ce se poate prăbuși,
prăbușească-se!

la mine e cald,
am flori, râuri limpezi,
ploi și pământ roditor;
am cer cu soare și nori,
am fericire și lacrimi
și e loc pentru toți!

poate să ningă !

Miop

Sunt miop
și oamenii aruncă cu pietre în mine.

Văd totul în ceață,
culori în culori,
oameni în oameni,
copaci în copaci
și fluvii în fluvii.

Nu pot desluși conturul unui cuțit
și oamenii aruncă cu pietre în mine.

surd

nu-mi trebuie urechi
să aud...

aud ce-i în mine,
aud ce-i în voi
și-aud
fără să vreau
și ploaia ce vă udă
și lacrimă din voi...

muzica
mi-e păcat,
sufletul
mi-i un zar
și-i al vostru...

nu-mi trebuie urechi
să aud...

Adrian Buzdugan**prezent**

Dintotdeauna-un ochi
încrezător mi-a rătăcit
printre himericele umbre
a ceea ce va fi.
Cel'lalt, mai știutor
a iscodit nesățios
printre ruinele
a ceea ce a fost...

Mai ieri,
când părțile armurii
au prins a-mi rugini,
veninul clipei mi-a pătruns
adânc sub braț.
Speranțe oarbe și învățăture deșarte
s-au poticnit într-un prezent
ce nu-l cunosc,
ce nu-i al meu.

Sabia, demult lăsată deoparte,
trebuia să-mi caște prezentul,
Prezentul meu...

A.Buzdugan s-a născut la 22 aprilie 1971 în Huși. În 2001 se stabilește în Brăila, unde devine profesor de științe sociale. Din 2007 începe să publice cronică de film, pamflet, recenzii de carte, eseuri și poezie în diverse publicații din țară. Prozele sale i-au adus Marele Premiu la Concursul Național de Creație Literară Vasile Voiculescu - 2009, Premiul Național Moștenirea Văcăreștilor - 2009, Marele Premiu pentru Secțiunea proză scurtă la Concursul de Debut Literar UniCredit, 2010, care i-a permis debutul la Ed.Humanitas cu volumul „Capela excomunicaților”

distrugere

stropi grei de acid
îți picură părul,
luna-i mușcată
de-o-nchipuire flămândă,
semințe de fier
și copaci plângători
udă fără-nctare
pământul ce urlă.

Ărcile-s arse,
iubirea-i mormânt
și lumânările nopții
sunt stinse.

rânjet și moarte
în viață,
mărci de-arsenic
ștanțate pe creier
ne-adună-n bezna gerului din noi.

oraș

când soarele pândește orizontul,
atunci când amanții
pe la case se-ntorn,
în orașul fără de câini
lupul din mine url' a pustiu.

orice oraș
îngroapă sub asfaltul rece
istorie, lacrimi, dureri, nenoroc.
doar pașii repezi nu-s arși
de sutele de amintiri înhumate.

orice oraș e o garderobă sinistră
plină de farsori, parveniți și ratați...
doar privirile reci
îl fac să fie
mai vesel decât iadul negru.

orice oraș
e un depozit părăsit.

nimic

în întuneric străjuit de gând
privind către genuni
unde ambițiile mor
tresaltă-n tine firea:
n-au fost și nu sunt oameni
câte stele sunt!

hău negru toate le-nfășoară,
unele-adânc în moarte
sunt ascunse,
iar calea înspre ele
e plină de nimic

plecat e iarăși gândul
la răsărit de lume,
nimicul nu e dincolo de stele,
nimicul este între noi și ele.

Mihaela Roxana Boboc

Ai putea fi

*Ai putea fi acel acoperiș
sub care nu plouă niciodată
și picăturile prelinse
între două ceasuri de răgaz*

*ai putea fi adăpostul gândurilor
și uneori muză
poate biserică pentru ruga
neterminată
sau poate munte
ori apă dulce*

*ascunzișul verde al copilăriei mele
și inocența sufletului mutilat*

*ai putea fi acel ceva
care nu se poate înstrăina
fără amprenta mea*

*și totuși alegi să fii tăcerea
dinaintea cunoașterii
și emoția
înaintea primului sărut.*

Un timp

*când în curtea bunicului
caisul
încă își întindea
ramurile noduroase
peste streășina casei
mămăliga aburindă
cu brânză și smântână
strângea în jurul mesei
ca spicele
trupurile flămânde*

*icoana din peretele de răsărit
și ceașca cu smalțul sărit
solnița cu sare grunjoasă
și farfuriile ciobite
întregeau tabloul
în care mâna bunicului
colora stins*

*era un timp
al fiecăruia
un timp al rugăciunii*

*o spărtură
în stratul de lumină
mângâie și acum
obrazul brăzdat
al bunicului.*

Luminița Dediu Agheorghesi

Dorință

Sărută-mă
Până nu se lasă seara
Peste umerii mei goi
Și vindecă-mi
Singurătatea!

Se pierd în lacrimile tale
Visurile mele

Nu se mai naște
O liniște
Ca cea în care
Ai lăsat
O pată de lumină
Să mă imite?

Ține-mă aproape de inima ta

Frământările mele
Simte-le emoția

Poate așa în durerile serilor
Nu vor mai fi regrete.

Părăsește-mă ...
Dar numai pentru
O clipă!

Altfel
Diminețile
Mă vor
Sugruma
În roua lor

Singurătate

Dimineți abstracte
Te însoțesc

Nu simți pustiul
Nici durerile Ei
Rămase nestinse
De-un timp?

Tu

Câteodată
Îți risipești freamătul
Peste trupul meu

Rămâi
Sărut stelar
Vindecând
Neliniștile mele!

Pastel

Câtă lumină se revarsă
Prin anotimpuri
Părăsite
De moarte!...

Câtă culoare
Se scurge
Din fiecare păcat promis
Universului floral

Și câte umbre
Încrustează
Ce mai rămâne
Inert!...

N-ai mai ascultat
Ecoul Mării... în zbaterea Ei
Ultimul plâns
Nevindecăt... dar poate că...
Poate că
Te simți
Pierdut în trecutul Ei.

Au trecut milioane de vibrații
Prin glasul, prin sângele tău

Numai că de-o vreme
Păsările chiar părăsesc
Cuibul promis fericirii!

Se întâmplă să vină
Toamna
Iar eu să nu-nțeleg
De ce frunzele stăpânesc
Târziul din mine.

Ți-am primit regretele
Ca pe ultimele Păsări
rătăcite prin viscol...

Nu plânge...
Vei avea timp
Să pătrunzi
Unde roiesc
Împăcărilor!

Cărți de Cronici

În paginile
care urmează:

Cum stăm cu umorul¹

Să fim, mai întâi, serioși! Iată un lucru știut: conflictul dintre esență și aparență naște comicul. Să zicem că un ins pus la patru ace, serios, acru, cu o mutră înghețată merge pe trotuar, având mare grijă ca întreaga sa ținută să respire ceea ce dorește dumnealui: sobrietate, prestanță; poate e vreun șef, vreun membru de ceva, vreun nene cu blazon, deși ăștia nu prea merg pe jos, dar pentru demonstrația noastră îl lăsăm să pășească tanțos pe drumul ales. Și cum trece el așa, într-o postură mai mult făcută, decât reală, dă într-o groapă; fiindcă responsabilii cu întreținerea trotuarului în cauză nu știau că la minutul cu pricina vor avea o vizită atât de înaltă. Și pășirea în gol îl dă peste cap - la propriu - pe individ, întâmplarea stărnind, firește, râsul eventualilor privitori. Viața le-a oferit trecătorilor o mostră de comedie, în centrul căreia s-a aflat un posibil și voit personaj tragic, care însă n-a avut noroc să-și ducă destinul sobru până la capăt. Așa-i în viață. Te lovești de neprevăzut. Iar dacă ai ghinionul să fie pe aproape vreun umorist, ai ajuns în carte. În cea veselă, deși omul - tot omul! - se naște cu gând să devină Făt-Frumos, luptător în bătălii, erou pieptos salvând doamne și domnișoare de la înec, performer adulat de mulțimi etc. (Ca să nu deconspir și ce-și doresc reprezentantele sexului frumos...) Nimeni nu se naște ca să devină erou comic. Asta ajunge fără voia sa, deoarece așa le așază viața pe toate. Chiar și pruncii care râd la venirea pe lume se înțelege că o fac stimulați de viața de afară. Una au visat ei înăuntru și altceva găsesc la primul contact cu exteriorul...

Dar mai este o nuanță. Eroii lui Jerome K. Jerome sau ai lui Hašek ori ai lui Caragiale - toate personajele comice nu se simt astfel în interiorul lor. Dimpotrivă. Văd ei că lumea din jur râde, dar sunt convinși că alții sunt subiecte de haz, nicidecum ei înșiși... Ascultați aici ce vă spun: nimeni nu acceptă ideea că poate fi pricina râsului, surâsului, batjocurii altora. Chiar dacă i se demonstrează asta, găsește resurse de a proba că n-are dreptate nici „binevoitorul” care-i deschide ochii, nici autorul care l-a încondeiat.

Umorel implică satira. Râsul în sine este cea dintâi manifestare ce sancționează o strâmbătate. Din acest unghi de vedere formula „satiră și umor” pare dedundantă. Cred că umor în stare pură nu există în opera cuiva; se poate vorbi despre o dimensiune a umorului, prezentă în mai mare ori mai mică măsură într-o operă. Chiar dacă un autor s-a ocupat de epigrame de când se știe, undeva a păstrat măcar dorința de a face și poezie... serioasă. Pentru a nu mai vorbi că sintagma „râsu' plânsu'” definește perfect locul comicului; doar în opoziție cu tragicul. Numai așa poate să-și dovedească puterea.

Până una-alta, contează mai puțin cum este văzut umorul de către unii sau alții, ci faptul că, precum spuneam mai sus, acesta este viață; umorul slujește oamenilor, le oferă bucurii imediate, le provoacă râsul, veselia - ingrediente care ne ajută să trecem mai ușor pe drumul greu de la naștere la moarte. Se spune că oamenii veseli sunt mai buni, mai receptivi la suferința celorlalți, poate și pentru că ei au reușit să observe poanta, poantă care umanizează viața - dacă se poate spune așa - arătându-ne existența așa cum este, cu bune și cele rele.

Medicii pot demonstra că râsul este (și) medicament; oricum detensionează mult peste ceea ce poate face poezia, să zicem. Sau tragedia. Sau romanul. Evident, în toate cazurile literatura lovește în simțirea cititorului, dar râsul dă pe dinafară. Un recital de poezie poate genera fiori, o răceală de cavou (pe dinăuntru), dar o comedie naște o hăhăială care trece dincolo de ușile și ferestrele incintei. Evident, ambele reacții fac parte din viață. Și slujesc viața. Însă fiecare altfel.

Desigur, sunt subiectiv. Cineva spunea -frumos - că rugăciunea și poezia se fac în taină, în singurătate. Textul comic - citit sau pus în scenă - este sonor, gălăgios, (periculos?), înveselește, devine social, simți nevoia să fii alături de cineva când te apucă râsul, vrei să-ți confirmi prin bucuria celui alt că ai prins poanta. Și așa ajungem la ceea ce se cheamă simț al umorului. Un alt simț, nu? Un simț al poeziei cred că nu există - poate o apetență lirică; nici un simț tragic - poate un destin tragic, ceea ce este altceva. Ba, unii susțin că îți trebuie ceva deșteptăciune ca să te prinzi la poantă. O fi umorul un catalizator al inteligenței, un detector al acesteia, un atestat al ei? Cu decenii în urmă, prin anii '70, înainte de a accepta să se implice în nașterea celui dintâi Festival Național de Comedie din țară, cel de la Galați, Valentin Silvestru a făcut o plimbare în urbe, susținând o conferință-eseu, să-i spunem chiar one-man-show. Participanții la acea întâmplare culturală singulară, cu rol de test, solicitată de regretatul maestru, au rămas uluiți, constatând ce profundă poate fi comedia, în viziunea reputatului scriitor de umor și critic de teatru. Se pare că și Valentin Silvestru a rămas plăcut impresionat de reacția sălii gălățene, astfel născându-se festivalul care există și astăzi.

M-am străduit să fiu foarte serios până aici, zicând deocamdată felurite chestii sobre despre umor. Am făcut-o pentru că autorii - hai să le zicem veseli - așa-i frumos să se arate lumii: profunzi, adânci, mustind de idei, chiar dacă scriu treburi considerate de mulți ușurele; totuși, cititorii, auditorii, spectatori își fac treaba cu ele, adică își primesc doza - mai mare sau mai mică - de veselie. De când am citit undeva - nu spun unde, ziar serios - că o elevă de liceu vrea să desființeze genul dramatic, inclusiv comedia, se înțelege - deoarece o încurcă la bac - am priceput că ne așteaptă vremuri grele. De aceea e bine să le întâmpinăm râzând... Ceea ce își propune și antologia de față.

De la Manole Auneanu la Ion Zimbru. Suntem mulți. Aici, pentru că avem umor, ar urma firesc adăugirea celebră: Mulți, da' proști? Nicidecum. Replica asta nu ține de data asta: persoanele care vor citi cartea de față vor sfârși prin a conchide că, pe ici, pe colo, au mai și râs. Nu foarte tare, deoarece autorii înșiși n-au dorit să împruțineze populația județului (se poate și muri de râs!), populație și așa plecată - în bună parte - care încotro pe vreme de criză. Dacă nu știați deja, aflați acum că avem și un „tataie” celebru, Costache Conachi, umorist și el. Iar acum să nu vă așteptați să-i înșir pe toți celebrii din carte, pentru că sunt numeroși, cum ziceam și mai sus. Util ar fi să n-o luăm chiar din vremea boierului de la Țigăneștii Tecuciului, ci să venim mai către zilele noastre, mai exact, prin anii '70 ai veacului trecut. Atunci diriguitorii culturali ai vremii au observat că o sumă de persoane se cam ocupă de treburi nesoierose. Și pentru a se cunoaște mai îndeaproape cât de adâncă (și de justă!) e veselia lor a fost constituit un cenaclu de umor. A primit ordin să-i adune pe hazoși Ioan Petrușias, șeful Centrului de Creație de pe atunci. Zis și făcut. Data se cunoaște: 21 octombrie 1977, anul cutremurului. Unde a mers atâta tristețe nu face rău nici oarece hlizeală, și-or fi spus organizatorii. La reuniunea inaugurală regretatul nostru prieten Ioan Petrușias a invitat lumea umoristică a orașului, atât cât era ea pe atunci: Ion Manea, Dan Căpruciu, Constantin Cristian, Nicolae Itu, Aurelian Ghelase, Ioan Fărcășanu, Constantin Barău, Ilie Z. Pleșcan. Gh. Ioniță, Nicolae Precupețu, Ionel Jecu și alții; iar ultimul pe listă, vorba cuiva, semnatarul acestor rânduri. Întâlnirea s-a desfășurat într-o sală a Comitetului județean de cultură din sediul situat atunci pe Republicii (Domnească), unde se află astăzi Policlinica cu plată. La o ieșire la țară, șezătoare îi zicea pe vremuri, la Liești, noi și ai noștri, alături de oaspeți de marcă de la „Urzica”: Rodica Tott, Manole Auneanu, faimosul Mircea Micu ș. a., am căzut de acord ca noua grupare să se cheme „Verva”. Parcă Mircea Micu a zis cel dintâi vorba asta, parcă Nicolae Itu, parcă Manole Auneanu; oricum, toată lumea a fost de acord, iar imprecizia trebuie pusă pe seama aburilor de veselie din acea seară lieșteană; apropo de aburi, rețin că scriitorul Mircea Micu tot umbla după o jună locuitoare dolofană, pe care o asigura cu maximă sinceritate că - la o adică - dumnealui își poate face buletin de Liești, pentru a-și proba seriozitatea sentimentelor. Au

urmat zeci și zeci de întâlniri de cenaclu ori cu cititorii, toate consemnate într-un registru, care s-a tot plimbat de la unul la altul, până s-a pierdut...

Din acei ani trebuie reținut sprijinul acordat de două mari personalități scriitoricești: Manole Auneanu și Valentin Silvestru. Cel dintâi - redactor șef-adjunct al revistei „Urzica”, gălățean get-beget - a înțeles că trupa asta de umoriști nu-i de colea, are viitor și trebuie ajutată să se afirme. Și astfel aproape număr de număr, în revista „Urzica” și în suplimentul acesteia, „Perpetuum comic”, au fost publicate lucrări ale unor scriitori din cadrul cenaclului, cât și prezentări ale acestuia. Cu ajutorul doamnei Rodica Tott (care susținea în revistă poșta redacției), numărul membrilor „Vervei” a crescut mereu, către cenaclul nostru fiind dirijați toți gălățenii care trimiteau lucrări „Urzicii”. Redactorii ai publicației, precum Ion Tipse sau Marius Tupan, se aflau la Galați ca acasă, nu de puține ori subiecte „delicate”, anchete chiar, pe care le aveau de scris, fiind susținute de cunoscători din cenaclu.

Intenția din acea vreme era de a crește nivelul artistic al lucrărilor și al autorilor. Iar asta se putea realiza și prin discuții directe cu mari scriitori. Ne-au vizitat, însoțiți de Manole Auneanu, celebra scriitoare (născută la Galați) Nina Cassian, dramaturgul (incomod pe atunci) Iosif Naghiu, inegalabilul Mircea Micu - de care am pomenit mai sus - și alții. Pentru membrii cenaclului discuțiile cu aceste personalități au fost ocazii unice, de povestit copiilor. Nu de puține ori, atunci când autoritățile nu puteau sponsoriza plata mesei de după întâlnirea cu celebrele persoane, cei de la „Verva” au contribuit din buzunarul propriu cu sumele necesare. Doar „poșirca”, precum obișnuia Petrușias să numească licoarea bahică, era „donată” de binevoitori din județ. În grija acelor ani s-a aflat și atragerea în cenaclu a unor teoreticieni, precum scriitorii Dumitru Tiutiucă sau Th. Parapiru, care să evalueze critic și fără milă nivelul lucrărilor prezentate. În scopul confruntării cu texte străine de profil, nu foarte multe publicate pe atunci, am beneficiat de prezența profesorului Petru Iamandi, traducător din engleză.

În aceeași perioadă Teatrul Dramatic se afla periodic în pregătirea Festivalului (sau Colocviului) de Comedie, manifestare inițiată de Valentin Silvestru și Dina Cocea, cu acceptul și sprijinul autorităților culturale ale județului, prin dăruirea oamenilor de la cârma teatrului: directorul Mihai Mihail și secretara literară Aurelia Cazacu. Or, prezența la Galați a lui Valentin Silvestru și a Cenaclului Scriitorilor Umoriști din București a permis și afirmarea „Vervei”. Mai întâi, cenaclu a fost solicitat la șezători vesele, alături de „granzii” Capitalei, apoi în cadrul Festivalului Național de Umor „Constantin Tănase” de la Vaslui, cea mai prestigioasă confruntare de profil din acea vreme, unde „Verva” a fost deseori invitată. Am mers cu mașinile noastre, am participat în Vaslui, Huși și în alte localități la întâlnirile unde am fost chemați; am luat premii, din rândul celor băgați astfel în seamă de marele „Constantin Tănase” făcând parte Ion Manea, Dan Căpruciu (chiar marele premiu!), Paul Negulescu, autorul acestor rânduri și alții.

Ce-ar mai fi de zis? Umorul de la Galați nu a însemnat și nu înseamnă doar „Verva”. Scriitorul Ion Zimbru, amintit mai sus, este legat de „Noduri și semne”, creând un umor absolut special, în care

satira se simte superb. Satira promovată în scris nu place, evident. De la Manole Auneanu aflăm în acei ani despre fel de fel de mirări exprimate la adresa textelor noastre de la nivel foarte înalt (revista „Urzica” era a Consiliului Culturii!); dar prietenul nostru ne apăra cum ştia mai bine. La fel cum, iată îmi amintesc asta acum, după o şezătoare susţinută la Huşi, „boşii” umorului din Capitală au ţinut să-i atace pe „provinciali” de la „Verva” din pricina subiectelor (ziceau ei, minore) abordate; a doua zi, Valentin Silvestru a pus ferm lucrurile la punct. Iar din acea zi membrii cenaclului de atunci şi ai celui de acum sunt parcă prieteni buni cu mai-marii veseliei de la centru.

O întâmplare a rămas în memoria câtorva cenaclişti (Gh. Enăchescu, Constantin Cristian, Ilie Z. Pleşcan) şi numai a lor: în urma unor epigrame făcute la cererea „Urzicii”, personal a lui Ion Tipse, lucrări preluate din revistă şi citite la „Europa liberă”, a ieşit oarece fierbere. Gestul nu a picat deloc bine mai ales pe plan local; autorii au fost chemaţi pentru o discuţie la Comitetul de Cultură. O conversaţie neplăcută, desigur. Ca să nu spunem mai mult. Era către sfârşitul anilor '80. Cine a scris în acei ani ştie că nu era de glumă cu cenzura vremii. Lui Nicolae Itu i s-a topit o carte în 1973 („Eu şi restul schemei”), care trebuia să apară la „Junimea”. De asemenea, lui Ion Tipse i s-a topit, în 1983, volumul „Eu şi şcoala mea de dans”, editat de „Albatros”. Să mai amintesc că „Verva” a rămas în relaţii bune cu „Urzica” şi după schimbarea lui Manole Auneanu cu Nicolae Stoian, cel dintâi devenind şef la revista „Magazin”. Nu detaliez aici de ce s-a produs înlocuirea. Oricum era tare greu să-i permiţi satirei să-şi facă treaba - aşa cum a înţeles acest lucru Manole Auneanu-fără a-ţi risca funcţia. Spre norocul nostru şi „ghinionul” unora, nici cu Nicolae Stoian n-au nimerit-o, cenaclul continuând să trăiască.

După 1989, membri inimoşi ai vechiului cenaclu (Dan Căpruciu, Constantin Cristian, Florin Cristea, Paul Negulescu) şi alţii, mulţi şi valoroşi, au decis să continue preocupările umoristice manifestate la Galaţi prin înfiinţarea şi înscrierea la tribunal a actualului Club al scriitorilor umorişti, păstrând denumirea „Verva”. De data aceasta, au primit din start un sprijin total din partea ziarului „Viaţa liberă”, prin suplimentul „Buzunar”, cu apariţie săptămânală, foaie care a ajuns la peste 1050 de numere. Beneficiind de libertate neîngrădită de creaţie, „Verva” de astăzi are în palmares zeci şi zeci de trofee, obţinute de membrii săi: Ion Moraru, Vasile Plăcintă, Constanţa Apostol, Iulian Bostan, Gh. Dănăilă, Vasile Bârză, Ion Grosu, Teodor Şt. Munteanu, Gh. Gurău, Nicolae Mihai Cărciumaru ş.a. Unii şi-au scos cărţi. Şi bine au făcut. Alţii se grăbesc s-o facă, sunt şi unii cărora încă nu le trece aşa ceva prin cap. Bine ar fi să le treacă. Poate nu vor putea să depăşească numărul volumelor (80!) scoase de doctorul Petre Chiva (felicitări!), dar măcar pot încerca. Mulţi au devenit membri ai Uniunii Epigramiştilor Români (UER) sau ai Asociaţiei Umoriştilor Români (AUR). Să mai amintim că în anii '90, Constantin Cristian a editat o revistă umoristică, „Moftul Galaţiului” şi, împreună cu Paul Dumitrescu, „Caiete de cenaclu” şi „Păstorel”. Aşa cum vor observa cititorii, câţiva dintre autorii publicaţi mai jos au făcut parte din Cenaclul umoristic „Păstorel”, condus de Paul Dumitrescu, scriitor format la „Verva”. În acei ani a fost, aşadar, ceva concurenţă...

Evident, nu toţi cei prezenţi în antologie au activat în cenacluri. Dar fenomenul „Verva” care a dominat mai bine de trei decenii lumea umoristică locală a dat măsura dimensiunii deloc de neglijat a unui potenţial creativ de profil. Ceea ce nu poate decât să ne bucure. Şi încă o precizare: încă de la înfiinţare, la „Verva” a fost agreată ideea ca autorii de umor să nu rămână „robie” unei singure specii; de aceea a fost încurajată varietatea expresiei literare. Schiţa, sonetul, rondelul, fabula, maxima, cronică rimată, sceneta, scheciul, proza foarte scurtă au coabitat cu epigrama, aceasta din urmă totuşi predominând, precum se va observa şi mai jos. De asemenea, în cazul unor autori din volum umorul e doar o preocupare colaterală a creaţiei. Nu supără pe nimeni chestia asta. Dimpotrivă, poate ei au dreptate.

Fireşte, este greu de cântărit valoarea lucrărilor. N-o voi face, nu acesta este rostul rândurilor de faţă. Cât de bun e umorul oferit? Reţin situaţii când cenaclul era chemat pentru a susţine atmosfera. E tare

frumos să aduci bucurie pe feţele şi în sufletele oamenilor. Poate chiar acesta este scopul urmărit în cazul de faţă. Ştiu că, poate, vor fi cârcotaşi gata să demonstreze că X sau Y n-ar fi avut ce să caute în carte. E opinia dumnealor. Centrul Cultural „Dunărea de Jos” Galaţi, cei care au alcătuit acest volum IV, de umor, al Antologiei Literaturii Gălăţene Contemporane nu au vizat crearea unui dicţionar selectiv de valori, nici să pună în ramă ambiţii, ci au intenţionat doar să lase posterităţii dimensiunea unui fenomen cultural - cel umoristic - aşa cum a fost. Să ne judece oamenii acestor locuri, cititorii, cei pentru care am scris. Unii de-o viaţă.

Dan Plăeşu

Note:

¹

Textul de mai sus a constituit prefaţa volumului.

AL TREILEA SPIRIT

Autor: Maximilian N. Popescu-Vella

Recent, într-o seară, butonând plictisit telecomanda, am dat peste o rubrică *No comment*, a unui post tv oarecare unde am putut urmări cum o mulţime de oameni, aflată pe cheul unui port al ţării lor insulare, întâmpina fascinată acostarea unei corăbii dintr-un alt timp. Corabia, ce părea a fi după ambrazurile din borduri un galion spaniol din epoca

glorioasă a marilor descoperiri geografice dar şi a anexării noilor teritorii la puternica coroană regală, în realitate o copie fidelă a suratelor din veacurile trecute, s-a legat la cheu iar după punerea schelei, echipajul, format din urmaşii foştilor colonizatori, i-a îmbiat pe descendenţii băştinaşilor nu cu mărgelă de sticlă colorată, ci doar să viziteze minunea aceea de navă despre care şi unii şi alţii învăţaseră la istorie şi de care îi lega oarecum un trecut comun. Nu se citea nici cel mai mic resentiment pe feţele filipinezilor, aceştia fiind insularii. Dimpotrivă: urcau sfioşi şi plini de respect la bord, rotind uluiţi privirile în jur iar strănepoţii foştilor cuceritori nu-i priveau superior de sus ci le explicau ca nişte gazde perfecte, se înţelegea asta după gesturi, tot ce doreau să ştie despre acea impunătoare şi superbă navă ancestrală. Imediat mi-a zburat gândul la pânzarul moldovenesc, minunea construită la Galaţi din iniţiativa unui om cunoscut domniilor voastre. M-am întrebat atunci imediat cum ar trebui să privim noi, gălăţenii, noi, moldovenii, noi, românii, ca să devin patetic, pânzarul lui Ştefan Cel Mare şi Sfânt, dacă acei insulari priveau cu evlavie o navă care, nu-i aşa, ar fi putut constitui un simbol al asupririi strămoşilor? Cum? Dar autorităţile noastre locale, purtând acum ochelarii de cal ai crizei, ce ar trebui să facă acestei bijuterii, care este pânzarul moldovenesc, pentru ca să i se asigure atenţia care o merită şi să nu zacă prin cotloane neştiute ale portului, la Mm 76, la Trecere Bac sau aiurea. Soluţii s-ar găsi şi ar fi loc şi de amortizare a cheltuielilor cu un management capabil să exploateze potenţialul turistic. Bineînţeles că problema nu poate fi rezolvată decât la Consiliul Judeţean Galaţi, dacă acesta mai este proprietarul. Cele două voiaje făcute de pânzar în 2005, primul la Constanţa şi al doilea la Mangalia, au demonstrat şi celor mai sceptici că această navă este în perfectă stare de flotabilitate şi aptă de navigaţie, atât pe fluviu cât şi pe mare.

Maximilian N. Popescu Vella, pentru că el este iniţiatorul realizării acestei nave devenite, cred eu, simbol al oraşului nostru, visa încă din 1974 împreună cu regretatul său frate, scriitorul marină Cristian

Ermei Popescu, la posibilitatea de a construi o copie a unei corăbii precum acelea zăgrăvite de călugării artiști în frescele de la mănăstirile din nordul Moldovei. Cartea pe care ne-o prezintă astăzi amicul meu Max, *Al treilea spirit*, este, cred eu, o carte de suflet. Mai este și un fel de a mulțumi tuturor acelor care au contribuit la construcția acestei nave. Aportul fiecăruia, începând cu sponsorii, constructorul, proiectanții, forurile îndrituite să elibereze autorizații, binecuvântarea Bisericii, mâna de lucru, echipajul îmbarcat, toți sunt trecuți în această carte, fiecare cu un *curriculum vitae* detaliat cu amănunte care să surprindă personalitatea dar și latura romantică care i-a făcut să îmbrățișeze ideea construirii corăbiei străbune. Pot să pariez că s-a gândit mult înainte de a încheia această scriere dacă n-a uitat pe cineva.

Autorul îmbină cu măiestrie narațiunea pur documentară, la obiect, a travaliului nașterii pânzarului moldovenesc, pe care îl numește *Al treilea Spirit*, cu epicul amintirilor, începând cu anii copilăriei până în zilele noastre. Rezultă un fel de melanj metaliterar care sporește curiozitatea cititorului...

Înainte de a ne apleca să vorbim despre el, Max nu uită să-și pomenească strămoșii din partea ambilor părinți. Astfel aflăm de stră-străbunicul Aspro Vella sosit în Sulina din exotica Malta după un periplu de câțiva ani pe oceanele și mările lumii. Este abandonat aici, bolnav, în carantina rusească, de o corabie sosită de la Marsilia. Suntem în anul 1845 și gurile Dunării sunt administrate de ruși. Aspro, îngrijit la bolniță de fete inimoase din Sulina, tânăr, învinge boala și se înamorează de o tânără grecoaică care l-a îngrijit și pe care o cere în căsătorie. Din păcate, nouă ani mai târziu, în 1854, moare în timpul asediului unei escadre engleze care bombardează orașul, sosită la gurile fluviului pentru a pune capăt stăpânirii țariste. Atunci, mare parte din populația cosmopolită a Sulinei este decimată. Pentru amănunte vedeți lucrarea lui Tudose Tatu, *Sulina, asaluri însângerate*. Moare destul de tânăr maltezul dar lasă un fiu în urmă, pe Spiru Vella care, la maturitate, se va dovedi a fi un întreprinzător iscusit în afaceri legate de nave. Evident că atracția lui Max pentru tot ce e legat de navigație este moștenită de la acești strămoși. După terminarea școlii elementare este admis ca elev intern al Liceului Militar de Marină din Galați. Bine făcut, este selecționat în echipa de box a școlii și susține mai apoi câteva meciuri din care iese învingător. Tot aici, la Galați, are șansa de a descoperi și *Primul Spirit* față de care va simți o atracție magnetică. N-am să vă dezvăluie identitatea *Primului Spirit*, nici pe cea a celui de-al doilea. Veți descoperi, citind cartea, că autorul și-a închinat mare parte din viață celor *trei spirite*. Crunții ani '50 vor frânge brutal visul adolescentului Maximilian de a face o carieră în marina militară: înainte de terminarea primului an i se anunță eliminarea din școală din cauza *originii nesănătoase*. La sfaturile tatălui, înalt funcționar la banca din Tulcea, se apucă de munca aspră pentru a-și construi o biografie pe placul celor care diriguiau țara. Face de toate. Este pe rând muncitor necalificat, lucrează în agricultură, în construcții dar își continuă studiile în paralel ajungând până la urmă funcționar. Și un scriitor clasic american l-ar fi învidiat pentru diversitatea muncilor prestate. Nu-și uită însă nici o clipă visul pe care este ferm convins că-l va realiza într-o zi. Într-adevăr, la ceva timp după satisfacerea serviciului militar, află despre deschiderea de către Navrom Galați a unei Școli de Ofițeri Fluviali. Dă fuga și se înscrie la examenul de admitere pe care îl trece cu brio. Mai departe, cei care-l cunosc știu ce a urmat. A fost pe rând ofițer fluvial, căpitan fluvial, comandant de navă, comandant instructor. Dar și ziarist, reporter tv, cineast pătimaș și scriitor. La Navrom va descoperi *Al doilea spirit* despre care va face un film documentar de excepție.

În concluzie, pentru a nu mă lungi, Maximilian Popescu este un romantic incurabil. Când ne descrie cele două voiaje ale pânzarului la care nu a participat, se află totuși acolo. O să simțiți aceasta și dumnevoastră citind cartea.

Ioan Gh.Tofan

Ioan Suciu: „Styleme”, Aldus, 2009

De la „*Poeme despre*” (1978) la „*Estimp*” (2009), pe spațiul a 30 de ani, al unei generații așadar, Ioan Suciu scrie poezie. Dar generațiile vin și se duc, pe când autorul prezentei antologii și-a propus, cred, să rămână (cel puțin, dacă luăm în seamă cuvântul de final, „Puterea de-a fi”).

Nu lipsit de ambiția unui talent care posedă conștiința valorii, Ioan Suciu ne propune o *ars poetica* chiar din volumul de debut, „*Despre liniștea poetului*”: „Mereu / întrebările/pe toate mările/ s-au pus / împotriva / gândurilor / arborate / pe catargele / iluziei ...”

Summa summarum, Ioan Suciu rămâne poetul unei senzorialități solare, afirmative, senine: „Pajiști /apasă cerul/ cu miresmele/ lor necosite ...”; atmosferă pe care o regăsim și în titlul volumului „*Bastion între raze*”. Congener cu Nichita Stănescu, Ioan Suciu, fără a fi neapărat un *poeta vates*, „semnelor vremii profet”, nici nu se retrage prudent în tumul de fildeş. Mai curând se poate spune că el privilegiază limbajul poetic, întotdeauna esențial, întrucât „cuvintele au / miros de / lumină” (p. 22). Ele devin (o spune titlul volumului din 2000) „vămi ale tăcerii”, într-o lume în care „Vămile Timpului, vremile, vrerile / unora, altora / până-n tăcerile / de după adevăr și de după / dreptate / nu ne vor învoi să le trecem / pe toate”.

Simultan demers și stare, proiecție și contemplație, poezia lui Ioan Suciu respectă exigența etimologică a lui *poietein*: universul metaforei sale se zămislește la intersecția dintre lumea ca dat ontologic (cu obiecte și afecte) și cuvintele care o exprimă, o conțin, fac parte din ea și i se opun. Într-un anumit sens și păstrând desigur proporțiile, Ioan Suciu realizează idealul poetic mallarméean, pentru care „lumea e făcută ca să devină o carte frumoasă”. Precum cea de față, cu paratextualitatea implicită a copertelor întâi și a patra, un Mont Saint-Michel la flux și la reflux, subsecvent mareei poetice care pendulează veșnic între *a fi* și *a face*.

„*Carte de recitare*”, volumul „*Styleme*” propune, pe lângă un traseu diacronic care epuizează o viață de om, și expresia onestă și oarecum detașată a condiției umane în ipostaza ei poetică: „De ziua ta, am să-ți vorbesc despre om./ El niciodată nu știe / să stea / gândurile/ i se învârtesc mereu / în cap / are palmele / roșii / de muncă / mănâncă / are vedenii / bea / totdeauna își face / de lucru / se însoară / crește copii / scrie cărți / inventează câte ceva / permanent lansează / candid ipoteze”.

Se poate întâmpla uneori („*Vreme II*”) ca existența să devină oximoronică, aparent contradictorie, chiar subtil - amorală: „Învățații beau la toartă / cu hândrălii./ academicienii umblă / creanga cu acadelele”.

Nu în termeni îngust - etici se cere însă judecată o astfel de lume, ea fiind expresia verbală a unui arhetip prin excelență estetic, mai precis al unei puneri în abis de o discretă eleganță a simplității: „O ardere cu chip de floare / desenează tăceri”. („*Stâncă*”, p. 139)

Multe s-ar mai putea - și cuveni - spuse. Tot restul însă, vorba ceea, „nu-i decât literatură”. Care se cuvine (întrucât, vă asigurăm, merită) citită. E ceea ce Ioan Suciu și-a dorit probabil de la bun început.

Virgil Borcan

MMX

STRaDA Brăilei nr.2010...

O carte necesară -
Dialectica imaginarului
în opera lui Gellu Naum,
de Ana Coman

Demersul Anei Coman este unul salutar, incursiunea sa în *imaginarul operei lui Gellu Naum* aducând lectorului un tratat absolut necesar în aprofundarea creației unui autor român care s-a așezat ferm în istoria literaturii universale contemporane.

Mai întâi cu acribia specifică studiului aprofundat, apoi cu mijloacele hermeneutice proprii unui interpret subtil al mișcării suprarealiste, Ana Coman reușește să-și poarte cititorul pe drumul inițiat al creației naumiene. Tâind în desişul suprarealității o veritabilă *cale a șarpelui*, autoarea studiului dezvoltă o dinamică a imaginarului, identificând totodată elementele de poetică din opera lui Gellu Naum, inventariind „momentul realist-socialist” din scrierile acestuia și insistând pe final asupra simbolurilor cu care a operat poetul suprarealist.

Extrem de interesantă este abordarea temei referitoare la atitudinea lui Gellu Naum față de perioada impunerii realism - socialismului în literatură. Deși autorul reușește o repliere discretă în zona scrierilor pentru copii și a traducerilor, micile compromisuri cu realism - socialismul nu lipsesc, placheta de versuri „Poem despre tinerețea noastră” fiind doar unul din cele câteva exemple posibile. Ana Coman subliniază faptul că, fără să absolutizeze temele realist- socialiste, autorul de mai târziu al „Zenobiei” promovează în perioada postbelică un discurs liric comunist, salvat uneori de accente manieriste sau suprarealiste. Evident, opțiunea procomunistă prezentă în câteva lucrări ale poetului ar putea fi justificată și prin cunoscuta sa adeziune la ideile socialiste din prima tinerețe.

Lăsând cititorul să-l redescopere pe Gellu Naum prin intermediul studiului Anei Coman, încheiem cu scurtele considerații ale Anei Selejan de pe coperta a IV-a a volumului „Dialectica imaginarului în opera lui Gellu Naum” (Iași, Editura Timpul, 2010): *Cartea Anei Coman este o sinteză reușită, convingătoare, poate cea mai convingătoare despre integrala creației și activității lui Gellu Naum, integrală care cuprinde nu numai creația majoră (care a fost și este cea mai comentată și deci mai cunoscută) - e vorba de operele suprarealiste, ci și de creația minoră, cea realist-socialistă. Ni se oferă informații exacte și despre felul în care s-a raportat la realismul socialist suprarealistul Gellu Naum, autoarea demonstrând indirect, dar concludent, că acest poet face parte din generația întreruptă a literaturii române.*

Dan Bistricean

Gălățeni de suflet, pe mapamond

Bunicul din partea mamei sale, Joseph Ingold - născut în Röthenbach im Simmental, Elveția (1847) - a sosit la Galați în martie 1871. El a contribuit la construirea primelor linii de cale ferată din România, fiindu-i conferite ulterior o serie de medalii - unele purtând efigia Regelui Carol I - ceea ce atestă înalta apreciere de care se bucura în ochii autorităților române ale vremii. Tatăl lui Werner, care lucra în Elveția pentru o firmă din Franța ocupându-se cu exportul de lemne, ajunge și el în Galați, inițial doar pentru trei luni. Cum era obiceiul, el s-a anunțat la Consutul Elveției din localitate care i-a spus că va avea ocazia să facă cunoștință și cu alți elvețieni acolo, dar nu a ezitat să-i prezinte o anume domnișoară, Barbara Ingold. În cele din urmă, cei doi s-au căsătorit, având mai întâi două fete, iar mai târziu pe Werner, care s-a născut în ziua de 16 iulie 1920 în Elveția, la Basel. La vârsta de 8 luni, el ajunge, împreună cu părinții lui, în orașul Galați.

Acasă, pe str. Grădina Veche nr. 15, membrii familiei vorbesc germana și franceza, iar la școală micuțul Werner învață limba română. Apoi, a urmat cursurile la Liceul „Vasile Alecsandri” până la vârsta de 16 ani, dar la numai 5 ani își pierde tatăl care, de altfel, este înmormântat în Cimitirul din Galați.

Iată unele dintre amintirile lui Werner Kaeser legate de Galați:

„(...) *La Galați exista pe timpuri, de mulți ani, o Societate a elvețienilor, fondată în 1863, bine organizată. Aveau o vie unde ne reuneam de 1 August, sărbătoarea națională a Elveției; dar și cu alte prilejuri - deseori făceam excursii împreună. Existau și standuri de tir, cu arme și muniție aduse din Elveția. Manifestări culturale și serbări erau organizate într-o sală mare, la Școala germană.*

Tatăl meu a murit în 1925, când aveam 5 ani, iar mama a rămas văduvă cu 3 copii. Când m-am dus la școală nu știam deloc românește. Acasă vorbeam germană și franceză. (...). Românește am învățat la școală. Mi-a rămas o puternică simpatie pentru România (...).¹

Anii copilăriei și ai primei tinereți petrecuți în acea țară liberă care era România de atunci l-au marcat profund pe Werner Kaeser. Prieteni români îl încojurau cu dragoste, Galațiul îl fascina.

Acest atașament puternic pentru țară s-a concretizat mai întâi prin crearea, în anii 1940, a Asociației Elveto-Române din Berna al cărei membru fondator este, asociație care regrupa cetățeni elvețieni născuți sau stabiliți în România, cei mai mulți la începutul secolului XX. Cum era și firesc, după impunerea regimului comunist la 30 decembrie 1947, majoritatea membrilor asociației se repatriază.

Domnișoara Pilar Dreyer - născută la Ronda (Spania), în ziua de 13 august 1920, devenită Doamna Kaeser în ziua de 9

Werner Ernst Mircea Kaeser, la 90 de ani

1 iunie 1956, la Berna – participă în mod regulat la tradiționalele reuniuni ale Asociației Elveto-Române. Un cronicar al vremii se exprima astfel:

„(...) Ca și în anii precedenți, sub îngrijirea d-lui E. Suter, mesele au fost frumos împodobite cu panglici românești și flori. Partea distractivă fiind lăsată la contribuția fiecăruia, comesenii au putut aplauda frumoasele melodii cântate de D-na Witwer, precum și ariile și dansurile interpretate de simpatica D-ră Dreier”².

Atașamentul pentru România este frapant și în momentul în care pătrunzi în apartamentul din Berna al soților Kaeser. Țara este prezentă în aproape fiecare colț: icoane, covoare, covorașe, diferite amintiri între care un mare număr de fotografii și cărți poștale, adevărate documente în ziua de astăzi. De asemenea, colecții impresionante de medalii, monede, bancnote (unele chiar și din perioada comunistă); ziare și reviste românești dinaintea, din timpul și după cel de al Doilea Război Mondial, articole despre România din ziare elvețiene, etc.

După decembrie '89, vizitele în țară ale familiei Kaeser, cu predilecție în orașul Galați, au condus la ajutorarea timp de peste 20 de ani a „Căminului de bătrâni” de pe str. Războieni, dar și a unor copii săraci din acea localitate.

Iar ajutorare înseamnă procurarea îmbrăcăminții, produselor alimentare de Paști și de Crăciun etc. dar, în special, recoltarea unor sume de bani provenite din donații sau ca urmare a organizării de „bazaruri”, de obicei la Bruder Klaus Kirche-Ostring din Berna sau de acțiuni culturale³. Afișe multiplicat la xerox, anunțuri în ziarele locale (uneori și în *Căminul românesc*/Geneva), tehnica „pușculiței” - mici recipiente purtând inscripția „Rumänien-Hilfe”, ornate cu tricolorul românesc, plasate în magazine mici, farmacii, drogherii ș.a., reprezintă tot atâtea metode publicitare pentru recoltarea banilor, imaginate de elvețianul ce are România în sânge. Multiple activități în care el a fost mereu sprijinit de doamna Kaeser.

Astăzi, acest distins cuplu are tendința – ușor de înțeles! - de a reduce intensitatea angajării sale în acțiuni de felul celor semnalate mai sus, dar profundul lui atașament pentru România rămâne același.

Dan Ottiger Dumitrescu

(Fribourg, Elveția)

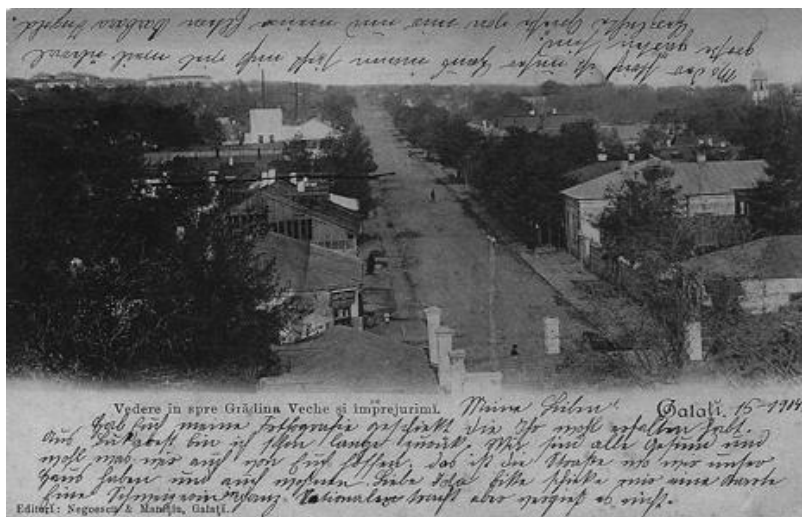
Note:

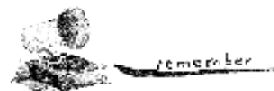
¹Convorbire cu domnul Werner Mircea Kaeser (extrase). *Căminul românesc* (Geneva), an 17, nr. 1 (65), martie 1998, pp. 20-21.

²UNIREA. *Ecoul Asociației Elveto-Române* (Bern), ianuarie 1956.

³Exemplu: Recitalul pianistului Alberto Pașcanu-Ludwig (1932-2008) ce a avut loc la Cazinoul din Berna (24.02.2001), cu prilejul aniversării a 50 de ani de la moartea lui Dinu Lipatti.

Dan Ottiger Dumitrescu este născut în București în 1941. Studii în București - teză de doctorat (1981). Biolog, muzeograf și muzeograf principal la Muzeul de Istorie naturală «Grigore Antipa», București (1966-1982). Refugiat politic în Elveția (din octombrie 1982). Biolog la Musée cantonal d'histoire naturelle, Sion (1982-1983) și Musée d'histoire naturelle, Fribourg (1983-84). Din octombrie 1982 jurnalist independent; din 1992, membru în „Association indépendante des journalistes suisses” (AJI). Articole axate în special pe combaterea dezinformării, publicate în *Nouvelliste et Feuille d'Avis du Valais* (Sion), *Défense-Magazine* (Territet), *Revue Militaire Suisse* (Lausanne), *Notre Armée de milice* (Yverdon-les-Bains), *Foai* (New York), *Căminul românesc* (Geneva), *Jurnalul literar* (București) etc. **Redactor la publicația trimerstrială Căminul românesc (Geneva) (1996-2000) și redactor șef la aceeași publicație, din 2009. Vice-președintele Institutului Român/Biblioteca Română, Freiburg im Breisgau (Germania), din 2010. Domiciliu: Fribourg (Elveția).**

Sulina, orizonturi temporale (1854-1858)

26

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Această primă poveste, ca și multe altele alcătuite de oameni obișnuiți ce scotocesc din plăcere dar și din pasiune prin cuferele, sunducurile, lăzile de zestre, casetele, tolbele, chimirurile și pungile istoriei, trăitori la mulți ani distanță de evenimentele petrecute, încearcă să reconstituie pe cât posibil un capăt de existență a așezării de la frontariile Europei de atunci și acum.

Este dificil să refaci „din cioburi de iubire”, vorba cântecului, viața în toată complexitatea ei, totuși adesea îmi spun ca și dumneavoastră când vă înhămați la o treabă serioasă că „încercarea moarte n-are”.

Și fiindcă mersul lucrurilor în lume este linear, avem a începe să desfășurăm caierul în preajma marii distrugerii a orașelului cunoscut de unii drept Soulina (Sulina) de alții drept Sunne și în sfârșit de câțiva drept Yeni Fanal, denumiri ce reprezintă de fapt modul de percepere și gradul de informație al celor puțini ce au lăsat mărturie.

Știm că la 1 iunie 1854 s-a instituit blocada Gurilor Dunării prin următorul ordin al flotei aliate:

„Urmare a trecerii Dunării de către armata rusă, a ocupării Dobrogei, stăpânirea gurilor de vărsare și a celor două țărături ale fluviului, noi, vice amiralii semnați mai jos, comandanți ai flotelor militare ale Franței și Angliei în Marea Neagră, declarăm prin prezenta în numele respectivelor noastre guverne și facem cunoscut tuturor celor interesați, că am instituit o blocadă eficientă a Dunării pentru a opri aprovizionarea armatei ruse.

Toate gurile de vărsare ale Dunării ce comunică cu Marea Neagră sunt închise de această blocadă; și prin urmare atenționăm vasele tuturor națiunilor că nu pot intra pe fluviu până la noi ordine.”

Cei doi viceamirali erau, englezul Edmund Lyons, 1st Baron Lyons (n. 21.11.1790 Christchurch, Hampshire – d. 23.11.1858 Arundal Castle, Sussex), aflat la data menționată în ordin la bordul navei *H.M.S. Agamemnon* - navă de linie cu aburi, armată cu 91 de tunuri - și francezul Armand Joseph Bruat (n. 26.05 1796 la Colmar – d. 19.11.1855 pe mare, nu într-o acțiune de luptă, ci urmare holerei).

Blocada, eveniment extrem de important pentru boierii principatului Moldovei, țărani și târgoveți fiind la fel de interesați, poate chiar mai mult decât elitele spurcate (pe bună dreptate - subscriem noi - cam prin aceeași vreme de paharnicul Nicolae Sion) avea să-și găsească ecoul, cam chinuit, în pagina gazetei *patriotice* urmașă a „*Albinei Românești*”, adică „*Gazeta de Moldavia*”, o foaie controlată desigur de cenzura armatelor de ocupație țariste.

Iată cum se scria pe atunci, încercându-se un sentiment de satisfacție față de punerea pe uscat a unui vas aliat, vas care-și va lăsa o amprentă puternică asupra Sulinei nu peste multă vreme:

Turcia

„....Noutățile de la Gurile Dunărei arată că vasul *Vesuv* s-au mîlit în arinișurile de acolo, în timp ce algera să prindă un vas de transport. El însă n-au putut să se re-npingă în apă fără stricăciuni....”¹

Peste exact o săptămână în paginile aceleiași gazete și tot la rubrica „*Turcia*”, se ofereau detalii semnificative, însă din păcate pentru o perioadă anterioară:

„....Correspondența de la Galați din 28 Iunie, adevărate statornicirea blocărei în faptu a gurilor Dunărei. 4 vase din flotele aliate, s-au ancorat în canalul Sfântul Gheorghe, alte 3 în gura Sulinei, iar 2 în acea a Kiliei. 4 vase turcești întreprinsă o recunoaștere prin gura Portiței.

În 27 vasele engleze au făcut o recunoaștere în aceea de la Sulina....”²

Menționăm că data de 27 iunie era pe stil vechi și reprezenta de fapt data de 07.07.1854 ajunul operației de distrugere a Carantinei de la Sulina și a morții glorioase a căpitanului Hyde Parker (ucis de grecul Aristide Christoveri cu o pușcă tip „*Minie*” de fabricație franceză).

Știri scurte, sărace în detalii.

Jurnalul de Odessa, cuprinde următoarea prezentare a operațiilor militare pe marginea Mării Negre, între gurile Dunărei și a Bugului de la 5-10 Iulie:

În 5/17 Iulie, pe la 2 oare după a mează cele 2 fregate de vapor care se găseau la intrarea Gurei Sulinei, fură agiunse de un vapor mic, carile trăgea după dânsul 15 mari barce și străbătu în gura Sulinei; acolo el se opri vizavi de carantină, aprinsă rămășițurile construcțiilor coroanei cum și ale particularilor și petrecu întreaga noapte.

Posturile de prin împregiurimile Sulinei se ocupară de către dușman.

Acest vapor urmat de o barcă sui Gura Sulinei până la 25 verste spre cordonul Nr. 210.

Când se înturnău au lăsat barca lângă 2 vapoare ce-și pastrasă pozițiunea lor, și se porni pe mare în direcție spre Varna.

Un raport din 6/18, au încunoștințat că dușmanul incendiesă toate construcțiile, atât pe partea carantinei de libera practică, cât și pe aceea cu prepus din Sulina, afară de biserică, farul, două apartamente de pasageri zidită din noua, cum și o veche casă, un pakhaus și o vorbitoare de carantină.”

Cele două vase englezești rămân la Sulina vreme de trei zile (este vorba de navele de război cu aburi *HMS Firebrand* și *HMS Vesuvius* - cel care se înămolise în „arinișurile”, de la Gurile Dunării în vreme ce „algera”, - de fapt urmărea - un vas comercial ce spărsese blocada navală aliată.

Revenim la știrea retransmisă din Iași, originară din Odessa.

„În 9/21 Iulie, pe la 10 oare de dimineață 2 vapoare dușmane viind de la Sulina au trecut p-intre toate gurile Dunărei din ramul Kiliei, tînindu-se de marginile d-intre Jebrieni și Șagani.

Pe urma se îndreptară de la cordonul Votskovski spre cel de la Șagansk și oprindu-să acolo la o mică îndepărtare; descinsă 2 șalupe pline cu marinari, însă după cât-va timp

le rechemară lângă vase; și apoi făcând câteva evoluții spre margina Bugaz, se-nturnară și se ancorară la 4 oare după a mează, vizavi de Jebrieni, la 1 ”verstă de margine.

Aste vapoare răsău tot în același loc până a doua zi.

În 10/22 Iulie spre 10 oare de dimineață unul din acele vapoare parcursă spre Mare în direcție spre gura Oceakoff; la 1 ”oară după asta, e’au urmat de cel alt vapor carile, după ce petrecu marginea în lung aproape de 3 verste, se opri vizavi de pichetul Jebrian, stătu până la 4 oare după a mează și apoi repurcesă pe mare.

Intot cursul acestui timp, n-au urmat încă revocarea.”³
(va continua)

Tudose Tatu

Note:

1. Gazeta de Moldavia, 12 iulie/24 1854, pag 213-215.
2. Gazeta de Moldavia, Luni 19/31 Iulie 1854, pag.223.
3. Gazeta de Moldavia, Gioi 29 Iulie 1854, pag.234.

Palatul V.A. Urechia

(continuarea de la pag. 15)

Urechia va fi atribuit Ministerului Artelor și Informațiilor și tot atunci Consiliul de Miniștri prin Decizia numărul 270, dizolva Societatea Culturală „V.A. Urechia”, averea mobilă și imobilă fiind trecută în patrimoniul statului²⁶. În anul 1950 Ministerul Artelor și Informațiilor preda Palatul „V.A. Urechia” în custodia Primăriei orașului Galați, ulterior ajunge în custodia Bibliotecii „V.A. Urechia” și la Ministerul Învățământului. În anul 1955 în Palatul care între timp a primit numele de Ștefan Gheorghiu, prin Hotărârea Consiliului de Miniștri numărul 2003, din 16 septembrie, începe funcționarea Teatrul de Stat Galați. Astăzi se regăsește pe *lista monumentelor istorice din anul 2004*, a județului Galați la poziția 119, cod GL-II-M-B-03018 sub numele de Societatea Culturală „V.A. Urechia”, astăzi Teatrul Dramatic, strada Domnească, numărul 59, construcția fiind ridicată între anii 1930-1949²⁷. Relativ la anii construcției am arătat mai sus că lucrările la Palatul „V.A. Urechia” au început în anul 1933 și s-au definitivat în anii 1940-1941 când Biblioteca se mută în local.

Note:

¹ Octav-George Lecca, *Familii boierești române*, Libra Muzeul Literaturii române, București, 2000, p. 561.

² *Ibidem*, p. 562-565.

³ Vistian Goia, V.A. Urechia, Editura Minerva, București, 1979, p. 14.

⁴ *Ibidem*, p. 17-20.

⁵ *Ibidem*, p. 22-25.

⁶ *Ibidem*, p. 27-28.

⁷ *Ibidem*, p. 35, 39-40.

⁸ *Ibidem*, p. 77, 111, 117, 212.

⁹ Valeriu Surdu, *Istoricul Bibliotecii Publice „Urechia” din Galați 11 noiembrie 1890-1 septembrie 1905*, Stabilimentul Grafic, Albert Baer, Fabrica de Cartonage, București, 1906, p. 10-11.

¹⁰ Planșa parterului semnată arhitect I. Siquotos. Arhiva BVAU, Mapa Fundațiunea V.A. Urechia. Parterul era rezervat muzeului, depozitelor, două încăperi pentru bibliotecă și un hol, iar etajul deținea o sală pentru serbări, trei încăperi pentru bibliotecă, două depozite și două odăi.

¹¹ Arhiva BVAU, dosar XXXIII/1903, f. 28. Comitetul era format din: P.S. Episcopul Pimen Georgescu, Generalul Pencovici, G. Șişman, D.G. Maxim, I. Bastache, I.C. Atanasie, Col. I. Irimescu, Gr. Guțu, N. Madgearu, Col. Coslinski, M. Pantazi și M. Stroescu.

¹² *Ibidem*, f. 36, 40-43. Scopul comitetului era strângerea unui fond îndestulător construirii unui local încăpător, având dreptul de a primi, cu învoirea Ministerului Instrucțiunii Publice, donații sau legate pentru local, deoarece Biblioteca „V.A. Urechia” era recunoscută ca persoană morală, prin decret regal, în condițiile articolului 811 din Codul Civil.

¹³ Arhiva BVAU, dosar XXXIV/1904, f. 42-44.

¹⁴ Arhiva BVAU, dosar XXXV/1905, f. 21.

¹⁵ Arhiva BVAU, dosar XLIII/1913, f. 1, 3, 16, 18/20; dosar XXXIX (A)/1909/1924, f. 5, 26, 28/30.

¹⁶ Arhiva BVAU, dosar XXII (1), Societatea Culturală VAU, f. 24-27, 359-370. Societatea Culturală „V.A. Urechia” din Galați. Statutul Galați. 1919. Scopul societății era răspândirea culturii și propagarea culturii românești, iar în ce privește localul Bibliotecii se preconiza închirierea unui local provizoriu și ulterior construcția unui palat național care să cuprindă săli spațioase și pentru amenajarea unui muzeu și pentru conferințe.

¹⁷ Arhiva BVAU, dosar XXXIX (A), 1909/1924, f. 61; Dosar XXII (1), Societatea Culturală VAU, f. 28, 232. Comitetul Administrativ instituit prin testamentul lui V.A. Urechia s-a contopit cu Societatea V.A. Urechia.

¹⁸ Arhiva BVAU, dosar XXII (1), Societatea Culturală VAU, 1920-1931, f. 33 și urm..

¹⁹ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 7/1933, f. 1. Planșa fațadei avea inscripționat pe friza fontonului „Fundația V.A. Urechia”.

²⁰ Arhiva BVAU, dosar CXVIII, f. 97.

²¹ Arhiva BVAU, dosar XXXIX (A), 1909/1924, f. 87 verso; dosarul LXI, 1934, f. 95.

²² Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 7/1933, f. 11, 13, 15, 20, 22, 23, 26; dosar 19/1938, f. 70; dosar 32/1939, f. 34; Arhiva BVAU, dosar LXVI, 1939, f. 146.

²³ Serviciul Județean al Arhivelor Naționale Galați, *Fond Primăria orașului Galați*, dosar 25/1941, f. 4 și urm.

²⁴ Arhiva BVAU, dosar CXLI, 1942, f. 235.

²⁵ Arhiva BVAU, dosar diverse acte privind Palatul „V.A. Urechia”, 1946-1955, f. 14-15.

²⁶ Arhiva BVAU, dosar CXV (A), 1949, f. 122; dosar XIX, 1949, f. 32.

²⁷ *Lista monumentelor istorice 2004. Județul Galați*, sub egida Ministerului Culturii și Cultelor. Institutul Național al Monumentelor Istorice, p. 11.

Film și teatru

În paginile care
urmează:

Omul Vineri
părăsește
Ljubljana

o piesă de teatru scrisă de
Octavian Miclescu

Die Fremde

cronică de film semnată de
M. Popoiu

27

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Omul Vineri părăsește Ljubljana

28 11

Nici un decor. Din dreapta intră o bătrână urmată, după un scurt timp, de Bărbat.

BĂTRÂNA: Pistoale, junghere, lumânări și agheazmă! Pistoale, junghere, lumânări și agheazmă! Pistoale...

BĂRBATUL: Ai și lumânări?

BĂTRÂNA: De toate mărimile.

BĂRBATUL: Iau o lumânare.

Fac schimbul. Încet-încet se pot auzi bombardamente și lupte de stradă. Scena este invadată de lume speriată, fugind fiecare în direcția lui. Apare și o femeie cu doi copii.

BĂRBATUL: Iubito...

FEMEIA: Fugi!... (strângând copiii cât mai aproape de trup) Și nu uita să-mi cumperi un pachet de țigări! (iese fugind)

BĂRBATUL: Dar...

BĂTRÂNA: Văd că nu sunteți de prin părțile locului... Mai cumpărați lumânări ori nu?

BĂRBATUL: Da, dați-mi două; și pentru mama!...

BĂTRÂNA: Ați nimerit bine. Luați două lumânări și primiți un revolver!

Îi pune în mână, lângă lumânări, un revolver.

În clipa în care apare un cortegiu funerar zgomotele încetează, iar cei doi de pe scenă înmărmuresc.

Alături de sicriu este o văduvă, de fapt Femeia de la începutul scenei.

VĂDUVA: Și bombele tac în fața martirilor! Puștile nu vor să mai tragă în cei ce nu fug. Însă el (arată spre mort, apoi privește spre Bărbat) a plecat. Nu, nu a fugit! A plecat ca orice om la serviciu. Era contabil la o firmă de avocați. Într-un cuvânt, era un adevărat patriot, cu un singur jurământ, cu un singur Dumnezeu de-asupra capului. Nu a cunoscut ce este dezertarea din fața vieții. (strigând) Să curgă șampania, să se bucure toata lumea, chiar și pruncul din pântecul mamei!

Bărbatul aprinde o lumânare și o dă văduvei. Aceasta o așază la picioarele mortului în urale de bucurie și desfaceri de șampanie. Toți petrec. Văduva ia buchetul de flori de pe pieptul mortului și-l aruncă Bărbatului. Bătrâna dispare.

UN OM DIN CORTEGIU: Să bem pentru cel ce pleacă!

TOȚI: Ura!

ALT OM DIN CORTEGIU: Să bem pentru cel ce vine!

TOȚI: Ura! Să bem!

OMUL DIN CORTEGIU: Însă, atenție la vorbele mele! Cel ce va veni este un om al războiului și al morții. Atenție la ce vă prezic eu! Priviți la cel ce va veni: poartă cu el moartea și uitarea într-o mână (ridică o mână cu lumânări), iar în cealaltă, revolta, războiul și haosul (ridică cealaltă mână cu un revolver). Eu vă spun doar ce este drept și adevărat. Feriți-vă de el! De omul

razboiului! (preotul termină sticla de tărie și cade beat) Acum să mergem și să nu uităm previziunile!

Cortegiul iese. La fel și ceilalți oameni, uitând, parcă, de vremurile de război. Reintră Omul din cortegiu.

OMUL DIN CORTEGIU (spre culise): Oameni buni, nu vă pierdeți credința! Ea este călăuza vieții voastre. (împreună cu alți bărbați îl ridică pe Preot și se îndreaptă spre ieșire)

PREOTUL (cu sticla în mână; cântând): O, Suzana, sunt cowboy vestit / Am trei pistoale și-un cuțit... (ies în direcția opusă cortegiului; rămâne doar Bărbatul)

BĂRBATUL (după ce se asigură că este singur, își ascunde revolverul și sărută buchetul): Mi-am amintit cine sunt... ce caut. Am scăpat din „visul” ăsta fără sens și am hotărât să... Sau poate fi în continuare... sau ăsta este cursul sau... Dar, voi lupta!, da!, așa am să fac: voi pleca acasă (observând lumânările)... Dar, mai întâi, voi trece pe la biserică. Îmi este în drum; cobor din autobuz, vizavi, la câțiva metri de biserică. Cu siguranță, așa voi face! Trebuie să las deoparte ce este legat de Ionescu și să mă...

Între timp scena este învăluită de fum și de ceață. De-abia se poate zări o luntre condusă de Regizor - i se va spune: Luntrașul.

LUNTRAȘUL: Puteti urca, acum, domnule!

BĂRBATUL: Nu, mersi, eu iau autobuzul. Merg doar câteva stații.

LUNTRAȘUL: Scuzați-mă, domnule, dar aici nu este Veneția! Autobuzele nu mai merg de mult. De când au bombardat anul trecut podul. Singurul mijloc de transport este luntrea... Ori, barca.

BĂRBATUL: Ce vorbești?, omule! De când stau în stație au trecut deja câteva autobuze, chiar și un tramvai.

LUNTRAȘUL: După haine se pare că nu sunteți din partea locului. Cu siguranță sunteți doar un... simplu... excursionist.

BĂRBATUL: Aici m-am născut și m-am implicat foarte mult în bunul mers al societății. Tatăl meu a fost primarul acestei localități. De patru ori, chiar! Nu am mai plecat din oraș de când eram mic.

LUNTRAȘUL: Vă pot ajuta să ajungeți la un hotel.

BĂRBATUL: Am fost într-o călătorie lungă și obositoare cu mama, când aveam cinci ani. Sora mea mergea atunci la școală. Ne-am oprit la un hotel... în afara orașului...

LUNTRAȘUL: Cunoscut eu un hotel luxos și cu prețuri mici... pentru orice buzunar.

BĂRBATUL: A fost prima și ultima oprire la hotel și ultima ieșire din oraș, căci, după ceva timp, s-a născut fiica mea, Ajax!

LUNTRAȘUL (ironic): Credeți că va veni autobuzul... sau tramvaiul!?

BĂRBATUL: Am mers cu mașina. Mamei nu-i plăceau mașinile de transport în comun... și nici nu ajungeau până acolo.

LUNTRAȘUL: Dacă așteptați o barcă... mulți așteaptă câte una pentru că sunt mai ieftine... nu aveți ce aștepta. La urma urmei, viața nu trebuie să se rezume la o simplă așteptare. (pauza) Iar bărcile au fost scoase din circulație sub pretextul că nu sunt confortabile.

BĂRBATUL (*după o scurtă pauză*): Locuiesc atât de aproape de locul acesta, încât pot merge pe jos pana acasa. Nu-mi va lua prea mult timp.

LUNTRAȘUL: Tehnica modernă se infiltrează în toate domeniile... Acum sunt pe traseu și gondole.

BĂRBATUL: Mă voi supune doar hotărârilor mele. Așa că voi merge pe jos până la biserică, apoi acasă. Nu mă voi abate din drum nici pentru o secundă!

Iese prin stânga reapărând prin dreapta. De fiecare dată când ajunge în dreptul Luntrașului, cei doi au un schimb de replici.

LUNTRAȘUL: Mai devreme sau mai târziu tot aici vă veți pomeni.

BĂRBATUL (*reapărând*): Dacă vă referiți la canale, aflați faptul că pot traversa. (*din culise*) Știu să înot.

LUNTRAȘUL: Cu apele astea tulburi, puțini s-au încumetat a le trece... chiar și aceia au sfârșit prin a se îneca.

BĂRBATUL (*același joc*): Mă voi descurca! În liceu am fost campion la înot.

LUNTRAȘUL: Vă trebuie un pașaport special pentru a le traversa; nu aparțin statului. După război au fost confiscate.

BĂRBATUL (*intră purtând barbă și baston*): Am dat peste aceleași pietre din caldaram. Am văzut aceleași curți, aceași școală, aceeași catedrală, aceeași luntre, același luntraș... Am obosit!

Intră un polițist. Peste uniformă poartă pantalonii de plajă, ochelari de soare și pălărie de paie. Sau, nu.

POLIȚISTUL: Staționarea este interzisă! Vă rog să urcați în luntre!

BĂRBATUL: Am hotărât să merg pe jos astăzi.

POLIȚISTUL: A lua hotărâri nu face parte din obligațiile și îndatoririle cetățeanului. Aici, evenimentele iau decizii. Trebuie să vă arestez!

BĂRBATUL: Nu cred că-mi pot suporta mințile!

Își smulge barba falsă și-și aruncă bastonul. Redevine Bărbatul de la început.

Luntrașul și Polițistul dispar în abur. La scurt timp dispare și Bărbatul.

12

Din abur reapare luntrea cu cei doi: Luntrașul și Bărbatul.

BĂRBATUL: Toți sunt la fel: din organizație. Apar și dispar când nu te aștepți și cunosc totul despre tine. Chiar și ceea ce tu nu știi.

LUNTRAȘUL (*după un scurt moment de tăcere*): Bine că nu v-a văzut revolverul.

BĂRBATUL: Care revolver?

LUNTRAȘUL: Din buzunarul drept, din interior.

BĂRBATUL (*scotându-l uimit*): Nu este al meu! Probabil am luat haina altcuiva. De fapt, nici nu știu cum funcționează.

Agitându-l prin aer, pistolul se descarcă. Luntrașul dispare, iar Bărbatul leșină. Acest moment coincide cu aprinderea ecranului.

106 - Decembrie

FEMEIA (*pe ecran*): El a plecat odata cu ciulinii.

Apare și Bătrâna. Stau la masă bând cafea.

BĂTRÂNA (*pe ecran*): Nu a venit niciodată pe la tine? I-am trimis scrisori peste scrisori! Nici un răspuns. I-am dat telefon și mi s-a spus să revin.

FEMEIA: Nu a dat nici un semn de viață! Nu revenea niciodată.

Ați luat legatura cu vreun coleg?

BĂTRÂNA: Prea tarziu... dispăruseră!

FEMEIA: Am spus-o eu, delegația aia l-a dat peste cap! I-am zis să nu plece dar...

BĂTRÂNA: Nu m-a ascultat nici pe mine. Încă de la început. Toată lumea l-a sfătuit...

FEMEIA: ...l-a încercat...

BĂTRÂNA: ...l-a pus pe gânduri...

FEMEIA: Nu, nu, nu și nu!

Pentru scurt timp, ecranul pare a fi deconectat.

BĂTRÂNA: A fost primul ce mi-a atins sânii!

FEMEIA: Primul ce mi-a sărutat coapsele!

BĂTRÂNA: Primul căruia i-am uscat fesele!

FEMEIA: Primul ce mi-a supt lacrimile!

BĂTRÂNA: Primul ce mi-a scos durerea din pânțele!

FEMEIA: Primul ce m-a făcut mamă!

BĂTRÂNA: Primul ce m-a făcut femeie!

FEMEIA: ...și amantă!

BĂTRÂNA: Primul bărbat din viața mea.

FEMEIA: ... din feminitatea mea!

BĂTRÂNA: M-am dăruit doar lui.

FEMEIA: Numai și numai lui.

Ecranul, iarași, este deconectat.

BĂTRÂNA: Eu, ca femeie, m-am bucurat de iubirea și de încrederea unui bărbat mai mult decât s-a bucurat Iisus de iubirea creștinilor.

FEMEIA: Am luptat din răzputeri să-l iubesc, să-l ating, să-l las să mă atingă... Voi răspunde cu un veritabil „da”.

Ecranul este deconectat. Apare Bătrâna cu sacul.

BĂTRÂNA CU SACUL (*pe ecran*): Ați nimerit bine. Luați două lumânări și...

Ecranul este deconectat. Apare Ceferistul.

CEFERISTUL (*pe ecran*): Bine ați venit în Glasgow!... Doriți un play-boy? Îmi pare rău că nu vă aud, dar am câteva exemplare din el.

Ecranul este deconectat. Apare Gardianul.

GARDIANUL (*pe ecran*): Ura! Victorie! Victorie!

Ecranul se stinge, dar se mai poate auzi o mulțime scandand: „Ura! Victorie! Victorie!”.

Cortina cade.

(urmarea la p.30)

MMX

Nu cu multe zile în urmă citeam în presă plin de stupefaccie afirmația nișel extremistă a doamnei Merkel, anume aceea că multiculturalismul a murit și mă întrebam dacă nu cumva asistăm la explozia unui nou val de xenofobie în miezul Europei. Peste câteva zile, tot de prin ziare, aflu de una dintre soluțiile integrării celor aproape 5 milioane de turci, de religie musulmană, în „noua casă” germană: se vor înființa două facultăți de teologie islamică urmând modelul critic al școlilor germane, care sunt menite să „producă” formatori de opinie pentru musulmani. Cancelaria de la Berlin însă afirmă răspicat că îi vrea nici mai mult nici mai puțin decât imami occidentali. Ce încercare supusă eșecului dintru început, mi-am zis, însă rămâne de văzut peste ani dacă mașinăria culturală a lui Goethe și a lui Schiller va da roade în fața hoardelor lui Baiazid și Mehmet cel Mare, hotărâte să cucerească Europa a doua oară, iar de data aceasta fără ezitări prea multe pe la porțile Vienei.

Problema integrării minorității turce este cu siguranță mai acută în Germania de azi decât criza economică europeană. Criza se poate rezolva prin mecanisme economice, dar cu turcii e mai greu să te pui. Mulți dintre ei anunță apocaliptic moartea nației germane și înlocuirea civilizației desfrânate a occidentului cu una morală, patriarhală, după literele de aur ale Coranului.

Tocmai această situație delicată, a unei culturi care se încorporează să se împietrească între coastele bătrânei Germanii, o istorisește pelicula *Străina* (în germană, *Die Fremde*), primul lung metraj în regia austriecei Feo Aladag, al cărei nume poate suna ușor cam turcesc, sic, fiind soția regizorului de origine turcă, Züli Aladag.

Umay, o turcoaică frumoasă crescută în Germania liberală, nu mai suportă mariajul aranjat cu un soț violent din Istanbul, așa că, în stil occidental, își ia copilul și pleacă acasă. Aici însă, stupefaccie: familia nu o mai primește, căci onoarea este mai importantă pentru turci decât iubirea odraslelor. Străină în propria casă, care nu înțelege comportamentul inadecvat al unei femei musulmane, fuge ajutată de poliție, trece printr-un azil pentru femei abuzate și prin casele prietenelor din Berlin și în final se pare că își găsește într-o oarecare măsură drumul ei, alături de un neamț dornic de integrare. Nostalgia încorporează Umay pentru legăturile cu părinții și frații care o reneagă repetat însă persistă și, în cele din urmă, o va costa. Filmul se încheie violent cu o crimă în familie, făcută „pentru onoare”, la sfatul spiritual al unui „înțelept” din Anatolia. Iertarea este doar o vorbă pentru națiile orientale, însă cu onoarea neamului nu e de joacă!

Pelicula se inspiră din tragedia înregistrată într-o stație de autobuz din Berlin în 2005: Hatun Sürücü este ucisă mișelește, se pare, chiar de către frații ei, din cauză că și-a lăsat soțul și s-a întors în Germania. La ora respectivă crima în stil barbar a fost dezbătută în presă, dar schimbările de atitudine se lasă încă așteptate din partea unei grupări mult prea conservatoare ca să ducă la un mariaj trainic cu Uniunea.

Sibel Kekilli, actrița turcoaică din rolul tinerei mame rebele, a început deja să strângă trofee pentru interpretarea impresionantă, iar alte câteva roluri fac din film o capodoperă a cinematografului europene contemporane. Deocamdată, *Străina*, un film aproape de la cap la coadă în turcește, bate la ușa Oscarurilor pentru pelicula străină a anului 2011, reprezentând Germania. Șanse de succes: maxime.

Mitruț Popoiu

Omul Vineri...

(continuarea de la pag. 29)

După cateva minute se ridică, descoperind actorii ca după orice spectacol: publicul aplaudă, iar ei transmit mulțumiri. Acest joc, după cum se obișnuiește, se repetă de câteva ori.

13

Spectatorii vor fi forțați să iasă pe o singură ușă. După ce o mică parte din ei au ieșit - momentul acesta poate fi ales oricând -, în sens opus cu ei vor intra Femeia și Bătrâna.

Femeia este încălțată cu role, goală, fiind înfășurată într-o perdea mai transparentă. Împinge un carucior cu roțile pe care este un televizor.

Bătrâna o urmează în cârje de-abia mergând. Cele două femei merg foarte încet, fără să scoată vreo vorbă.

Cu greu ajung pe scenă. Televizorul este prins cu o sfoară și ridicat. Femeia se plimbă cu scaunul asemeni unui căruț.

BĂTRÂNA: În tinerețe îmi plăcea să vând de toate: pistoale... junghere... lumânări... agheazmă...

Bătrâna leșina în scaunul cu roțile care este atras spre culise. Femeia se așază în genunchi în colțul din stânga.

Până când televizorul va dispărea în partea superioară, el va înfățișa diferite imagini din această piesă, special alese de regizor/cititor. În momentul în care televizorul dispăre, Femeia se ridică și se-ntoarce spre spectatori cu brațele deschise, formând o cruce.

Cortina coboară în întregime pe scenă acoperită de umbra Femeii.

(va urma)

Este tema simpozionului găzduit la mijlocul lunii septembrie de Centrul Cultural Dunărea de Jos, „o temă generoasă, ce poate fi dezbătută dintr-o multitudine de puncte de vedere, cu discuții ce s-ar putea întinde pe parcursul a ore întregi”. (Anișoara Stegaru, șef secție Cercetare). Discuțiile din cadrul simpozionului s-au axat în principal pe folclorul coregrafic dintr-un simplu motiv: lansarea volumului Horelor, surorilor, antologie de jocuri populare din județul Galați, autori Grigore Băcanu și Ioan Horujenco, volum ce cuprinde și un amplu studiu despre portul țărănesc din sudul Moldovei, avându-l ca autor pe reputatul etnolog Eugen Holban.

Ne-am bucurat ca, alături de unii dintre vechii noștri colaboratori din județ, să-i avem lângă noi pe câțiva dintre coregrafii cu mare prestigiu național și internațional: Theodor Vasilescu, artist emerit, președintele Asociației Coregrafilor Ansamblurilor Folclorice din România, Marin Barbu, coregraf la Centrul Național al Creației Populare București și Ștefan Coman, coregraf, directorul Ansamblului Folcloric „Baladele Deltei” din Tulcea.

Primul dintre cei trei invitați, Dl. Theodor Vasilescu (foto 1), având și calitatea de coordonator științific pentru partea coregrafică a lucrării lansate, a avut câteva puncte de vedere, atât privind antologia de jocuri populare cât și tema simpozionului.

Th. Vasilescu:

Este foarte bine că lansarea volumului a fost făcută în cadrul unui simpozion cu o temă foarte interesantă. Nu repet ceea ce am scris în „Argumentul” lucrării, doar adaug că asemenea culegeri de folclor din diferite zone sunt necesare, legându-ne și de tema simpozionului: perspectivele satului românesc. Acum, ca să vorbești despre perspectivele satului românesc, trebuie să-l și cunoști bine. Ori, la ora actuală se vehiculă diverse idei despre posibilitatea ca din ceea ce a mai rămas, să culegem, să studiem puțin evoluția jocului tradițional în timp, în dezvoltarea sau în decăderea lui. Vreau să vă spun că noi (eu și dl. Marin Barbu de la Centrul Național) cam circulăm prin sate. Vreau să vă spunem că în foarte multe zone folclorice satele tradiționale nu mai există. Cum nu mai există? o să mă întrebați. Nu mai există țărani în sensul nostru, în sensul tradițional, cei care păstrează și perpetuează tradițiile, jocul, portul. Deci, perspectivele satului se leagă foarte mult de aceste publicații, pentru că la un moment dat, în trecut, când nu am avut mijloace tehnice cu care să înregistrăm aceste dansuri, în manifestarea lor de acum cel puțin 60-70 de ani, singura soluție era scrisul. Scrisul dansului a evoluat în timp, de la notațiile literare la notațiile sincretice, prin semne. Cu acest sistem de scriere, apărut în 1969, s-au scris numeroase volume de jocuri populare. Institutul de Folclor din București n-a beneficiat niciodată de condiții tehnice roze, și atunci și el și-a făcut un sistem propriu de scriere. Dar și sistemele acestea trebuie folosite de specialiști cu foarte bună calificare și citite de oameni cu aceeași bună calificare, care știu să citească acest sistem. E la fel ca-n muzică: semnele muzicale le scrie un muzician și le interpretează alți muzicieni. La fel, acest volum nu este unul de citit seara la lumina lămpii, ci este unul de citit, de studiat de către specialiști. Valoarea lui este mult mai mare decât ne-am închipui decât orice alt volum. El conține, în semne grafice, ceea ce făceau țărani în desfășurarea horelor

(spunem horă cu titlu generic manifestărilor ce se desfășurau în vremurile demult apuse).

Revenind la sat, am văzut în volum o introducere foarte interesantă, în care se vorbește despre funcția rituală a dansului. Păi la nunți, importantă este participarea cât mai multor invitați și profitul bănesc. Iar dacă cei așezați la masă mai și dansează un pic, cu atât mai bine. Unde este jocul (tradițional) la nuntă? unde este elementul tradițional? Unde este elementul ritual? Unde dă fata cu piciorul în găleată de trei ori? Unde i se pune podoaba și i se schimbă? Aceste lucruri rămân în studii, ceea ce e foarte bine. Ele vor deveni în timp documente foarte prețioase pentru cei ce vor urma. Probabil că și în Țara Românească, va fi ca în alte țări civilizate ca lumea să se bucure de plăceri oferite de dansul tradițional din Bulgaria, din Serbia, din România chiar. România care are un folclor foarte variat din punct de vedere al jocului popular și nu numai. Dar ce ne facem că în clipa de față de vorbit, vorbim mult, dar de acționat în sensul dezvoltării posibilităților artei inspirate și chiar transpuse din folclor, nu facem nimic, decât niște vorbe și niște intenții foarte frumoase. Ansamblurile folclorice vor prelua - trebuie să preia - aceste tradiții. Dar cu cine? Pentru că aflu cu deznădejde că numărul de dansatori se subțiază. Noi coregrafii învățăm folclor prin diverse instituții, eventual în Academii din Cluj sau Baia Mare și îl predăm generațiilor viitoare. Dar generațiile viitoare vor acest lucru sau nu-l vor? Nepoții mei au fost duși la folclor în primul rând. Nu le-a plăcut. Am încercat și cu dansul sportiv, pentru că dansul în general este o metodă de educație. Nu le-a plăcut nici acolo, cum nici dansul clasic nu le-a plăcut. Trebuie spus că în multe țări, dansul tradițional este folosit ca un mijloc eficient de educație: ritmică, de mișcare.

Și atunci, cred că ar fi foarte interesantă o temă de discutat, cum am putea atrage copiii către și prin folosirea dansului popular. Ministerele nu mai au putere. Singurele lucruri frumoase care se petrec depind de factorii din diverse județe. Cu asta închei felicitându-i pe autorii antologiei și pe realizatorii simpozionului. Prin aceasta s-a demonstrat că și Galațiul - pe care specialiștii îl considerau sărac - este o zonă plină de folclor, și încă unul de calitate.

Satul românesc - viitor și perspective

32

Marin Barbu - coregraf, Centul Național pentru Promovarea și Valorificarea creației Populare București (foto 3):

Am considerat că e datoria mea să fiu la lansarea acestui volum. Sunt probabil unul dintre mulții oameni din țara căroră Dumnezeu le-a dat o misiune: să jucăm și să învățăm pe cât mai mulți să joace. Cred că menirea mea este să răsfioiesc și să învăț această carte, și de câte ori mă voi afla într-o sală de dans, să-i învăț pe cei care vin acolo-copii, tineri, vârstnici, bătrâni, din țară sau din străinătate- să-și însușească aceste jocuri. Cred că e lucrul cel mai frumos și mai bun. Vin aici de câte ori sunt invitat cu mare plăcere, și mai ales de când aveți ansamblu profesionist. Eu consider că acest ansamblu poate duce mai departe tot ceea ce se găsește în aceste cărți. Dacă nu mai există ansambluri, nici cărțile nu-și mai au rostul. Îi rog pe cei care se ocupă de destinele acestei instituții să aibă grijă de cei care joacă și cântă. Dacă nu-i mai avem pe acești oameni, nu mai avem nimic. Personal, voi fi lângă dumneavoastră de fiecare dată când voi fi invitat. Vă mulțumesc.

Ștefan Coman, directorul Ansamblului Artistic *Baladele Deltei* din Tulcea (foto 2, stânga):

Vă mulțumesc pentru invitația la această manifestare, și așa cum am fost alături de colegii gălățeni în multe alte ocazii, voi fi și în continuare, și pentru faptul că aici este dansator profesionist fiul meu, dar și pentru relațiile de colaborare dintre ansamblurile din Tulcea și Galați.

Am fost la lansarea primului volum de folclor coregrafic al colegului meu Ioan Horujenco în 2001 și mă bucur că într-un timp relativ scurt, împreună cu unul dintre mentorii săi, ai noștri, cei mai tineri, am putea spune, au scris împreună o carte, un document care va rămâne, dar care trebuie însoțit și de mișcare. Generația mea, a noastră, a avut norocul de a fi alături, de a lucra cu acești oameni mari ai coregrafiei folclorice românești, trăind și învățând în preajma lor de mai bine de 30 de ani. De la ei am deslușit tainele dansului, am învățat meseria de coregraf (deloc ușoară). Știm cu toții că dansul este una dintre formele de mișcare cele mai dificile, ce solicită întregul organism, întreaga ființă. Nu poți face dans, dacă nu trăiești acest lucru cu toată ființa ta.

Despre satul românesc este foarte mult de spus, despre prezent, despre viitor... Dacă nu avem grijă de prezent, viitorul nu ne va oferi nimic bun. Prezentul trebuie să însemne păstrarea tradițiilor, ce se mai poate păstra.

Aud cu surprindere că ar trebui să reînviem hora satului. Nu avem cum, fenomenul acesta a fost unul spontan, nu s-a dat o comandă să se facă hora satului, era o sărbătoare firească a comunităților. Există o motivație. Hora poate fi readusă, nu reînviată, cu ajutorul formațiilor artistice. E, dacă vrei, o pledoarie în favoarea înființării formațiilor coregrafice la nivelul satelor, membrii grupurilor folclorice din municipiile reședință de județ având chiar obligația morală de a merge să instruiască formații de dans în sate. Să vadă ce grupuri sunt acolo, ce s-a dansat, ce se mai păstrează din repertoriul coregrafic al satului sau comunei, în așa fel încât să readucă măcar o parte din acest repertoriu în actualitate. E adevărat că este foarte greu mai ales acum, când toți trecem prin această perioadă foarte dificilă. Noi însă ne facem în continuare lucrul cu drag, cu suflet.

Mă bucur pentru apariția acestui volum, cu atât mai mult cu cât colegii au dat viață unei idei pe care eu doar am gândit-o cu mulți ani în urmă: de a face alături de o carte- pe care numai specialiștii, cei care sunt interesați o pot citi și folosi- și un DVD cu jocuri filmate. E un sprijin pentru cei din căminele culturale, pentru instructori, educatori sau învățători, pentru toți cei care vor să-i învețe pe alții jocul popular din această zonă. Îi felicit pe colegii mei pentru acest lucru, cu atât mai mult cu cât noi s-ar părea că am avut un destin comun. Se împământanise ideea că nici Tulcea- cum nici Galațiul- nu are folclor. Am demonstrat și noi, și colegii de la Galați că există folclor în ambele zone. Mai mult decât atât, noi am făcut reconstituirea costumului dobrogean după piese de la muzeu, având deci garanția autenticității.

Mai sunt multe de spus, dar le vom mai spune poate cu ocazia unui schimb de experiență, pe care îl preconizăm la Tulcea. Vă mulțumesc.

NEPEDEPSIȚII

Pe la începutul anilor '90, gemenii din flori, Mihalache și Anton Pașcanu, se credeau norocoși. Păzeau oile câte unui mocan o vară întreagă și primeau brânză, mălai și ceva bani cât să nu moară de foame. Și mai norocoși s-au considerat când unul de-al lor, adică un consătean, A. Felea, ajuns mare hoțoman la oraș, le-a promis un câștig dublu pentru o turmă de două sute de oi pe care o furase personal de la niște fraieri la jocul de cărți. „Dacă ești prost, stai acasă”, și-a justificat Felea gestul său contrar eticii ciobănești ancestrale, dar, evident, expirată demult pe meleagurile lor.

Cu o asemenea speranță, frații Lache și Toni Pașcanu, așa erau cunoscuți în comunitate, luându-și întregul lor avut, o cotigă cu măgăruș, două găleți, cojoace, haine de schimb și doi câini, s-au înfățișat în ziua de Sfântul Gheorghe, dimineața devreme, la locul stabilit de stăpânul Felea pentru a înființa târla. Până la prânz, cu oamenii tocmiți de patron, au încropit tot ce se cuvenea pentru turma adusă cu două tiruri, spre invidia tuturor mocanilor de pe izlazurile din cuprinsul Câmpiei Siretului Inferior. Însă asta nu i-a împiedicat pe cei în cauză, ba chiar s-ar putea spune că i-a incitat, să ia parte la chiolhanul câmpenesc dat de Felea cu intenția vădită de a-i lămuri chiar și pe cei mai potoliți la minte că a intrat și el în rândul crescătorilor de oi. Pe de altă parte, acea gelozie sau teamă de concurență s-a stins ca un foc de paie, întrucât A. Felea n-a mai fost văzut pe la stână sau pe imaș până la Sfânta Marie Mare și atunci pentru că l-au chemat gemenii.

Se întâmplase ca în ajun să vină unii, tot cu două tiruri, dacă nu cumva or fi fost aceleași de la Sfântul Gheorghe și cu un „Jeep” pe post de antemergător și, fără alte vorbe, i-au legat fedeleș, le-au otrăvit câinii, în final încărcând în camioane toate oile, până la ultima. Le-ar fi luat și asinul, însă animalul s-a împotrivit cum îi este felul, iar ăluia cu „Jeep”-ul ce părea a fi căpetenia haidamacilor, nu-i plăcea, după spusele lui, să aibă de-a face cu măgarii.

Felea, de cum a dat cu ochii de gemeni, văzându-i vii și nevătămați, i-a învinuit de tâlhărie la drumul mare sau, în cel mai bun caz, de complicitate la furt calificat. Avea cu el pe unul care tocmai își luase licența în drept și îi sufla, din când în când, câte o zicere sau expresie de negăsit în propriul fond principal de cuvinte. „Oricum, sunteți trădători,” le-a strigat el înainte de a pleca și de a le comunica hotărârea luată după o sumară chibzuință: „Nu v-ați luptat pentru avutul meu. Vă iau cotiga, măgarul, cojoacele, gălețile și tot ce mai aveți și nu vă dau nici un ban sau altceva din ce v-am promis.”

Și cu toate astea, Mihalache și Anton Pașcanu se credeau în continuare norocoși de vreme ce A. Felea, având la brâu un „Makarov” calibru 9 mm nu i-a împușcat acolo, pe loc. Despre acest detaliu neluat în seamă de prea mulți, gemenii au fost interogați cu insistență de comisarul Pastia de la crima organizată și ei au relatat cu dezinvoltură tot ce știau și încă ceva în plus despre arma letală a fostului lor patron. Doar le confiscase avutul fără nici un temei și i se cuvenea o pedeapsă pe care individul n-o va primi niciodată de la comisar sau de la alții mai mari decât el.

Norocul le-a surâs și după ce au părăsit secția de poliție la fel de săraci lipiți pământului precum veniseră, dar cu ardoarea de neînfrânt de a ajunge și ei odată ca personajul cu „Jeep” care, din motive necunoscute și nebănuite de ei, le-a cruțat măgarul, ori ca A. Felea, cel cu pistolul sovietic la betelia pantalonilor.

Stăteau derutați la marginea pieței de vechituri cu câte o șaorma în mână, cumpărată cu ultimii bănuți din viața lor de până atunci, când ăla cu „Jeep”-ul, înalt, bine făcut, cu haine croite impecabil, le-a strigat să se dea la o parte că acolo era parching privat și nu azil de boschetari. Lache a fost primul care s-a ridicat în ideea de a-l lua de guler și a-l zgâlțâi, însă imediat și-a dat seama că n-a apreciat corect situația și a trebuit să se sprijine de brațul fratelui său geamăn, copil din flori ca și el, desigur. „Aaaa...,” zise ăla. „Ce mică e lumea! Să nu-mi spuneți că așa și pe dincolo, că nu vă cred... Ei! Ce? V-ați înghițit limbile?” I-a buzunărit și i-a băjbăit peste tot, până s-a încredințat că nu aveau asupra lor nici măcar un briceag de tăiat brânza și i-a împins cu piciorul, rostogolindu-i pe asfaltul mâncat de ploi și de vânturi. „Ce căutați aici, blegovanilor,” i-a mai întrebat înainte de ceea ce lor li s-a părut a fi o intenție de plecare. Atunci, același Lache, cu evidente porniri spre revoltă, s-a desmeticit și i-a răspuns cu atâta umilință că într-o perspectivă foarte apropiată vor muri de foame, încât a crezut că își va da duhul sub greutatea acelei apăsări. Și asta în ciuda faptului că omul i-a privit cu oarecare compasiune și, înainte de a-și pune „Jeep”-ul în mișcare le-a strigat în graba acelei ipostaze să se ducă la madam Agripina pe str. „Zorilor,” colț cu „Zilei” și să-i spună că vin din parte lui. „Din partea cui?” s-au întrebat după ce „Jeep”-ul dispăruse deja în fluviul traficului de pe șoseaua de centură.

Era uichend și sfârșit de august, cu vii încărcate de struguri și bostani de plăcintă împânzind lanurile de porumb promițătoare. Dar nimic din toate astea nu i-a împiedicat să caute adresa cu pricina și pe madama căreia a trebuit să-i descrie în amănunt omul și „Jeep”-ul, marcă de serie, ușor de confundat, până ce perspicacitatea femeii, susținută de stăruința lor, l-a dibuit pe individ și a luminat-o în privința situației, aproape fără ieșire, în care se aflau cei doi. Apoi le-a spus că deși specificul afacerii ei cerea doar personal feminin, îi va primi pe post de rânđași, adică slugi de curte și până la iarnă vor fi cazați în garaj. În privința simbriei se va mai gândi, întrucât era o chestiune de discutat cu Al., omul cu „Jeep”-ul, deocamdată informându-i că vor beneficia de trei mese pe zi în bucătăria pensiunii „Misericordia,” laolaltă cu bucătăresele, cameristele, îngrijitoarele și altele asemenea, salariate de sex feminin, evident, avertizându-i, din acest motiv, asupra ținutei și comportamentului care trebuiau să fie decente. „Cum, doamnă?” au îngânat amândoi și probabil că din cauza asta madam Agripina nu a catadixit să le răspundă.

În locul gemenilor, cine nu s-ar fi considerat norocos, având în vedere acea trecere spectaculoasă de la statutul de sărăntoci, fără nici o speranță, la siguranța celor trei mese pe zi în compania unor femei? „Ar putea fi niște băbății înăcrite,” gândea cu glas tare geamănul Toni. „Și ce-ai vrea? Niște domnișoare? Puțin îmi pasă,” replica Lache argumentând că mâncărurile calde erau preferabile resturilor de la prăvălia din târgul de vechituri. Numai că în seara aceea au ajuns cam târziu,

adică după cină, așa că s-au rezumat la cele câteva rășii cu brânză și pâine uscată, alimente de sezon, pe care madam Agripina le-a adus în garaj pe o tavă de inox, atenționându-i să aibă grijă de ea și dimineață să o ducă la spălătoria de vase unde aveau posibilitatea să-și dea cu apă rece pe față, pe brațe și pe tot bustul, până la brâu.

A fost o noapte a incertitudinilor, plină de dileme, neștiind precis unde se aflau, în ce intraseră și dacă nu era mai bine să plece imediat încotro or vedea cu ochii ori să rămână. Din lipsa indicațiilor din partea gazdei, s-au aciuat în cele două automobile vechi aflate în garaj, chircindu-se cum au putut pe banchete. Nesiguranța a sporit odată cu ivirea zorilor, când ușa garajului s-a deschis cu zgomot și un individ scund, negricios, emanând răutate, le-a strigat răstit să se scoale că aveau de lucru prin curte, măturat, curățat, greblat, cărat, plivit straturile de flori, udat peluza și tot ce se mai putea face cât mai repede și mai bine ca să nu le intre în fire lăncezeala sau trândăveala, boli incurabile și mortale pentru unii ca ei. Auzind poruncile răspicate, gemenii au sărit ca arși punându-se cu râvnă pe lucru. La răsăritul soarelui, curtea pensiunii „Misericordia” strălucea de curățenie. S-au dus la spălătoria de vase să-și dea cu apă rece pe față, așa cum îi sfătuisese madam Agripina și o femeie în halat alb le-a spus că domnul Nichi, administratorul clădirii, îi aștepta la bucătărie.

Primul a intrat Lache întrucât, așa cum susținea el, venise pe lume înaintea fratelui său. Domnul Nichi, individul scund, negricios (acum i se vedea și chelia) îi măsura dușmănos din capul unei mese lungi. „Stați jos,” le-a ordonat scurt. „După cafea vă apucați de spălat vasele. Curățați zarzavatul, legumele și celelalte pentru masa de prânz. Vedeți ce treburi se mai ivesc, astfel încât până la ora șapțișpe, cel mai târziu șapțișpe și ceva să terminați cu totul că atunci apare domnul Al cu băieții și va trebui să lustruiți automobilele. Ați priceput, nenorociților?” Femeia în halat alb le-a adus două cești cu surrogat de cafea și câte o felie de pâine cu margarină, sugerându-le, ca și madam Agripina în ajun, să le ducă la spălătoria de vase după ce le vor fi golit.

Programul dictat de domnul Nichi a fost urmat întocmai, cu excepția lustruirii automobilelor deoarece Al și ai lui au întârziat. În așteptarea lor, gemenii s-au tolănit la umbra unui castan. În toată pensiunea domnea o liniște aproape desăvârșită și era gata-gata să-i fure somnul acolo, pe iarba încă jilavă, dacă pe terasa de la primul etaj nu s-ar fi produs o vânzoleală ca un freamăt. „Fetele” madamei ieșiseră să privească apropierea înserării, sau poate să-i întâmpine pe domnul Al și pe băieții lui care tocmai apăruseră la intrarea cu glasvand. Toți purtau costume impecabile și erau fercheși de parcă mergeau la înșurătoare. „Bine ați venit! Bine ați venit! Pofțiți, vă rog! Va fi o seară de pomină,” se auzea glasul sprințar al madamei. Fetele chicoteau, ei le făceau semne cu mâna și toată lumea era a lor.

Administratorul i-a chemat pe gemeni în spatele garajelor unde staționau vreo douăzeci de automobile în frunte cu „Jeep”-ul domnului Al. „Lună să le văd,” a tunat el punându-le în mâini lavete și recipiente cu loțiuni parfumate. „Și mișcați-vă repede, trântorilor, că nu vă hrănește madam Agripina degeaba.” Poate că ar fi dus la bun-sfârșit și acea muncă istovitoare, s-ar fi ghemuit pe banchetele automobilelor vechi din garaj uitând de cină, cum uitaseră deja de prânz și ar fi dormit duși până i-ar fi trezit administratorul, dacă n-ar fi fost perturbați de A. Felea apărut ca din senin acolo, în spatele

garajelor pensiunii „Misericordia.” I-a gratulat cu apelativul „trădători” ca și altă dată, dându-le de înțeles că de vor schița vreun gest, s-a zis cu ei. După Felea au năvălit jandarmii cu armele pregătite, urmându-l ca pe o călăuză.

„Am auzit vreo două împușcături, strigăte și țipete și cam atât,” mărturiseau gemenii în biroul comisarului Pastia, din ce în ce mai nemulțumit de cum mergeu lucrurile. „Nu, domnule! Nu asta mă interesează. Știu, am fost de față când s-a tras. Vreau să-l înfund pe ticălosul de Alexandros Caludis, zis Al și pentru asta îmi trebuie dovezi că e traficant, proxenet, criminal. Ați priceput?” „Și pe A. Felea,” au bâiguit gemenii într-un glas. „Ce-i cu el?” „E un hoțoman ... poate și pe el ...” „Poftim? N-ați înțeles nimic. Ieșiți afară! Ziceți mersi că v-am făcut scăpați și țineți-vă gura.”

La proces, domnul Al. și băieții lui, inclusiv Nichi, administratorul clădirii, au fost aduși între gardieni. Au primit ani grei de pușcărie. A fost o izbândă pentru comisarul Pastia. Trei zile au scris ziarele despre anihilarea bandei lui Al. Gemenii Mihalache și Anton Pașcanu, după mai multe zile de rătăcirii prin orașul colcăind de regrete, ținut în picioare de firave năzuiri, visări și nădejdi, au revenit la pensiune pentru că nu aveau unde să se ducă altundeva. I-au întâmpinat madam Agripina și femeia în halat alb. „Ce-ați zice,” le-au spus ele, „Să facem aici o fermă de flori și legume? Am rămas numai noi două și voi, dacă tot ați scăpat nepedeșiți.”

*****

Să râdem cu Richard Wagner!

Numeroasele încercări ale pictorilor vremii de a-i face portretul lui Richard Wagner au dat greș: compozitorul nu era în stare să stea nemișcat într-un loc mai mult de două, trei minute.

Una din aceste tentative a fost încercată, în 1875, de pictorul francez Auguste Renoir, care, primind consimțământul lui Wagner, s-a și apucat să picteze. Muzicianul purta bereta-i de catifea, de care nu se despărțea niciodată, o lavalieră violetă, haină de mătase și mănuși albe. După câteva minute însă, deși promisese că va sta nemișcat o jumătate de oră, compozitorul sări în picioare, scuizându-se:

- Mi-a venit o idee, pe care trebuie neapărat s-o aștern pe hârtie.

- Nu fiți trist, am să vă trimit mâine o fotografie.

***

Între Wagner și Liszt a existat o strânsă legătură de prietenie, întemeiată nu numai pe stimă reciprocă, dar și pe numeroasele afinități de temperament. De altfel, compozitorul lui Tristan - la fel ca mulți alți muzicieni ai secolului XIX - găsea în lucrările lui Liszt bogate sugestii de care se folosea copios.

- Ți-am luat o idee, obișnuia să-i spună adeseori Wagner prietenului său.

- Ia-o, o vei face celebră, îi răspundea Liszt mărinos.

Un muzicolog german, care și-a propus să identifice aceste împrumuturi, a descoperit în lucrările lui Richard Wagner 1138 de idei luate de la Liszt.

Culese de Vasile Plăcintă

povești minunate cu câini

prima întâmplare cu un câine
a fost și prima dată când era să mor.

aveam cinci-șase ani
mergeam pe un drum de țară alb și fierbinte.
nu erau decât urmele mele în praf. adică
nu se mișca în aerul roșu decât un punct și mai roșu
și ăla eram eu.

cred că o luam ca aventură
sau ca inițiere
în sensul că nu mai mersesem niciodată atât de
departe.

când am văzut câinele
un câine ciobănesc cu capul mare la câțiva metri în
stânga zăcând în iarbă
și mârâind
am înțeles totul instantaneu și totul era atât:
n-am cum să fug n-am ce să fac
aici se termină deci

**

a doua oară eram tot așa pe un câmp
dar eram deja profesor undeva pe la țară.

auzisem fluierături
de paznic la oi care asmute dulăii și pe dulăi
i-am văzut de departe
venind chiar spre mine. mi-am adus aminte din cărți ce
să fac
să zicem că
m-aș fi descurcat cu un câine
dar erau doi.
cât timp i-aș fi băgat pumnul pe gât unuia
celălalt mi-ar fi rupt vertebrele cervicale.

frate câinii ăia veneau în salturi
urmăreau mi-am dat seama un iepure de câmp. iar
iepurele

cu fața lui îngrozită
direct spre mine. m-a ocolit
ca pe-un jalon
a schimbat direcția și a continuat să alerge
și câinii după el. m-a atins
situația lui.

nu m-am băgat

***

ultima dată (până acum!) a fost în târgoviște
pe strada căpitan andreescu
căutam un meseriaș un tâmplar

loveam în poartă cu pixul

erau câțiva pași până la ușa atelierului
(probabil lucrează cineva acolo
dar nu aude)

am intrat
am închis poarta încet după mine
și când m-am întors
drept în față apăruse un câine
cât mine de înalt.

stătea și se uita în ochii mei
eu nu m-am uitat la el
botul lui îmi venea pe la umăr. am pătruns înăuntru
și câinele după mine.

omul din atelier și băieții lui
s-au oprit din cărat dulapi grei de lemn
au gesticulat moale cu mâinile lor inutile
și s-au uitat

Ioan TODERIȚĂ
despre “O antologie a literaturii
gălățene contemporane”

Savin Vasile

Motto: „Nu există o evaluare în cât i-am „tradus” pe alții, ci în cât ne „traducem” pe noi” (T.I.)

Născut la 24 decembrie 1944;

Absolvent al Facultății de limbi străine, Universitatea București, 1977;

Profesor de limba franceză la Liceul „Emil Racoviță”, Galați;

Are traduceri și lucrări proprii în reviste din România, Franța, Belgia, Canada;

Este membru al Uniunii Scriitorilor din România;

A publicat: **Il était une fois... Recueil de poesies, chansons et comptines** (Editura Porto-Franco, 1994); **Une clepsydre dans la Bibliotheque, textes poetiques** (Editura Geneze, Galați, 2001); **Dicționar Francez-Român și Român-Francez** (administrativ, comercial, economic, financiar-bancar, juridic) Editura Dacia, 2003, coautor Cristine Anca;

A tradus următoarele cărți: **Taina – autor Bourget Paul, Amatorul de tablouri și Comunitățile locale în sistem administrativ** de Donay Dominique (Editura Porto-Franco, Galați, între 1992-1994). Ultima în Franța, la Editura Fundația Jean Jaurès **Noul creștinism - Dialoguri între un novator și un conservator** de Saint-Simon, Claude-Henri (Editura Dacia, 2001); **Memorii-Ghyka, Dimitrie** (Editura Institutului European, Iași, 2004); **Sociologie politică** – Colas Dominique (Editura Univers, București, 2004);

Unul din cei mai buni traducători din limba franceză;

Profesor de liceu apreciat, cu rezultate remarcabile în învățarea limbii franceze;

Susținător al școlii românești prin relații directe cu școala franceză, prin numeroase programe - schimb de valori educative.

Cele șapte poeme publicate în **Antologia scriitorilor gălățeni**, reflectă aspirația traducătorului la melancolie dar și a voiajorului în limbi străine universale, la întoarceri afectiv - natale.

Prin bine ordonare; meticolos detaliu romantic: „mă trag din lumea neagră, mustiindu-mi la picioare / știind că prin speranță iubirea nu mai moare”, ori prin exerciții liber versificate...liric: „nu mai caută-n fânețe / clopoțelul / nici părăluțele / nici chiar trifoiul/.

Cristeiul s-a ascuns sub o lămurică”, prin, din suflet, cugetare a ierbii verzi de acasă.

Ori lăudând întoarcerea fiului risipitor, în **Tatăl meu:** „zdrențuit, el nu mă știa. / Întinsese mâinile, / fruntea mea primind. / Căci iată-mă-ntors... de departe, / lovit de iubire / printre ai mei, eu!”

Prima și a șaptea poezie pot concura la romantism, reflexie a celui francez, indus de traducător în deprinderea, desprinderea cuvintelor frumoase și cântătoare baladice. Iată două catrene semnificative în acest sens: „*Mă amăgesc cu resturi din ce-ar fi fost să fie / Dar nu găesc în mine, spre a mă sprijini, / decât otrava dulce a vorbelor ce-adie, / din șoaptă până-n șoaptă voină a mă zidi*” (prima baladă: trei catrene și un distih) „*Ochi triști și mâini tremurătoare /în farmecul iubirii m-au purtat /și mă ascund adesea în păcat / cu șoapta gurii tale care moare*” (a doua baladă).

Șoapte ale iubirii însemnând începutul promițător al unei cărți de poezie viitoare, semnate de poetul blând din traducătorul tenace - **Vasile Savin**

Cultura Unește sufletele!

a. g. secară

Motto: „Domeniul meu, spune Goethe, e timpul”. Iată, într-adevăr cuvântul prin excelență absurd. Căci cine este omul absurd? Acela care, fără a nega eternitatea, nu face nimic pentru ea. Nu pentru că n-ar cunoaște nostalgia: dar îi preferă propriul său curaj și propria sa judecată. (Omul absurd: Albert Camus)

Născut la 26 aprilie 1972, în Galați;

Licențiat al Facultății de Litere, Istorie și Teologie, Universitatea „Dunărea de Jos”;

Redactor la revistele: *Dunărea de Jos, Dominus, Boema, Tecuciul literar-artistic, colaborator al revistelor Axis Libri și Antares;*

Debut editorial în *Antologia – Carpe diem* (Editura Ex. Ponto);

Cu prezență și în antologiile: *Poezi la Castel, Porni Luceafărul, Opt încercări de a te naște singur;*

Debut de carte: **Versus**, poeme, 2001 (Editura Axa, Botoșani);

A publicat volumele de poeme: **De veghe și de slăbiciune în mintea lui secară; Eliotulaproapepuști** și primul volum de cronici și quasimonografii literare **Scriitori gălățeni pe înțelesul tuturor;**

A primit numeroase premii, printre care: Premiul festivalului-concurs, *Porni Luceafărul*, ediția 2000;

Participant la cinaclurile *Anton Holban, Trimbulinzii.ro, Gellu Naum, Noduri și Semne;* coordonator al cinaclului *Cubul critic Oblio;*

În prezent, secretar de redacție al Editurii Centrului Cultural „Dunărea de Jos”, Galați;

Membru al Uniunii Scriitorilor din România;

Acerb critic literar. Înflăcărat postmodernist, via detaliilor cerebrale izvorâte din spontaneitate și evidențe.

În analizele și caracterizările operelor criticate, își sprijină argumentele pe textul criticat, pe opera revizuită subiectiv la limita unei formule critice benefice. Mereu purtătoare de **cum au spus alții despre... tainele scrierii literare**, litera-are-sens-semantic-universal, uneori difuză expresie a neliteralului.

Îmbracă erudit- rezultat al unor lungi prospecții anterioare - sfatul și sfătuirea moralizatoare, ana-liză-toare, până dincolo de așteptările, reprezentările ideatice ale temelor criticate.

Aceeași **impulsivitate mobilizatoare de subiectivism constructiv** îl urmărește pe Adi Secară și în poezie: „Poezia? / un moft, vorba poetului... un trecut oarecare vorba poetei, scoțând ochii unui poem / care nu se mai naște... Fetișistul pasișist s-a hotărât în / mica și infantilă lui nebunie că Poezia trebuie / salvată de această sadică indiferență / și detectivicește s-a-ntors în timp / și-acolo nu a găsit decât niște ziare și mai ales / mult nimic”.

Poezia din acest text, evident, este *clasicul bine ponegriț de un trimbulind-trâmbițaș al detaliului ne semnificativ*: curent susținut și practicat de generația concretețelor, stridențelor semnificativului însemnificat. Iată cum ne explică principiul postmodernist, poetul A.G. Secară, în interiorul textului scris: „Poezia” = un trecut oarecare; „poeta, (sic?) scoțând ochii unui poem (clasic)”; „Fetișistul - pasișist” = plămăditorul de mit și armonie, fiind copiator al capodoperelor, desuete azi (cele de ieri): estetic-derizoriu în febra trăirii lui azi; „Infantila nebunie că poezia trebuie salvată de...sadică indiferență”; „detectivicește s-a-ntors în timp (fetișistul-pasișist)”. Iar în această întoarcere nu a găsit nici o valoare clasică: „decât niște ziare și ...mult nimic”.

În critică, în tezele sale analitice, Adi Secară este din nou poet, dar și adept al unui detaliu...mai blând desenat pe celuloidul asumat înfățișării cărții dezbătute.

Antiprelegerile de literatură terestră, concepute ca un dialog între doi critici, A.G.Secară și Sorin Atanasiu, sunt relevante în acest sens:

Cu siguranță 451 Fahrenheit este o carte imperfectă. (De parcă ar fi mai multe perfecte!). Finalul, descriind începutul unui război nuclear, este chiar enervant, aducând aminte de unele texte ale propagandei comuniste, care milita pentru „pacea mondială”.

Text antilogiat de Sorin Atanasiu, astfel:

„Ray Bradbury imaginează o societate a viitorului (pe care A.G.Secară o critică ca fiind o pace universală) în care se ard cărțile. Ele sunt periculoase întrucât provoacă haosul social. Ideile și reflecțiile lecturii pot împinge omul în starea de răzvrătire”.

Diferența dintre prelegere și antiprelegere este evidentă. Prelegerea fiind săvârșită-aici-de Sorin Atanasiu, antiprelegerea de A.G.Secară.

Asocierea antiprelegerii altor prelegeri, este **marca de excepție** a criticii A.G.Secară.

În altă ordine de idei, continuă în *ocheadele lui literare*, (criticul A.G.Secară) în antiprelegerea sa, „cartea este o pledoarie pentru o viață mai simplă, ... pentru un anumit tip de solidaritate umană, pentru o întoarcere la lumina lumânărilor (deși, sic, acum s-a demonstrat că lumânările de azi sunt foarte toxice). Un Gaston Bachelard, dacă ar fi descoperit textul ei, putând fi (făcut) fericit de descrierea ce urmează: Odată, în copilărie, într-o seară când se întrerupsesse curentul, maică-sa descoperise pe undeva o lumânare...”

Ironia lumânării toxice este îndulcită de *fericirea* lui Gaston Bachelard de a savura un text ...liric, fericire, ce pare a fi ironizată din nou. Bachelard Gaston fiind scriitorul care în **Poetica Reveriei** crede: „Trebuie să iubești forțele psihice a două iubiri diferite dacă iubești conceptele și imaginile, polii

masculini și feminini ai lui Psyche”.

Gaston Bachelard fiind un îndrumător în *locuirea poetică a lumii*, contrară modului de *a locui în scris*, a poetului postmodernist.

Ironie sau nu, trimiterea la Bachelard, de critic impusă, este o provocare, dincolo de o epatare, a cititorului doritor de asociații cauzatoare de noi lecturi.

Și Adi G. Secară se mândrește cu mândria lecturilor sale... pentru noi.

În concluzie, critica lui A.G.Secară este o diverssiune a strategiilor analitice, o sinceră-totodată- mărturisire a impresiilor reflexive asupra celui care cu râvnă străbate lumina lumânărilor aprinse în el de Rostirea rostuită în Rostit de el.

Sevastre-Ghican Vasile

Motto: „Celălalt din Altul”, e o reclusiune a „eu-lui prins în „sine”. „Celuilalt, decât Altuia”, e o eliberare a sinelui (ne) posedat de „eu” (T.I.)

Născut la 19 iunie, 1947, în comuna Corod, Galați;

A urmat cursurile „Școlii profesionale speciale de Aparatură Röntgen, medicală”;

Tehnician la Spitalul Municipal Tecuci;

Debut cu poezia *În vârsta fiecărui om*, în cotidianul „Viața Nouă”, Galați;

Debut în volum (colectiv) cu *Prier*, 1988, (Editura Cartea Românească): ciclu de poeme *Inima Soarelui* între 1980-1989, responsabil – subredactor la ziarul „Observatorul” din Tecuci; Membru al Societății literare „Costache Negri”, din 1994; Membru al Cenaclului „Calistrat Hogaș”, din 1970; A luat multe premii literare, înainte de 1989:

Premiul I, la concursul *Trepte de istorie*, 1979;

Premiul I, la concursul de poezie „C. Negri”, ediția I, 1978;

Premiul I și Premiul special al ziarului „Viața Nouă”, în 1983

A publicat revista ISTRU, împreună cu graficianul Constantin Nițură.

Cărți publicate după 1989:

Vămile nesomnului (Editura Porto-Franco, 1993);

Infrastructura păcatului (Editura Alma, 1999);

Cratere cu lacrimi (Editura Pax Aura Mundi, 2002);

Patimile cuvântului - aforisme (Editura Alma, 2005).

Stil poetic oscilând între modern și post-modern. În cel modern, *atomii epitetului* dispersează ideea bine *pozată de oaze ocupaționale*: „Nori grei se sparg de-o margine de mine / și cad trăsniți, din doi în doi, microbii”.

Ori, dispersează hiperbola în parabole meta-tautologice: „Ferește-mă stăpâne, de roua din cuvânt / când se usucă marea, nu-i încă-aici sfârșitul: / Am pariat pe rocă și-am câștigat pământul, / din moartea mea se-mbată emfatic asfințitul”. (**Albastru de codană**)

Geodezie, geofizică, la prima treaptă a expresiei lirice. Bine prospectare a morții în pânda vieții înrourate. *Pariul pe*

(urmarea la p.47)

Inventatorul *Zenobie* (II)

Acțiunea romanului naumian este simplă, iar protagonistul, care se suprapune cu autorul, trece printr-o serie de întâmplări, ce ar putea fi încadrate la prima vedere în sfera neverosimilului. Aceste întâmplări se petrec într-un spațiu citadin, deformat de suprarealitate. De fapt, realitatea este respinsă, așa cum bine se știe de către scriitorii suprealiști, locul ei fiind luat de suprarealitate, o realitate proprie a individului, superioară. Ordinea este abolită, iar locul ei este preluat de hazard, verosimilitatea și forma prestabilită din literatură fiind negate deoarece sunt specifice logicului și literaturii de factură realistă. Romanul *Zenobia* este unul autobiografic, autorul pretinzând că în roman se regăsesc lucruri trăite, chiar dacă ele nu pot fi explicate sau nu pot fi încadrate în sfera realității. Într-unul dintre interviurile acordate revistelor literare după moartea poetului, soția sa, Lyggia Naum, afirmă că o parte dintre întâmplările care se petrec în roman sunt trăite cu adevărat de cei doi îndrăgostiți: „Poate să pară curios, dar am fost cât se poate de liniștită. Nu am avut nici o surpriza citind *Zenobia*. Tot ce e acolo așa a fost. Există, desigur, și anumite schimbări în raport cu realitatea. De exemplu, personajul Maria. Ea nu e, de fapt, un singur personaj, ea corespunde mai multor personaje - este un nume pentru toate celelalte femei din carte, altele decât *Zenobia*. În rest, toate întâmplările sunt adevărate și trăite. Sigur că întâmplările propriu-zise au fost mult mai multe; Gellu le-a selectat pe cele mai semnificative, sau poate pe cele mai plauzibile, mai de crezut.”¹

Poetul-protagonist atenționează lectorul de mai multe ori pe parcursul prozei că faptele nu au fost descrise pentru a fi supuse interpretării. De fapt, Gellu Naum susține că suprealismul și poezia trebuie trăite și îi dezaprobă pe cei care încearcă să privească din perspectivă critică opera sa. El dezvăluie tainele pe care le-a descoperit fără a explica, fără a canaliza cititorul pe o anumită traiectorie. Se poate vorbi, de asemenea, despre o ambiguitate în cazul acestei proze de lungi întinderi, pe care cititorul obișnuit cu romanele tipice ar putea-o sancționa. Această amestecare de întâmplări bizare, această fragmentare a acțiunii care nu are conflict solid rezultă din poziția lui Naum de suprealist autentic, care se folosește de toate metodele, artificiile și experiențele pe care le presupune curentul de avangardă din care face parte.

Romanul *Zenobia* al lui Gellu Naum debutează chiar cu întâlnirea celor doi iubii într-o „dimineată de iulie, neobișnuit de răcoroasă”, în casa unui pensionar, domnul Sima. După o rătăcire prin mlaștini, protagonistul este primit în locuința acestuia de „pe malul stâng al mlaștinei” unde cunoaște patru

personaje foarte diferite unul de celălalt. Este vorba despre Dragoș, un bătrân care stă lungit pe o masă ca și cum ar fi mort („Figura lui mi se părea cunoscută, dar nu știam de unde să o iau”), un tânăr „mărunt și îndesat” care păstrează în înfățișarea sa atât elemente masculine, cât și feminine și care se numește Iason, un tânăr numit Petru și o femeie misterioasă, la fel ca aceea a lui Breton, pe care autorul-narator declară că a iubit-o din prima clipă: „Mie îmi era egal, mă uitam la fata aceea, mi se luminaseră ochii de fericire, o iubeam nebunește și îi spuneam în gând: vai, „ce te mai iubesc!”²

Lyggia Naum povestește în interviul pe care l-am citat cum s-au întâlnit cei doi în casa unui prieten, acest amănunt fiind de fapt singurul folosit în *Zenobia*. Rătăcirea prin mlaștini este o metaforă pentru perioada extrem de tulbură din timpul războiului pe care autorul a suportat-o cu mare greutate, dar și un simbol al închiderii în sine, al evadării din real: „L-am cunoscut la o petrecere, la o aniversare a unui pictor. El tocmai venea sau pleca atunci pe front. A fost chemat de șase ori. A făcut cam șapte ani de armată, dintre care opt luni numai pe front. Au fost, pentru el, ani îngrozitori. Suprealiștii de la Paris n-o duceau atât de rău - deși e adevărat că au avut și ei perioade grele în timpul fascismului. Să mă întorc însă la povestea de la început. Erau foarte mulți tineri, pictori, poeți la acea petrecere. S-au jucat gajurile și s-a întâmplat să-i cadă lui să mă sărute pe mine”³.

Cele două personaje principale din roman, *Zenobia* și iubitul ei, trăiesc o vreme în mlaștini, într-o grotă, fără a avea parte de confort, ducându-și viața ajutați doar de simpla prezență a celuilalt. Momentul trezirii la realitate este însă dureros pentru protagonist, cu toate că dorește să se întoarcă în oraș, la civilizație, să evadeze din spațiul dragostei, în cel al realității: „Nu vezi, ce nenorocit sunt în bezna și în noroiul acesta? Unde e dragostea lumii, unde e dragostea ta? nu vezi că plasticul acela împuțit cu care ești îmbrăcată e rece și nici nu mă iubești măcar, dacă m-ai iubi ai face și tu ceva ca să termin cu nervii rațiunii, și cu neîncrederea asta, m-ai scăpa de scorbură, am sta și noi, ca oamenii, lângă un calorifer încălzit, ne-am plimba cu liftul sau am intra într-un magazin luminos, mi-aș cumpăra tutun irlandez pentru pipă, nu așa în mizerie, cu cizmele sparte și cu ciorapii uzi și înghețați, nu vezi?”⁴

Același drum al eroului se identifică și în proza poetică, *Castelul orbilor*, unde acesta este din nou un călător, de data aceasta nu prin mlaștini ca în romanul *Zenobia*, sau pe ape ca Vasco de Gama, ci de la un pol la altul. O scenă de dragoste dintre acesta și iubita sa *Zenobia* este descrisă ca având loc într-o grotă ca și în romanul despre care discutăm. Spațiul în care iubirea este posibilă, „castelul orbilor”, nu este o lume

accesibilă tuturor, ci una a suprarealității, a simțurilor, a interiorului, unde de fapt se așteaptă împlinirea miracolului, a revelației: „Castelul orbilor, strălucitorul, feeric, luminatul castel, nu ascunde nici o surpriză pentru retina ta clară. Distruse candelabre sgâlțate de vânt, sparte ferestrele negrelor săli pustii, degetele tale văd, urechile tale cântă, dinții tăi mângâie. / Mai e de așteptat un miracol și pe terase câinii se sfâșie pentru ultima rază de lumină”⁵.

Cuplul care se refugiază nu este total izolat. Naum face referire atât în romanul *Zenobia*, cât și în poeme, la o entitate proteguitoare pe care poetul nu o denumește, sau o marchează doar printr-un singur cuvânt. Uneori jumătatea feminină a cuplului se confundă cu cea masculină, întregul fiind alcătuit dintr-o parte trează, conștientă și una a subconștientului: „cu ochii închiși noi ne simțeam invulnerabili oarecum și apărați de-o stranie vecinătate deși simțeam pe-aproape vidul în circularitatea lui nostalgică // stăteam deoparte liniștiți nu se mișca nimic nu se clintea o frunză când unul dintre noi cel adormit a murmurat în somn „însă de ce”⁶.

Iubiții vor trăi apoi în oraș, în atelierul unei pictorițe, Maria, vizibil îndrăgostită de protagonist, această locuință fiind foarte asemănătoare cu grota din mlaștini. Autorul-personaj are numeroase experiențe inițiatice, care, la fel ca în *Calea Șearpelui* au drept scop nu doar o explorare și o cunoaștere a lumilor, ci și o autocunoaștere și o înțelegere a marilor adevăruri. Motivul izolării cuplului apare în romanul lui Naum, nu doar în momentul în care cei doi se retrag în mlaștină, ci și atunci când locuiesc în atelierul Mariei. Faptul că această „locuință” seamănă izbitor de mult cu aceea a domnului Sima decodează misterul grotei din mlaștină. De fapt, locul în care cei doi trăiau nu se schimbase niciodată, modificată fiind doar disponibilitatea lor de a lua contact cu lumea care îi înconjură: „Atelierul Mariei aducea, într-o oarecare măsură cu odaia de sus a domnului Sima. Zenobia pretindea chiar că ar fi una și aceeași, până și fereastra, deși nu dădea spre mlaștini, se afla la locul ei”⁷. (va urma)

Note:

¹ Cârsteian, Svetlana, *Orice face el nu poate fi decât frumos*, interviu cu Lyggia Naum în „Observator cultural”, nr. 157, 25 februarie – 3 martie, 2003.

² Gellu Naum, *Zenobia*, București, Editura Humanitas, 2005, p. 9.

³ Cârsteian, Svetlana, *Orice face el nu poate fi decât frumos*, interviu cu Lyggia Naum în „Observator cultural”, nr. 157, 25 februarie – 3 martie, 2003.

⁴ Gellu Naum, *op. cit.*, p. 26.

⁵ Gellu Naum, *Castelul orbilor*, București, Colecția Suprarealistă, 1946.

⁶ *Întrebătorul*, în volumul *Malul albastru* (1990) în *Despre identic și felurit*, Iași, Editura Polirom, 2004, prefată și notă asupra ediției de Simona Popescu, p. 346.

⁷ Gellu Naum, *Zenobia*, București, Editura Humanitas, 2005, p. 45.

Microfoleton

Elena Maria Stara

Până când vocile ne vor despărți

- De ce nu te recăsătorești?

Andreea își permitea să insiste cu încăpățănare. Era singura și cea mai bună prietenă a mea.

- Bărbatul pe care l-am iubit, a murit. Pentru mine nu mai există niciunul

Cu o umbră de ironie în ochi.

- Nu pot să te sufăr, când văd cum te pedepsești. Mai lasă oamenii să se apropie de tine. Uneori pari stranie de tainică.

- Nu mă tortura, tu știi tot adevărul.

Un clinchet ușor. Ceașca de cafea mi-a alunecat în farfurioara albă. Cu palma am netezit puful verde și moale ca o blană de pisică, al feței de masă, plușată. Din vaza de cristal, mă priveau ca niște ochișori albaștri, dantelați, garofițele.

Un alt bărbat, exista totuși în viața mea. Fiul meu. El îmi umplea sufletul și viața.

- E doar un copil, Ersă.

- Băiatul meu a crescut.

Poate îl iubeam prea mult, dar strălucea în tot ce făcea. Mă străduisem să cultiv în el scânteia inteligenței. Și reușisem. Un copil deștept foc, vioi și mereu fericit. Îi plăcea să deseneze, să joace șah, să-i citești zile și nopți, dar să și bată mingea. Jocurile cu becuțe îi stârnea inteligența cu întrebări și răspunsuri. Voia să știe totul. Explicații pentru orice, cu mare curiozitate. Inteligent și perfect sănătos.

Eram fericită și plină de speranțe pentru viitor. Un copil minunat.

Devenisem amândoi puternici, înfruntându-ne problemele, deși am cunoscut durerea morții.

Un alt clinchet mă anunța că Andreea și-a așezat și ea ceașca de cafea în farfurioară. S-a ridicat precipitat.

- Bine, acum plec dar diseară revin să văd ce a făcut Alindor

Așezată pe un scaun contemplam florile, mângâind în neștire puful de pe fața de masă. Ușa s-a deschis brusc.

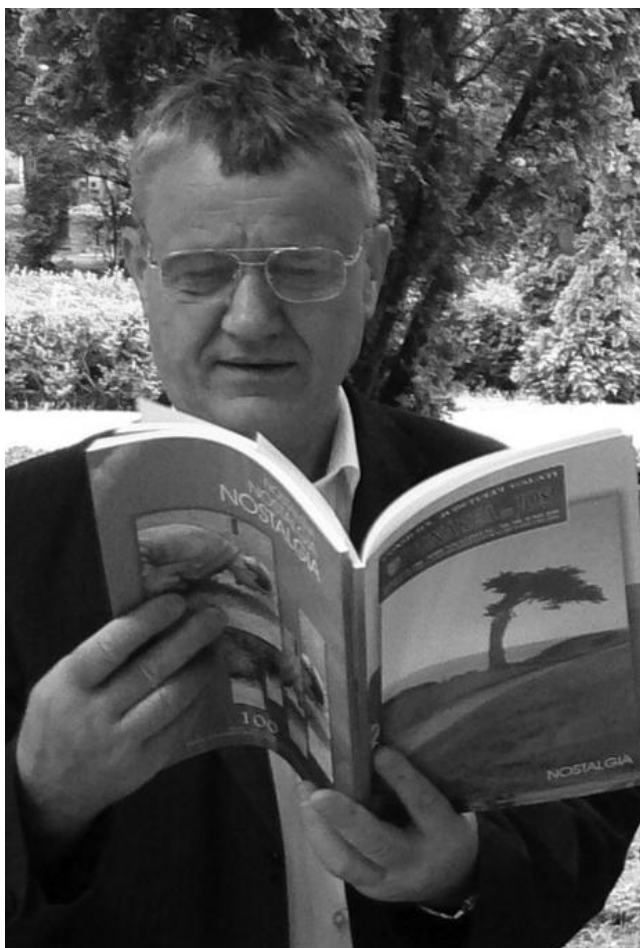
- Mamă, am reușit la facultate, cu media 9,80.

Eram mândră că am un băiat izbitor de frumos și deștept. Înalt, lat în umeri, bine făcut. În ochii lui strălucitori razele de soare, răsfrângeau nuanțele cămășii albastre, făcându-i mai albaștri. Părul odinioară blond se întunecase la culoare, dar era mai frumos acum la optsprezece ani, decât fusese la doi.

M-am ridicat să-l îmbrățișez. Un nod în gât de emoție, de tristețe, m-a făcut deodată să plâng. Am primit

(urmarea la p.41)

Cultura Unestă sufletele!

Bună ziua, domnule Dinescu! Știu că în această vară scriitorul și omul de cultură Viorel Dinescu nu a prea avut vacanță. La sfârșit de august ați trăit momente înălțătoare, cu „...Basarabia în suflet”, la Chișinău. Vreți să evocați pentru cititorii „Dunării de Jos” emoția acelor momente?

Termenul de „vacanță” mi se pare mai potrivit în cazul elevilor care, într-adevăr, au nevoie de o perioadă de relaxare care să poată face, mai apoi, ca revenirea la școală să pară o binecuvântare. Pentru profesor vacanța e o perioadă de pregătire, uneori o stare asemănătoare cu convalescența (căci munca la catedră e stresantă mai ales când nu e plătită în mod onorabil). Totodată, în perioada în care nu mergem la școală, putem rezolva multe din proiectele noastre amânate și să întărim legătura cu oamenii în mijlocul cărora trăim.

În august am participat, într-adevăr, la acțiunea „Cu Basarabia în suflet”. Moment, pe drept cuvânt, înălțător. Nu este prima dată când mă întâlnesc cu oameni de cultură basarabeni în situații similare. Totdeauna pe lângă bucuria de a îmbrățișa vechi prieteni și cinstiți patrioți, încerc și un sentiment de jenă la gândul că elitiștii de la București și-au arătat în nenumărate rânduri nepăsarea și dezinteresul pentru idealurile pleiadei scriitorilor basarabeni care își riscă în continuare libertatea pentru demnitatea românilor autohtoni, adică băștinași. Am să citez aici vorbele unui scriitor a cărui nume îl trec în tăcere: „dacă vouă nu vă pasă, măcar pe noi lăsați-ne să luptăm singuri!”

„Basarabia în suflet” este un moment de eternă frațietate. Ne-a lipsit anul acesta Grigore Vieru, dar știm că el ne încurajează

INTERVIU CU VIOREL DINESCU

LA VÂNĂTOARE DE IDEI ȘI CUVINTE

de undeva din afara timpului. Să se știe că nici chiar în lipsa lui, frații și confracții basarabeni nu au depus armele culturii și ale păcii, și nici nu au renunțat la idealurile naționale. Este greu să descrii un sentiment, dar eu aș compara alăturarea românilor de pe cele două maluri ale Prutului, cu o trainică sudură pe care nici timpul, nici nepăsarea oamenilor nu o va putea ruina vreodată.

La... 13 septembrie v-a așteptat Școala cu porțile deschise. Știu elevii Dumneavoastră că avându-vă profesor au șansa de a fi în contact cu marea cultură de dincoace și de dincolo de Prut? Ce vă întreabă, ce le spuneți?

Deschiderea școlilor este o bucurie pentru orice profesor. Sunt convins că persoana mea este un exemplu pentru orice tânăr care, pregătindu-se pentru viață, păstrează în suflet și încrederea în darurile cu care l-a înzestrat natura. Ei se întreabă întotdeauna ce șanse au în viață, dacă merg pe calea înzestrării lor native. Trebuie să știe că din poezie, din artă, nu se mai poate trăi acum. E o epocă în care paroxismul calculelor economice și a rentabilității materiale a devenit acaparant. Cultura o valorificăm și o sporim în puținul timp liber care ne mai rămâne. Meseria de scriitor nu mai e rentabilă decât pentru cei care își împart banii între ei. În prezent toate cărțile bune se publică pe banii scriitorului, care mai și plătește impozite pentru asta. Dar, cu cât greutățile sunt mai mari, cu atât efortul nostru este mai onorabil.

Stilul Dumneavoastră polemic este îndeobște cunoscut. În acest context, v-aș ruga să faceți câteva considerații privitoare la lumea scriitoricească, din Galați și din spațiul românesc. Pentru credibilitate, dacă vreți, puteți face și nominalizări.

În principiu evit stilul polemic deoarece el s-a generalizat iar majoritatea „acuzatorilor publici”, a criticilor de ziar, folosesc insulta groasă, chiar înjurătura în disputele cu adversarul lor virtual. Dar, „irritatio facit versum”. Nu sunt rare situațiile în care nedreptatea, necinstea și impostura te exasperează. Nu fac nominalizări pentru că oricum am destui „lăudători” la ușa mea. De obicei, destui ariviști, invidioși pe toți cei care au reușit să facă un pas în fața lor. În fața scriitorilor gălățeni mă descopăr și le doresc succes în continuare. Ei sunt cei care justifică faima județului nostru. Cu mai multă unire am putea face lucruri și mai mari. Poate că un parteneriat cultural cu Brăila ar fi un bun punct de plecare.

A trecut Galațiul de la sintagma de „oraș cumplit de negustori” la aceea de „oraș de cultură”? Dacă da, care-s dovezile? Dacă nu, așigderea.

Sintagma „cumplit oraș de negustori” e incorectă fiindcă în acest context termenul de „cumplit” nu înseamnă nimic. Galațiul este un oraș de cultură din moment ce are Universitate, școli celebre, o bibliotecă renumită și un grup de scriitori de

mare calitate. Poate că ar fi mai bine dacă am scăpa de tutela Capitalei, care a devenit anacronică și partizanală.

Domnule Dinescu, cu ce se prezintă Galațiul în Templul culturii naționale românești, al spiritualității neamului?

Ca monumente ale spiritualității naționale în orașul nostru vă indic prezența lui Cuza, poate cel mai mare om de stat pe care l-am avut, apoi linia Focșani - Nămolosa - Galați, un crâmpei din tragedia neamului și Combinatul pe care niște șobolani l-au desființat din ordin.

Care considerați că sunt coordonatele reformei în educație și cultură, în ultimii 20 de ani?

Întrebarea pare prea complicată. Vorbind pe românește, aș spune că nu e bine ca orice ministru care defilează la Ministerul Învățământului, să nu vină cu tot felul de experiențe, să se simplifice tactica predării, să fie încurajate mai mult aptitudinile creative ale elevilor. Să nu se mai sădească în mintea tinerei generații complexe de inferioritate. Suntem mai buni decât majoritatea elevilor din alte țări. E nevoie să încurajăm inițiativa și spiritul de independență al elevului cu respectarea bunei conduite și a demnității umane.

Domnule Dinescu, vă pregătesc un interviu pentru ...60 de ani. Ce faceți până atunci?

Până la 60 nu mai e mult! Ce-am să fac? Voi continua să avansez pe 59, mai am o clasă de scos la lumină și mai am câteva manuscrise care abia așteaptă să le lucrez și să le termin. Și, în plus, vânez fără arme cuvinte și imagini frumoase, idei care cântă singure și emoții în care să mă regăsesc eu însumi pe drumul poeziei curate.

Vă mulțumesc!

Interviu realizat de **Gh.Nazare**

(continuarea de la pag.39)

un răspuns vulnerabil ca și cum aș fi atins o rană invizibilă.

- Mă dojenești că nu am luat nota 10.

- Nu dragul meu. Nu este un reproș. Plâng de fericire. De fapt va fi una din amintirile cele mai frumoase din viața mea. Lucrul cel mai bun pe care ți l-aș putea dori este: sănătate, memorie, forță, caracter și mai ales bun simț.

S-a desprins încet din îmbrățișare încercând, după atâția ani, să-și regăsească tatăl în aerul de pietate al unei fotografii așezată pe un perete.

Gândurile mi s-au întors în trecut, răscolindu-l.

Unele răni nu se vindecă niciodată.

Tatăl murise când băiatul împlinise unsprezece ani. Am avut grijă de el să nu-i lipsească nimic, să nu-l rănesc cu nimic.

O mamă are dreptul să-și cunoască și să-și apere fiul.

Frica e cel mai mare dușman al nostru, care trebuie învins mereu. Atunci mi-a spus foarte simplu.

- Tata, nu a murit. S-a dus la extraterestri. Când am să mă fac mare, am să construiesc o navă cosmică și am să mă duc să-l vizitez.

Deseori mă întâmpina agitat, dar nu speriat.

- Mamă știi, a venit un extraterestru. L-am văzut pe terasă într-o lumină mare albastră. Oare tata l-a trimis să mă ducă la el? Nu l-am contrazis, poate în mintea lui de copil, încerca să treacă mai ușor peste acea moarte a tatălui, neacceptată și neînțeleasă nici de mine.

Speram că în timp imaginea tatălui se va estompa.

Și dacă mulți ani nu a mai pomenit niciodată despre el, știam că suferă. De multe ori voiam să-l încurajez să-și exteriorizeze durerea, dar nu am reușit. Era ca și cum îl uitase, îl scosese definitiv din viața lui.

Acum era un bărbat în toată firea. Frumusețea scânteia luminoasă pe silueta lui înaltă și puternică.

Pentru mine rămăsese un copil pe care trebuia să-l protejez, dar nu voiam ca din prea multă iubire să devin posesivă.

Din acel moment, am hotărât să-i dau libertatea deplină și m-am dus să las o floare pe mormântul soțului meu, ca un simbol al acestei eliberări.

Până la începerea cursurilor universitare și după a urmat o perioadă favorită. Dar cel mai mare sentiment de liniște a fost când l-am văzut însoțit de o fată frumoasă ca și el. Se strâneau de mână, se priveau unul pe altul cu ochii încâpățânați, fără nici un fel de timiditate. Sigur, nu se întâlneau pentru prima oară. O admirație spontană simțeam pentru cei doi tineri ce reușiseră să-și deschidă porțile sufletului, pentru întâia înflorire a afecțiunii. Știam, din clipa aceea, exista un stimul special care va acționa asupra lui, ce îl va elibera definitiv de mine și poate de rămășițele bizare ale trecutului. Asta mă bucura și mă ușura.

(va urma)

GAVRILOV, Mihail - pictor, grafician, scenograf (n. 9 decembrie 1899, Ismail, Basarabia - m. 28 septembrie 1968, Brăila). După absolvirea cursurilor secundare, în 1916 familia îi este evacuată în orașul Novomirgorod din Rusia, dar după un an reușește să se reîntoarcă la Ismail. Începe să picteze încurajat de profesorul de desen și de tatăl său. În 1919

se mută în orașul Vâlcov, unde tatăl fusese numit director al școlii medii mixte. Aici va rămâne până în 1940, îndeplinind diferite funcții, care însă nu l-au îndepărtat de pictură. Considerat în perioada interbelică „Veneția estului”, Vâlcovul și împrejurimile sale devin subiectele frecvente ale tablourilor sale. Debutează în 1935 la Salonul Oficial din București. În 1936 primește Premiul „Fundatiei Simu”, iar în 1937 alte două premii ale Ministerului Cultelor și Artelor pentru pictură (Salonul Oficial de Primăvară) și desen (Salonul Oficial de Toamnă). Cunoscându-i pe pictorii Gheorghe Naum și Sorin Manolescu, doi mari pasionați de peisajul Deltei Dunării, trimite lucrări la expozițiile brăilene, vara călătorește cu ei la Curtea de Argeș, iar în 1939 toți trei pun bazele Grupului „Dunărea de Jos”, a cărui activitate se va materializa în deschiderea mai multor expoziții. În 1939, Direcția Artelor din Ministerul Cultelor și Artelor îi eliberează un certificat (nr. 33.227/27.07. 1939) prin care i se atestă calitatea de pictor profesionist, aceasta ca urmare a expozițiilor la care el a participat și a premiilor primite. În 1940, în urma răpirii Basarabiei prin tratatul Ribbentrop-Molotov, părăsește Vâlcovul și locuiește un an la București, iar din septembrie 1941 se stabilește la Brăila. Este găzduit un timp cu soția și cei trei copii în casa pictorului Sorin Manolescu. Aici își organizează mai multe expoziții personale, expune la manifestările colective locale și la cele organizate pe plan național. În 1958 artiștii brăileni se afiliază Cenaclului Plastic din Galați și Gavrilov participă alături de Gh. Naum., Mihai Dăscălescu, Nicolae Sprescu, Vasile Vedeș ș.a. la consolidarea acestuia. O perioadă își va avea atelierul de creație în Țiglina I, la blocul I-6. Îndeplinește în același timp funcția de pictor scenograf al Teatrului de Stat și Teatrului de păpuși din Brăila, realizează scenografia și la unele spectacole ale Teatrului Dramatic din Galați.

Afirmat ca pictor și grafician, Mihail Gavrilov a rămas în arta noastră ca un remarcabil acuarelist și gravor. Nu a neglijat însă nici pictura în ulei. Trăind foarte mulți ani la Vâlcov și Brăila, el a surprins în lucrările sale frumusețea neasemuită a Deltei Dunării, a bălților Brăilei, reținând nu numai priveliști ale naturii cu ape și arbori, dar și imagini ale porturilor, scene cu pescari în plină acțiune, secvențe din munca oamenilor de pe aceste meleaguri („Pe Filipoiu”, „Portul Brăila”, „Șantierul Naval Brăila”, „Năvodari plecând la pescuit”, „Bărci în repaus”). A pictat foarte mult și la Curtea de Argeș și în Vrancea, iar tablouri ca „Lacul din Cumpăna”, „Case din zona Argeșului”, „Livadă de pruni”, „Plopi pe Argeș”, „Peisaj din Nereju”, „Bâlci”, „Târg la Năruja” etc. vorbesc de un artist deplin stăpân pe mijloacele de exprimare, reușind să redea în profunzime specificul locurilor. Copacii din lucrările lui Gavrilov sunt

planturoși, au forme contorsionate, pescarii au chipuri aspre, lumina și umbra sunt bine dozate, desenul este clar, înregistrând în ultimii ani o tendință vădită spre sintetic. Multe subiecte tratate în ulei sau acuarelă sunt reluate în xilografuri și linografuri („Sărbătoarea mieilor la Năruja”, „Aspect din Balta Brăilei”, „În Insula Mare a Brăilei”, „Moară de apă”, „La pescuit pe Corotîșca”, „Bărci pe canalul Corotîșca”, „Nocturnă în Deltă”). Spre deosebire de prietenul său Naum, care urmărește surprinderea poeziei inefabile a peisajului, Gavrilov este mai riguros, mai rece, mai cerebral. În unele lucrări chiar încearcă experiențe noi, renunțând la țesătura de hașuri în favoarea unor pătrate sau linii distribuite simetric. În alte compoziții pornește de la sugestii oferite de operele literare: „Don Quijote” (Cervantes), „Revoltă în port” (Sahia), „Baladă” (Coșbuc). În mai multe uleiuri („Docuri”, „Faleza la Galați”, „Dunărea în aprilie”, „Țiglina veche”, „Stadionul Dunărea”) a imortalizat imagini ale Galațiului, lucrările având pe lângă valoarea estetică și una documentară. Ca pictor scenograf a realizat scenografia la zeci de piese de teatru din dramaturgia română și universală montate atât la Teatrul „Maria Filotti” din Brăila, cât și a altor instituții cu care a colaborat.

Pictor, grafician și scenograf talentat, Mihail Gavrilov este un nume ce se cere astăzi a fi redescoperit și cinstit cu venerație, iar opera rămasă de pe urma trecerii sale pământești trebuie făcută cunoscută iubitorilor de artă și prețuită la adevărata ei valoare.

Bibl.: Toader Buculei, *Prezențe brăilene în spiritualitatea românească*, Editura „Libertatea” S.A., Brăila, 1993; Corneliu Stoica, *Identități artistice*, Editura Alma, Galați 2004; Valentin Ciucă, *Un secol de arte frumoase în Moldova*, Editura Art XXI, Iași, 2009; Corneliu Stoica, *Mihail Gavrilov*, album de artă, Editura Centrului Cultural Dunărea de Jos Galați, 2010.

Corneliu Stoica

Retrospectiva Mircea Nicolau

43

Singur

Brăilean prin naștere (n. 19 noiembrie 1932), **Mircea Nicolau** este un artist despre care nu se poate spune că nu este cunoscut la Galați. El a activat între anii 1964-1986 ca pictor scenograf la Teatrul de Păpuși, a realizat decoruri și costume și pentru unele spectacole de la Teatrul Dramatic și Teatrul Muzical, s-a transferat apoi la Teatrul „Țândărică” din București, iar în 1987 a emigrat în Germania, stabilindu-se la Wuppertal, unde trăiește și creează și în prezent. Aici s-a dedicat pe deplin picturii de șevalet.

În perioada cât s-a aflat în țară el a creat scenografia la 121 de spectacole de teatru, operă, muzical, T.V. și teatru pentru copii, a participat la numeroase festivaluri și concursuri de scenografie din România și de peste hotare, fiind distins cu mai multe premii. În 2007 i s-a conferit Premiul de Excelență pentru întreaga activitate de către Asociația UNIMA (Union Internationale de la Marionette).

Ca pictor de șevalet și-a deschis, începând din 1988, expoziții personale în România, Germania, Franța și S.U.A. și a expus în mai multe rânduri la Salonul Independenților de la Grand Palais din Paris, precum și la alte manifestări de profil organizate în Japonia, Luxemburg, Belgia, Spania, Olanda etc.

Dansul vântului

Este membru al Uniunii Artiștilor Plastici din România și al B.B.K. (Uniunea Artiștilor Plastici din Germania).

Neuitând orașul unde a slujit cultura gălățeană timp de 22 de ani, Mircea Nicolau a revenit în această toamnă în cetatea dunăreană cu o expoziție retrospectivă (curator, Dan Basarab Nanu), deschisă în sălile de la parter ale Muzeului de Artă Vizuală. Pe simeze au fost expuse 50 de lucrări de pictură realizate în ulei pe pânză, acrilice și tehnici mixte, care ne dezvăluie un univers artistic inconfundabil. O pictură de mare sensibilitate și acuratețe cromatică, fascinantă de la primul impact, în care figurativul conviețuiește cu abstractul, realul dobândește accente suprarealiste, alegoricul îmbracă veșminte lirice, iar problemele existențiale, cu tensiunile și neliniștile inerente ale vieții, iau forma unor echivalențe plastice vădit simbolice, a căror interpretare solicită din plin urcușul scripeților gândirii. Profesorul Dan Nemțeanu, de la Iowa University - S.U.A., afirmă în prefața catalogului expoziției că picturile lui Mircea Nicolau, a căror „primă impresie este una cosmogonică, deschid un drum necunoscut, o cale intergalactică secretă pentru spațiile cunoscute până acum, doar teoretic”. La rândul său, Dorel Schor, scriitor și critic de artă israelian de limbă română, arătând că germanii au dreptate numai în parte când îl consideră pe artist suprarealist, observă în creația acestuia „o tranziție elegantă de la figurativ către o lume abstractă, apoi de la abstract la fantastic, de la fantastic către o interpretare filozofică a vieții și a morții, a genezei, a cosmosului”.

Oul, masca, scoica, tabla de șah, fluturii, florile, spirala, statuia, cercul, sfera, edificiul etc. sunt motive frecvent întâlnite în compozițiile pictorului, fiecare închinând conotații ce se cer descifrate cu răbdare. Unele sunt folosite cu semnificațiile deja omologate în istoria civilizației omenești, pe altele artistul le investește cu înțelesuri și tâlcuri noi. Se simte în pictura lui Mircea Nicolau zbuciumul materiei, respirația cosmosului, nevoia de echilibru, aspirația spre o mare libertate a imaginii și spre zonele eterate ale spiritului. Multe lucrări ale sale, deși abstracte, prin titlurile foarte sugestive, în consonanță cu iconica plăsmuită, deschid porți de interpretare nebănuită, care îndeamnă să dai frâu imaginației, să faci asociații. În tablouri ca „Fata Morgana”, „Imagine virtuală”, „Încrucișare”, „Întâlnire”, „Vertical”, „Ploaia de aur”, „Echilibru”, „Nebuloasă”, „Scurtcircuit”, „Crater”, „Focul”, „Dansul vântului”, „Două lumi” etc., pictorul se bazează pe forța expresivă a culorii și pe capacitatea formelor configurate în spațiul plastic de a declanșa emoții și procese ale gândirii care să-l conducă pe receptor la înțelegerea mesajului pe care a dorit să-l comunice. Pensulația este generoasă și spontană, impresionează larghețea gestului și eleganța curbelor, culorile sunt armonizate cu știință, structurile compoziționale au un eșafodaj impecabil arhitecturat. Roșurile sunt folosite de Mircea Nicolau în tonalități diferite, întotdeauna strălucitoare. Albastrul, verdele,

(urmarea la pagina 44)

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

Mircea Nicolau

(continuarea paginii 43)

44

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

albul, negrul, pământul de Siena, auriul, griurile colorate sunt asociate în orchestrații măiestrit conduse de penelul pictorului atât de familiarizat cu piscurile artei universale. Uneori, materia picturală este amestecată cu diferite ingrediente, iar efectele plastice obținute înregistrează câștiguri ce sporesc expresivitatea tablourilor. Alteori, tonurile mai întunecate sau surdinizate creează o atmosferă enigmatică, după cum introducerea în cadrul aceluiași tablou a unor rafinate ecrane cromatice, care se intersectează, se suprapun sau se succed, compun ingenioase geometrii, pe care ochiul le receptează și le reține pentru mult timp pe retină. Nu lipsesc din unele lucrări ale pictorului nici unde de ironie, aluziile la fragilitatea și limitele ființei umane.

Activitatea de pictor scenograf desfășurată de-a lungul anilor și-a lăsat amprenta și asupra picturii sale de șevalet, iar aceasta se poate vedea atât în abordarea unor subiecte inspirate din literatura dramatică, cât și în modul de organizare a spațiului pictural.

Catalogat ca suprealist de către critica de artă germană, Mircea Nicolau este greu de încadrat într-o singură formulă stilistică, el și-a creat o mitologie proprie în pictura sa, se exprimă după cum simte și îi dictează frământările propriului eu, fiind și dramatic, tensionat, dar și senin și liniștit, preocupat să-și obiectiveze într-un limbaj personal propriile idei, senzații, sentimente și trăiri sufletești. Expoziția sa retrospectivă de la Muzeul de Artă Vizuală este confirmarea unui artist de mare talent, original, cu un discurs de substanță, care mai are încă multe de spus în domeniul artelor plastice de la noi și de aiurea.

Corneliu Stoica

Fragilitatea lumii

Creșterea animalelor:

Văcăritul (II)

La începutul secolului al XX-lea problema imașurilor era mult disputată, după cum reiese din documentele de arhivă. Prin articolul 11 din Legea Învoielilor Agricole, marilor proprietari li se solicita să vândă comunei suprafețele de imaș necesare. Printr-o adresă din 20 martie 1909, Consiliul Superior al Agriculturii recomandă Inspectoratului Agricol al județului Covurlui să urgenceze preluarea imașurilor de la marii proprietari - prin cumpărare, „fiind mare interes ca imașurile să fie luate în posesie de către comună” (Dosar nr. 6, 1909, f. 47)¹.

Până în iulie 1912, un număr de 15 așezări reușesc să pună stăpânire pe suprafețe mai mari ori mai mici, moșierii acceptând până la urmă prețurile impuse de către stat. (Dosar 4/1912, f. 128-130)².

Sunt semnalate însă și cazuri când marii proprietari cer prețuri exagerate, ce nu pot fi acceptate de către stat sau oferă imașuri improprii. La data de 12 aprilie 1909, locuitorii satului Slobozia cer primarului să intervină pe lângă Inspectoratul Agricol spre a lua 1/8 din proprietatea moșiei Slobozia Conachi „actualmente a prințului Emanuel Vogoride, spre a se constitui un imaș comunal”³.

La data de 31 mai 1911, locuitorul Dimofte Gogoneț din satul Fântânele, comuna Foltești face o plângere către Consilieratul Agricol în legătură cu neclaritățile referitoare la izlazul comunal: „(...) că și arendașul moșiei vrea să ne spiculeze mai rău ca înainte boierul, vra ca să ia de la comună islazu, ca noi să fim obligați a mere toți pe la moșia lui”⁴.

Unii locuitori fac învoială verbală cu proprietarii sau arendașii pentru pășunatul vitelor contra unei sume legal stipulată, dar pe care proprietarul n-o respectă. Ion I. Neacșu, din comuna Șendreni reclamă pe Haralanbie Clondotul - arendaș - pentru schimbarea prețului de la 55 lei, așa cum se învoiseră inițial, la 120 lei pentru trei vite⁵.

O măsură binevenită este și inițiativa luată pe plan național, de a se semăna plante furajere. Prin art. 28 și 58 din Legea Învoielilor Agricole, țăranii învoiesc pe imașul comunal au 10 arii la fiecare cap de vită. Se recomandă ca lucerna să se semene numai pe ogorul făcut de toamnă sau în porumbiște și cu semănătoarea pe rânduri. La această inițiativă a statului de a extinde cultivarea plantelor furajere și mai ales a lucernei, se manifestă trei feluri de reacții.

1) Refuzul categoric. Deși sămânța li se oferea gratuit, nimeni nu solicita. (com. Oancea⁶; com. Măstăcani⁷; com. Foltești⁸ ș.a.).

2) Sătenii vor să cultive lucernă dar nu au teren disponibil pentru aceasta. Ei spun că în momentul în care vor intra în posesia islazului comunal, vor păstra o parte și pentru asemenea semănături.

3) Vor să însămânțeze lucernă dar n-au reușit să facă arătura de toamnă, așa cum se cere, deoarece a venit înghețul de timpuriu și cer permisiunea de a-l face la 1 martie⁹; comuna Independența trimite și table solicitanților¹⁰.

„Noi nu suntem împroprietăriți cu pământ în această comună, se plâng 18 locuitori ai comunei Smârdan, ci suntem embaticari pe moșia Șendreni, proprietatea comunei Galați, unde avem case construite, vii plantate și facem semănături. Pe această moșie stăm de mai bine de 50 de ani, unde au stat și părinții noștri, au plătit întotdeauna pentru terenurile ce cultivau pentru imașul vitelor noastre (...). După cum am zis, până în prezent am avut islaz, însă acum actualii arendași ai moșiei l-au arat, așa că nu mai avem unde ne pășuna vitele și suntem expuși a pierde și a rămâne mai sărmani ca înainte (...)”¹¹.

După secerișul păioaselor, miriștile care se arau toamna târziu sau nu se arau deloc până în primăvara următoare, ofereau condiții excepționale pentru pășunat. Deseori copiii, instruiți fiind de părinții lor, se duceau în apropierea lanurilor de porumb și, în timp ce animalele pășteau liniștite pe marginea drumului sau pe vreo miriște, ei rupeau, pe lângă buruienile răsărite după cea de-a doua prașilă și „frații”, adică puietul crescut din rădăcina porumbului. „Frații” cresc destul de mari, de obicei câte doi la fiecare tulpină, dar nu rodesc și stingheresc, bineînțeles, dezvoltarea în condiții optime a plantei, fapt ce afectează recolta. Pe de altă parte, ei constituie o hrană delicioasă pentru toate speciile de animale și, în mod deosebit, pentru vacile cu lapte. Cei mai mulți erau ruși, tăiați - la prașila a doua, dar mai rămăneau pe ici-colo și neobservați, ori mai creșteau și după aceea.

Prin această îndeletnicire copiii participau la economia gospodăriei lor, atât prin hrănirea excesivă a animalelor, precum și prin „aerisirea” plantelor.

Animalele țăranilor erau foarte bine hrănite, iar dacă gospodarii le spuneau copiilor să adune o cantitate cât mai mare de iarbă - buruieni - și „frații”, seara se întorceau cu o căruță încărcată de hrană folosită și pentru celelalte animale din gospodărie. (Va continua)

Eugen Holban

Note:

¹ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 6, 1909, fila 47.

² Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 4, 1912, fila 128-130.

³ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. ...., 1909, aprilie, 12.

⁴ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 8, 1911, fila 17.

⁵ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 4, 1912, fila 219, august, 28.

⁶ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 6, 1909, noiembrie 14, f. 187.

⁷ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 6, 1909, noiembrie 21, f. 123.

⁸ Ibidem, f. 181.

⁹ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 6, 1909, decembrie 24, f. 146.

¹⁰ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 6, 1909.

¹¹ Arhivele Statului, filiala Galați, Dosar nr. 4, 1912, aprilie, 16.

Gohor, file de monografie

Obiceiuri de Anul Nou

În ajunul Anului Nou, copiii din satul Gohor umblau aproape toată ziua cu Plugușorul.

Umblau nemascați, în grupuri de câte doi-trei urători. Fiecare purta în mână câțiva clopoței pe care îi agitau energic în timp ce

spuneau textul Plugușorului, mai ales în momentul în care hăiau. Erau răsplătiți cu bani, colaci, covrigi ori cu fructe. În unele cazuri - de obicei la rude - primeau din toate acestea.

În alte așezări, situate mai spre sud, cum ar fi, bunăoară Cosmești, Buciumeni, Movileni ș.a., precum și în unele situate în extremitatea vestică a zonei, aflate acum în județele Vrancea și Bacău, dar care au făcut parte cândva din fostul județ Tecuci, copiii umblau prin sat în ziua de 30 decembrie. Umblau, adică în ziua premergătoare Ajunului. În Ajun urau doar flăcări. Ei mergeau din casă în casă, organizați în cete de aproximativ 10-15 actanți, o bună parte din ei - dacă nu chiar toți - fiind mascați. Fiecare ceată avea ca recuzită un buhai, două bice și multe tălângi de mari dimensiuni. După unele informații, în trecutul mai îndepărtat, toți componenții cetei purtau măști asemănătoare celor purtate de mocanii din Brăhășești și, bineînțeles, se numeau și ei tot mocani. Nu lipseau nici cele 4 - 6 sau chiar 7 tălângi de mari dimensiuni, prinse de veșca foarte lată care încingea mijlocul fiecărui actant.

În zorii zilei de Anul Nou, toți copiii cuprinși între vârsta de 7 - 14 ani, porneau „cu sămănatul”. Apăreau ca niște spiriduși multicolori și hâzi, furișându-se sprinteni și parcă puțin cam speriați pe ulicioarele strâmte și întortocheate, ulițe tipice satelor răzășești, străjuite de garduri neuniforme, ciudat meșteșugite de gospodari pricepuți, garduri - împletite din nuiiele - concepute parcă cu scopul de a crea un decor adecvat „jocului” cu măști din această dimineață.

În acest ultim ceas al nopții, când întunericul mai zăbovea încă peste ogrăzile răzășești proaspăt ninse, satul ce mai dormea încă, părea invadat de o numeroasă armată alcătuită din mici și misterioase făpturi, ce înotau cu greutate prin troienele ușor viscolite.

Dincolo de îmbrăcămintea multicoloră și de măștile ciudat confecționate, mai purtau în spate, pe umăr și pe mâini diverse obiecte de uz gospodăresc. Fie o scară de mici dimensiuni, fie un darac și cheptini de scărmanat lâna, fie vatale ori ițele de la războiul

(urmarea la p.46)

MMX

Obiceiuri de Anul Nou

(continuarea de la pag. 45)

46 de țesut, fie mături, ceauane, cratițe, desagi, toate luate din gospodăriile propriilor părinți, cu sau fără voia acestora.

Uneori, o parte din aceste obiecte erau puse într-o traistă sau în desagi. Erau așezate în așa fel încât să poată fi văzute cât mai bine.

Părea că toți eroii din basmele povestite de bunici în timpul lungilor nopți de iarnă au prins viață, așa deodată și au pornit din casă în casă, pentru a spune doar atât: „Sănătate noului!”, în locuința fiecărui gospodar.

Erau, în aparență, niște spiriduși de treabă. Numai că se cam fereau de cei vârstnici când îi întâlneau pe drum și mai ales de aparatul de fotografiat, iar când intrau în casele oamenilor căutau să sperie copiii mici care la această oră încă mai dormeau sau „sprijineau soba”.

„Spiridușii” erau îmbrăcați în tot felul de haine, de rochii, fuste, cojoace și bundițe etc... care mai de care mai fistichii, mai colorate și mai hâde, iar multe din rolurile interpretate de ei erau de babe și uncheși, care mai de care mai cocoșați, mai strâmbi, cu bărbi mari și cu mustăți răsucite, adică niște spiriduși foarte bătrâni.

Nimeni nu ne-a putut da informații clare, referitoare la rostul obiectelor pe care le cărau tot timpul după ei. Ca și în alte situații asemănătoare, ni s-a răspuns cu invariabilul „așa am apucat și noi de la moșii și strămoșii noștri. Dacă așa s-a făcut de când lumea, așa facem și noi!”.

Pe cap purtau măști din tivdă, din piei de animale și din carton, cu dinți de fasole sau semințe mari de dovleac înșirate pe ață. În ultimele decenii s-au folosit și măști cumpărate din târguri, din bălciuri, dar ele făceau o notă discordantă printre cele confecționate de copii, adică cele tradiționale. Toate acestea au fost - și mai sunt încă, din păcate - niște kitschuri grosolane. Cei doi-trei copii care umblau împreună, se ajutau reciproc la confecționarea măștilor. Uneori mai interveneau cu sfaturi și cei mai vârstnici dacă îi surprindeau lucrând la ele, dar copiii se fereau de obicei de absolut toți cei care nu făceau parte din grupul lor, indiferent de gradul de rudenie. Totul trebuia pregătit în mare taină.

Până în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, toate aceste pregătiri se mai făceau și în chimnițele amplasate prin vechile vii de viță indigenă, adică în câmp, ceva mai departe de sat.

În satul Gohor, la fel ca și în alte câteva așezări din nordul județului Galați, actantul nu trebuia să se desconspire niciodată, adică nici în timpul producerii actului și nici după aceea. Acest lucru era valabil pentru toate categoriile de vârstă.¹

La fel ca și în cazul măștilor folosite de flăcăi și de tineri căsătoriți, și măștile copiilor din Gohor au suferit adevărate mutații, mai ales în ultimele decenii.

La începutul secolului al XX-lea, copiii se îmbrăcau în mod deosebit cu piei de animale, cojoace și bundițe uzate, întoarse pe dos, precum și cu unele țesături din lână foarte deteriorate. Ei treceau pe la casele gospodarilor ca să „samene” și să le ureze „un an nou fericit”. Când se apropiau de poarta gospodarului, băteau cratițele una de alta, făceau zgomot prin ogradă, speriau câinii și păsările, până ajungeau la ușa casei. Dacă găseau poarta închisă, săreau gardul. Unii, mai sprinteni și mai „zăpăciți”, săreau gardul chiar și atunci când găseau poarta deschisă.

Când ajungeau în fața ușii strigau cu voce pițigăiată, ca să nu fie recunoscuți cumva: „*Primiți cu sănătate noului?*”. „*Primim, cum să nu primim!*”, „*Hai, intrați!*” „*Sănătate Noului!*”, spuneau ei, în timp ce păseau pragul, iar cu mâna aruncau boabe de grâu sau de orez spre gazdă.

Plozii cei mai mici ai gazdei, adică cei de 2-5 ani, se ascundeau iute în cotruță², înainte de a se deschide ușa, căci ei îi văzuseră pe mascați pe fereastră și se fereau de ei. Iar când „urâții” se pregăteau să plece, după ce primeau darurile, ei scoteau capul, curioși să-i mai vadă încă odată, fapt ce nu scăpa neobservat și nesancționat de către spiriduși, care, înainte de a ieși din casă schițau câte un gest agresiv, întorcându-se brusc spre ei, gata să-i înhațe. Stârneau un amestec de râs cu plâns și cu țipete stridente. Gospodina îi ocăra - fără răutate însă - pe agresori și își potolea propriile odrasle, alintându-le și oferindu-le și lor niște bunătăți din acelea de care le dăduse urătorilor.

Cam pe la orele 10 porneau cu *sămănatul* și flăcăii care umblaseră noaptea cu „Plugul mare”. „Semănau”, de fapt, pe unde „araseră” în timpul nopții. Semănau până spre prânz, când „se ridica brazda”, după cum spuneau ei.

Am întâlnit această expresie în mai multe sate situate în cele trei zone etnoculturale care alcătuiesc „aspectul etnocultural Covurlui – Tecuci” ș.a., chiar dacă în unele așezări amintirea ei este foarte ștearsă.

În trecutul mai îndepărtat, acești flăcăi umblau tot mascați, adică așa cum umblaseră în cursul nopții. Din păcate, adevăratele măști de mocani nu au mai apărut în anii în care am făcut primele cercetări, adică în 1968, 1969 și 1975. Nici informațiile pe care le-am primit despre ei nu sunt prea clare.

Apoi începeau să apară cetele de mascați, a căror măști precum și recuzita pe care o purtau nu-i încadra însă în categoria distinctă de mocan. În trecutul mai îndepărtat, confirmarea ca membru în această categorie - socio-profesională - se făcea în ziua de Sfântul Nicolae, când se adunau toți adolescenții și preadolescenții în cete mari, îmbrăcați în oițe și miei - după vârstă - și când cei care împliniseră 15 ani erau confirmați ca mocani printr-un ritual special, ritual pe care - din păcate - nu l-am putut reconstitui nici prin cercetările de acum 35-40 de ani. La această primă întâlnire participa, desigur și „mocanii” confirmați în anii anteriori. Ei conduceau turma de miei și oi. Confirmarea era condiționată, se pare și de alte calități ale novicelui. Acest obicei se mai practica - parțial - acum 30 de ani în satul Ireasca, fără ritualul confirmării însă, ritual care fusese abandonat. În Gohor și Brăhășești obiceiul acesta se pierduse în bună parte de mai multă vreme. Ceea ce se mai păstra încă acum 35-40 de ani, era o formă mult simplificată - sau deteriorată - și, aceasta mai mult în Brăhășești. În satul Gohor, obiceiul de la Sfântul Nicolae era foarte șters, deși satul Ireasca - unde se păstra încă într-o formă destul de bună - este sat component al comunei Gohor și se află la aproximativ un kilometru distanță.

Acest fapt care a determinat abandonarea în bună parte și a denumirii de mocani a actanților și înlocuirea ei cu cea de *obrăzar*, *mascat* sau *urât*, ceea ce reprezintă o gravă deteriorare și o mare pierdere pentru etnologia românească³.

Se pare, pe de altă parte, că, acest act de confirmare era similar celui de primire în confreriile de feciori, care se mai practica încă în unele sate de pe malul Prutului, înainte de Primul Război Mondial și chiar în perioada interbelică.

Prin anii 1969 - 1970, când am făcut primele cercetări - pe viu - în satele Gohor, au apărut doar câteva măști de mocani

dar și acelea erau în mare parte deteriorate. Cu această recuzită, - ne referim în primul rând la absența tălancilor - „mocanii” respectivi nu mai puteau susține confruntarea rituală. Restul actanților din alai purtau măști concepute pentru a satiriza, pentru a participa de fapt la așa-zisa „judecata satului”.

Revenind la momentul apariției cetelor implicate în așa-zisa „Judecată a satului”, moment pomenit mai sus, menționăm că o parte din măștile purtate de ei mai păstrau încă ceva din structura tradițională, de măști de mocani. O altă parte din ele erau însă de slabă factură și trebuiau să reprezinte neapărat un personaj; adică un sătean din comună care săvârșise în cursul anului respectiv o faptă rea. Erau satirizați în primul rând conducătorii administrativi ai comunei și ai C.A.P-ului, precum și unii conducători de la județ dacă existau motive să-i satirizeze.

Eugen Holban

Note:

¹ Secretul era păstrat cu foarte mare strășnicie și în satul Cotoroia, com. Cerțești.

² Cotruța, compartiment foarte redus ca dimensiuni, aflat în spațiul odăii și în interiorul căruia se aflau soba cu vatra și un pătuț pentru copii. Este asemănător etacului din zona Covurlui Nord și în oarecare măsură celui din zona Galați.

³ Despre acest obicei a se vedea Eugen Holban, *Mocanii, oițele și mieii din Ireasca*, în *Viața liberă* din 12.12.1995, precum și în revista „*Datini*” a Ministerului Culturii, nr. 3-4, 1955, p. 47, sub titlul „*Mocanii*” lui Săn Nicoară, de același autor.

Cultura Unește sufletele!

Sevastre-Ghican Vasile

(continuarea de la pag.37)

rocă, însă, este insuficient pariat pe câștigul pământului (popas prea aspru în materialism) iar asfințitul, în poezie proslăvește lumina vieții din... răsărit. La cum este moartea, clasică, a domnului Ghican, și cum (ne)privește Dumnezeu desfășurarea ei în ...noi: Dumnezeu-stăpân (aproape francmasonic), ar fi substituit astfel ultimele două versuri:

„Am pariat pe suflet și-am câștigat veșmânt / de aripă înaltă ce zbate asfințitul”

O altă trecere în eternitate, mai aproape de metafizic, se cuvine a fi moartea știută de toți!

Tot în maniera frumoasei respirații ritmice, Ghican, reușește și metafore unice: „uitarea mârșavului Atunci”, „în Prăpăd sunt zări”, „în somn, un copac e bolnav de ninsoare”, „veacul,... care adie multe zări, cu împrumut”, „iubirea, o stăpână de după amiază”, „se desfrunzesc de mult cocorii”, „din orice zâmbet se naște o dramă”, „brațele sperând ultima dorință”.

Metafore insuficient susținute de (ne)metaforic, de / prin treptele dependențelor și interdependențelor ideii celebrate, dezbătute, elogiare: cum ar fi ideea iubirii, ideea morții.

Mult mai legate sunt aceste relații-cerințe-entropice în poezia epică, îndepărtată de verosimil și apropiată de imaginar:

„nici-o pădure nu s-a născut / fără ca moartea să nu se cuibărească în ea: tinerețea, o grijă greu de suportat, iubirea, o pupilă de prunc, cu mofturi de început de veac, traversând toate cuvintele pe care le-ați hulit / la trecerea mea prin inimile voastre.”

Care, din nou, supusă unui mai atent laborator röntgen poetic, ar fi ajuns- posibil ajuns-la forma:

„nici-o pădure nu s-a născut / fără moartea mea cuibărită în ... salcâmi / tinerețea - o grijă insuportabilă, iubirea - o lacrimă de prunc. Mofturi, de început de veac, cuvintele, se prefac, hulite la răspântia inimilor voastre.”

O nouă formă (păstrând matricea Ghican), trudă a revelației în relevant! Această trudă definește forma optim-estetică a rostirii în rostit. Striată, la Ghican, din grabă respiratorie, (în poezia clasic- prozodiată), din respirație declamantă (în poezia epică), neînfrântă: iată trei striatii negative: „cutremurul (?) de astă noapte m-a găsit nepregătit / Din durerea lui nasc aripi de satanice plăceri / Pentru cel ca încă n-are cel puțin un răsărit / doarmă somnul care-nalță visele de la căderi.” (Granițe ce frâng destine)

„Te iert Doamnă / că mai mult nici nu pricepi / greșeala-i o momeală vie, / o fericire efemeră, / nu mârșie slugă la picioare, / cum flămânzită-i o panteră (?)” (Vă iert, Doamnă!)

„Mângâind tulburătoarea mână a mamei... / ...Pentru lacrima ei grea de lumină / pleată în apriga luptă / cu viața / sperând o clipă de tihnă / pentru tot ce se poate / și putând va (să) fi fost / dând sens unei clipe / ce-o știm de-acum pe de rost.” (Mamei)

Epic staticizat de participii și gerunzii (mângâind, sperând, putând), de cauzale în lanț, fără povară - împovărare, simbolică, de truisme: apriga luptă cu viața, dând sens, etc.

Ghican, poetul tecucelului monoton, ne con(a)firmă viitoare valori estetice, cum ar fi cele din **Blestemul unui mire**:

„Dar nu uitați că și-n Prăpăd sunt zări / în care ne închidem în ele cu Înaltul / iubirilor ce dorm în părăsite gări. / Și jur ca veșnic să rămân un Altul!”

Cum (- să jurăm -) toți, s-ar cuveni, să pășim în Altul, fără prejudecățile lui Altul decât sunt.

FIE-I ȚĂRÂNA UȘOARĂ lui ADRIAN PĂUNESCU!

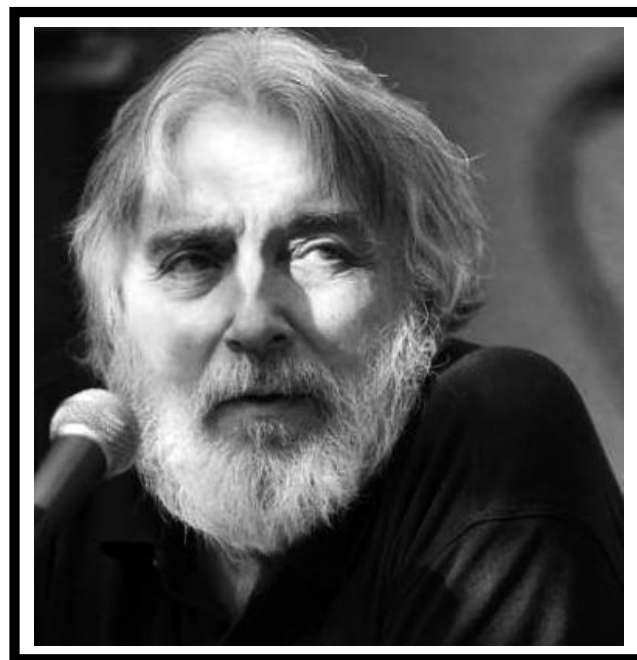
N-a trăit în cârca nimănui. A stârnit însă atâtea controverse câte nu încap în zeci de vieți. Toți însă recunosc Poetul în el. Poate dacă ar fi fost mai selectiv, calitatea operei sale ar fi învins cantitatea. A făcut bune și rele. Un mare talent, după unii, deznobilat de caracter. Istoria va uita afinitățile sale politice și, cu siguranță, va rămâne doar valoarea pură. Patriotii de serviciu dispar. Păunescu a făcut din cultură un fenomen de masă și a căutat o viață liniștea pe care n-a găsit-o nici în ultima clipă. Din contră. Mulți încă uită vorba biblică: cine n-a greșit, să arunce piatra. Au făcut politică, bună sau rea, pătimasă sau nu, Eliade, Cioran, Goga, Malraux, Hașdeu, Iorga, Cuza, Nae Ionescu, dar în urma lor au rămas opere nepieritoare.

Acum veșnicia e mai bogată cu un suflet, iar pământul mai sărac cu un OM. Chiar cu păreri. Inegalabile poeziile sale, iar Cenaclul Flacăra unic și totodată o oază împotriva instaurării analfabetismului. Spiritul său a făcut parte din educația multora. Avea degetul neobosit pe trăgaci. Restul e tăcere. A murit fără să-și vadă visul cu ochii - reîntregirea României. A apus odată cu el ultima rază de cultură a României.

Poetule, să fii liniștit acolo, lângă Nichita. Omule, să saluți îngerii. În plus, ia-ți în primire în ceruri Cenaclul etern. Nu uităm c-ai iubit valorile. În cazul tău merită cu prisosință ce scrie pe frontispiciul Pantheonului: „Marilor valori, patria recunoscătoare,, - De aceea cuvintele Anei-Maria par acum mai mult decât autentice: „Tată, te rog, să vrei să fii puternic,, - Să te odihnești în pace, Mare Maestru al cuvintelor.

Când mi-a murit tatăl, m-am considerat orfan. Acum sunt de două ori orfan. Poate de aceea când m-a sunat scriitorul Coriolan Păunescu să mă întrebe dacă mergem la înmormântare, am refuzat pentru că simt c-aș fi mers la propria înmormântare. Suntem mult mai săraci și nu mai are cine să ne scrie suferințele. De acum Păunescu, bardul națiunii române, ne va recita din cer.

A murit un poet. Ultimul poet social român. Ultimul Mare al poeziei românești s-a dus. Un fost, actual și viitor tenor al limbii și literaturii române. S-a mai făcut un pas spre falimentul acestei nații. Câteva zile din viața mea, ca și a oricărui român, sunt ale lui, mare forță a creației. Păcat că acest popor nu știe să-și ocrotească și mai ales să-și iubească valorile vii. Pentru mine este unul din marii români care, alături de familia sa, m-a onorat cu prietenia lui. De aceea am azi lacrimi în ochi, ca și toată generația-n blugi. Omul Păunescu a servit și a trădat în același timp poetul. Dar a fost un român adevărat. Pavarotti al poeziei românești. Cu moartea lui am devenit cu adevărat săraci, lipiți pământului. A lăsat peste un milion de poezii. Pe adversarii poetului imens tocmai asta îi enerva:

supraviețuirea sa în două regimuri politice, în ciuda riscului la care s-a expus în ambele.

Fostului meu patron îi era greață de penibilul prin care a trebuit să treacă. Punctele lui vulnerabile erau calitățile sale. Nu putea să spună orice, pentru că-i era rușine. La ultima aniversare a zilei sale de naștere, la care am luat parte, i-a rugat pe invitați să nu-i aducă flori care ar avea o semnificație nedorită. O dată cu el a murit simbolul libertății de expresie.

Nu am plâns în viața mea decât când mi-au murit părinții și zilele acestea de față cu participanții la Simpozionul Internațional organizat de ieșenii de la Universitatea Apollonia, când am vorbit despre moartea șefului unui jurnalist mic, dar în același timp prieten. Erau de față alți confrăți ai amândorura: Mihai Cimpoi, Nicolae Dabija, Victor Crăciun, Mircea Chelaru, Constantin Marinescu.

România moare din ce în ce mai des. Aproape că nu mai există. În același timp Trăiască Poetul! Dacă vrem să căutăm perfecțiune nu trebuie să ne concentrăm asupra oamenilor, indiferent cine suntem, pentru că perfecțiunea nu este un atribut uman. Avea dreptate Tudor Gheorghe care, întrebat fiind de niște pigmei, ce părere are despre Păunescu, le-a spus: „față de voi, niște valuri într-o baltă stătută, El este un Tsunami!”

Fie ca infinita călătorie să-i fie dulce acolo unde a iubit și a fost iubit. Un om a murit și odată cu el o generație întreagă. Și nu numai. A plecat Profesorul. Au rămas, din păcate, majoritatea analfabeților. De aceea mă rog la Dumnezeu. La Dumnezeul meu. Vă doresc să trăim, să-l pomenim! Dumnezeu Să-l ierte.

„E pământul tot mai greu/ Despărțirea-i tot mai grea/
Sărut mâna, tatăl meu/Sărut Mâna, mama mea!”

Cu plecăciune,
jr. dr. **Pompiliu Comșa**

In Memoriam: Magistrul Vasile Lica

În ziua de prăznuire a Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil a trecut la cele veșnice una dintre personalitățile de prim rang ale învățământului superior gălățean, profesorul universitar doctor Vasile Lica. Născut la 25 ianuarie 1953, în comuna Beceni, satul Dogari, din județul Buzău, **Vasile Lica** a manifestat de timpuriu înclinație pentru cuvântul scris, pentru actul de cultură în general. Absolvent strălucit al Facultății de Istorie a Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, dl. Lica a întreținut o relație aparte cu marele epigrafist și istoric al antichității, prof. univ. dr. Nicolae Gostar.

Era o relație de tip maestru - discipol, dar și de prietenie, construită pe afinități electiv profunde, pe amândoi unindu-i dragostea pentru istoria antică, în particular pentru destinul strămoșilor geto-daci.

Peste ani, ca profesor universitar, Vasile Lica a înființat un seminar de istorie antică și epigrafie în cadrul universității gălățene, de mare prestigiu național, căruia i-a dat numele de „Nicolae Gostar”, ca semn al prețuirii veșnice pentru magistrul său.

A fost printre puținii români care au primit o bursă Humboldt, bursă pe care a știut să o valorifice într-o strălucită lucrare de doctorat, publicată ulterior în limba engleză în prestigioasa colecție Xenia din Germania, **THE COMING OF ROME IN THE DACIAN WORLD**.

Din anul 1991 a fost invitat să participe la înființarea secției istorie din cadrul Almei Mater Galatiensis. Se poate spune fără a greși că este unul din ctitorii învățământului istoric superior gălățean, Vasile Lica având o contribuție decisivă la existența astăzi a unei Facultăți de Istorie, Filosofie și Teologie.

În cadrul universității, Vasile Lica a parcurs rapid toate treptele carierei universitare, devenind în cele din urmă conducător de doctorate. Din anul I de facultate și până la susținerea doctoratului, profesorul Lica s-a dovedit pentru foarte mulți tineri studiosi îndrumătorul prin excelență, în multe privințe un adevărat părinte.

Vasile Lica făcea parte din acea specie rară a profesorului de vocație, fiind legat trup și suflet, până în ultima clipă, de destinul facultății. Chiar și de pe patul de suferință, el a fost alături de colegii săi în tot ceea ce aceștia au întreprins.

Fie și din această scurtă înșiruire este limpede că pentru gălățeni moartea profesorului Lica este o uriașă pierdere petrecută prea curând după ce patriarhul istoricilor din Galați, Paul Păltănea, trecuse și el la Domnul.

Vasile Lica a fost un profesor, un savant, un lider cunoscut și apreciat de foarte mulți oameni, care în acest moment îi resimt dureros dispariția prematură. După domnia sa rămân numeroase cărți și articole, o impresionantă bibliotecă, dar mai ales amintirea puternică a unui om care a marcat adesea decisiv destinul celorlalți.

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

d
u
n
ă
r
e
a

d
e

j
o
s

**Catedra de Istorie
Facultatea de Istorie, Filosofie și Teologie
Universitatea „Dunărea de Jos” Galați**

106 - Decembrie

MMX

GOOD OR BAD BOO

good or bad books

“Ca și în cazul unei cărți bune, o carte proastă presupune un efort la fel de mare de muncă. Ambele vin cu sinceritate din sufletul autorului.”

Aldous Huxley

good or

bad books

106

Galați, cod- 800008, Str. Domnească Nr.61

Tel/Fax 00-40-236-418400/415590 E-mail: office@ccdj.ro - www.ccdj.ro

<https://biblioteca-digitala.ro>